

fuzinar

Leto XXIV

Ravne na Koroškem, septembra 1987

Št. 9

V ODPADKIH JE - DENAR

.....

IZ VSEBINE

- Oskrba z energijo v juliju
- Delavski svet v Armaturah vedno tudi o delovni problematiki
- Delo na stiskalnici nas je navduševalo
- Delo z zemljo — vir zadovoljstva in pomoč za življenje
- Naše delo v juliju
- Odmevi: Strokovni delavci v železarni
- Razvoj in oblike samoupravne organiziranosti v Železarni Ravne
- Delovna akcija energetikov
- Pnevmatika v novih prostorih
- Fužinar za razvoj
- Mladi fužinar
- Vodenje, ki prihrani čas
- Inovacije
- Zakaj vse manj mladih na počitniškem delu
- Halda je polna
- Ustvarjalnost, storilnost in kakovost
- Zdravje
- Slikarska kolonija Ravne '87
- Kabelska televizija v občini Ravne
- Prijetna popestritev turističnega tedna
- Rekreacija in šport
- Anton Jamnik
- Ivan Pongrac
- Izzivi: Gornji konec doline se še vedno prazni

.....

Noben predelovalni obrat v železarni nima urejenega sortiranja jeklenih odpadkov. To je ugotovitev, ki jemlje zaupanje v našo pamet. Neverjetno smo kratkovidni. Tako, da ne vidimo, kako dragi so ti odpadki.

Prvič so dragi zato, ker je v njih toliko in toliko deviz za surovine, denarja za energijo in druge proizvodne stroške. Namesto da bi iz jekla naredili drag izdelek, je nastal odpadek. Dodatno drag pa postane tak odpadek zato, ker povzroči, če je zamešan med druge vrste legiranih odpadkov, napačno raztalitev in analizo zgrešeno ali celo popolnoma neuporabno šaržo — izmeček. Z vsemi proizvodnimi stroški.

Nič drugega ob tem ni mogoče reči kot to, kar smo zapisali na začetku. In mogoče še to, da je že skrajni čas, da spregledamo. Na srečo so v Jeklarni že. Spoznali so, da ne morejo kritizirati drugih, če sami niso boljši. Priprava vložka pa je že dolgo časa velika cokla njihove proizvodnje. Imajo premalo prostora, občasno pa tudi preveč starega železa, da bi ga lahko sortirali. Razen tega so doslej premalo skrbno ravnali tudi z lastnimi jeklenimi odpadki. V avgustu so začeli akcijo, ki naj bi pripomogla k čim boljši izrabi odpadkov, ki nastajajo pri litju. Od vsake šarže jih sproti odvažajo na pripravo vložka, na za to določeno mesto. S tem želijo preprečiti, da bi se mešale različno legirane korenike in drugi odpadki, ki jih je vroče zelo težko signirati.

Ko bodo uredili stvari v domači hiši, bodo sortiranje jeklenih odpadkov, ki so hkrati pomembna in dragocena surovina (!) Jeklarne, še bolj dosledno in tudi upravičeno zahtevali od predelovalnih tozdov. Ker je to ekonomski interes nas vseh, možnosti sortiranja pa so povsod celo boljše kot v Jeklarni, upravičeno pričakujemo, da bo pobuda jeklarjev obrodila sad.

(Po pogovoru z ravnateljem Jeklarne zapisala M. Potočnik)

Oskrba z energijo v juliju

S prehodom v drugo polletje so se nabavne cene posameznim vrstam energije povečale, z izjemo kurilnih olj. Ta so bila zaradi poprečno nekoliko slabše kvalitete v juliju nekoliko cenejša kot v juniju. Cene so se v juliju povišale naslednjim energentom:

- zemeljskemu plinu za 18,5% oziroma na 132,5 din/Sm³
- industrijski vodi za 85%, njena sedanja cena je 71 din/m³
- čistemu dušiku za 30,9%, in sicer od 194 na 234 din/kg
- karbidu za 30,2%, in sicer od 287 na 374 din/kg
- argonu za 27,8%, to je od 1800 na 2300 din/kg

Ta povišanja se odražajo tudi pri skupnih stroških energije v železarni, ki so v juliju proti juniju višji za 19,1%, sicer pa so znašali 1652 mio din.

Na tono skupne proizvodnje so znašali stroški energije v železarni (brez dislociranih tozdov) 41.124 din, kar je v primerjavi z junijem za 31,9% več, vzrok pa je iskati v proizvodnji, ki je bila v tem mesecu manjša za 7,6% oziroma za 3384 ton.

Količinska poraba energentov je bila v juliju v mejah oziroma nad planom. Če primerjamo specifične porabe energije, lahko ugotovimo, da je na proizvodnjo surovega jekla znašala 3,99 MWh/t. V odnosu na julij 1986 pa je porasla za 21,98%. Specifična poraba na skupno proizvodnjo je znašala 1,555 MWh/t. To pomeni, da je proti juliju 1986 za 8,21% večja.

Podobna slika je pri primerjavi specifičnih porab pri blagovni proizvodnji, ker je le-ta za 7% večja kot lani.

Iz povedanega sledi, da se napovedane slabosti prehoda na 40-urni tednik zaradi nekaterih slabih rešitev razporejanja delovnega časa v letnih mesecih izkazujejo še bolj poudarjeno.

Iz primerjalnih polletnih kazalcev pa je objektivno mogoče pričakovati, da bomo do konca leta za energetsko slabe poletne mesece (v smislu velikosti energetskih stroškov) pridobili kompenzacijo v zadnjih štirih mesecih leta. Da bi za 1% (v absolutnem smislu)

	I. polletje 1986 (MWh/t)	I. polletje 1987 (MWh/t)	INDEKS 2:1
Proizvodnja surovega jekla	4,082	4,175	102,3
Skupna proizvodnja	1,709	1,724	100,9
Skupni vložek	1,874	1,970	105,1
Skupna adjustirana roba tozdov	2,941	2,935	99,8
Skupna prodana roba	5,914	5,896	99,7

Primerjava specifičnih porab vseh toplot v tozdih osnovnih dejavnosti metalurške proizvodnje

TOZD	I. polletje 1986 Wh/t	I. polletje 1987 Wh/t	INDEKS 2:1
JEKLARNA	921	931	101,1
JEKLOLIVARNA	6 861	6 291	91,7
VALJARNA	682	765	112,2
KOVAČNICA	1 463	1 318	90,1
JEKLOVLEK	944	722	76,5
T S D	2 124	2 448	115,3
KALILNICA	1 348	1 217	90,3
SKUPAJ	1 448	1 472	101,7

Primerjava specifičnih porab energije na ogrewnih in žarilnih pečeh

TOZD	I. polletje 1986 Wh/t	I. polletje 1987 Wh/t	INDEKS 2:1
JEKLARNA	120	122	101,7
JEKLOLIVARNA	5 253	4 670	88,9
VALJARNA	624	770	123,4
KOVAČNICA	1 228	1 047	85,3
KALILNICA	277	246	88,8
VZMETARNA	2 436	2 369	97,2
INDUSTRIJSKI NOŽI	1 528	2 131	139,5
SKUPAJ	660	723	109,5

Primerjava specifičnih porab energije na proizvodnjo

Primarni energenti	Poraba	Stroški v 1000 din
Elektro energija	19 487 600 kWh	553 135
Zemeljski plin	3 960 175 Sm ³	576 549
Butan propan	16 080 kg	2 776
Mazut	599 120 kg	76 219
Koks	1 440 kg	118
Karbid	14 400 kg	5 386

Sekundarni energenti	Poraba	Stroški v 1000 din
Acetilen	5 119 kg	11 764
Industrijska voda	1 761 121 m ³	161 592
Sanitarna topla voda	7 294 m ³	14 429
Para	4 547 000 kg	115 616
Kisik	463 364 kg	73 701
Komprimiran zrak	6 203 002 m ³	35 506
Čisti dušik	40 "	28
Tehnični dušik	50 080 "	5 965
Argon	7 669 "	19 529

Poraba energije v juliju

zmanjšali porabo, kar smo si zadali kot planski cilj za leto 1987, jo bomo po osmih mesecih poslovanja morali ponovno učinkovito oceniti.

Količinska poraba energije je v letošnjem polletju manjša, kot je planirana in kot je bila dosežena v lanskem polletju, kar je samo navidezno lepo, kajti specifična poraba energije raste tako na proizvodnjo surovega jekla kot tudi na skupno proizvodnjo itd. Na porast specifične porabe energije za primerjalno obdobje prvega polletja 1986—1987 vpliva predvsem nižja fizična proizvodnja v I. polletju letošnjega leta, kakor tudi uvedba 40-urnega tednika. Navajamo karakteristične podatke specifičnih porab.

V zgornji tabeli specifičnih porab na ogrewnih oz. žarilnih pečeh je za Jeklarno prikazano za peči za termično obdelavo v EPŽ in za ogrevanje penovc in je računano na skupno proizvodnjo Jeklarnе.

	I. polletje 1986 t	I. polletje 1987 t	INDEKS 2:1
Proizvodnja surovega jekla	119 754	112 488	93,9
Skupna proizvodnja	285 926	272 507	95,3
Skupni vložek	260 845	238 425	91,4
Skupna adjustirana roba tozdov	166 172	160 018	96,3
Skupna prodana roba	82 657	79 655	96,4

Primerjava proizvodnje 1. polletja 1986—1987

Iz tabele je razvidno, da je v močnem porastu specifična poraba energije v Valjarni in Industrijskih nožih.

Za Valjarno smo izdelali pregled specifičnih porab po skupinah peči, ki je podana v naslednji tabeli. Vpliv porasta specifične porabe v Industrijskih nožih pa je predvsem postavitev dodatne nove IPSEN peči za termično obdelavo.

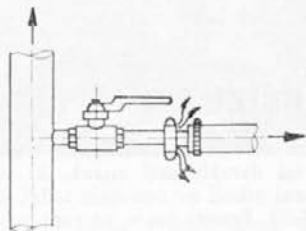
PEČ	JANUAR			FEBRUAR			MAREC		
	1986	1987	INDEKS	1986	1987	INDEKS	1986	1987	INDEKS
	Sp. por. Wh/kg	Sp. por. Wh/kg	2:1	Sp. por. Wh/kg	Sp. por. Wh/kg	2:1	Sp. por. Wh/kg	Sp. por. Wh/kg	2:1
EP 1	605	825	202,7	649	193	29,7	604	651	107,8
EP 2	560	661	118,0	662	414	61,5	686	751	109,4
EP 3	413	545	131,9	632	520	82,3	388	444	114,4
EP 4	219	198	90,4	130	125	96,1	155	186	120,0
CONTI 1	1 626	1 676	103,1	1 434	1 585	110,5	1 811	1 209	72,3
CONTI 2	804	1 458	181,2	1 016	692	67,8	415	886	213,5
CONTI 3	1 303	1 331	122,3	1 256	918	73,1	1 532	996	65,0
CONTI 4	619	959	154,9	564	1 438	254,9	436	1 571	360,3
DVOR.EL.PEČ + EL. CONTI	189	326	174,4	414	285	68,8	264	354	134,1
ELFIT 1,2,3,4,5	623	579	92,9	654	554	84,7	605	3 983	658,3
OPAG 1,2	589	758	128,7	615	604	98,2	525	889	169,3
PEČ	APRIL			MAY			JUNIJ		
EP 1	575	612	106,4	505	650	128,7	702	810	115,4
EP 2	403	816	202,5	406	455	112,1	764	960	125,8
EP 3	512	475	92,8	522	832	159,4	648	678	104,6
EP 4	233	249	106,8	206	268	130,1	284	330	116,2
CONTI 1	1 475	1 515	102,7	1 691	2 570	152,0	1 678	1 606	95,7
CONTI 2	594	1 015	170,8	439	753	171,5	1 004	1 017	101,3
CONTI 3	1 264	1 262	99,5	1 635	1 615	98,8	972	1 006	103,5
CONTI 4	468	1 474	314,9	978	2 197	224,6	1 110	1 106	99,6
DVOR.EL.PEČ + EL. CONTI	246	407	165,4	338	371	109,7	371	547	147,4
ELFIT 1,2,3,4,5	619	585	94,5	631	630	99,8	555	560	100,9
OPAG 1,2	518	686	132,4	514	717	139,5	582	935	160,5

Specifične porabe Wh/kg na posameznih pečeh v valjarni za 1 polletje 1986 in 1987

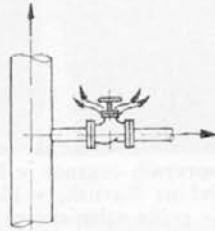
Jože Oder, tozd Energija

STALNE IZGUBE ENERGIJE, KI JIH LAHKO ODPRAVIMO Z MANJŠIMI POSEGI

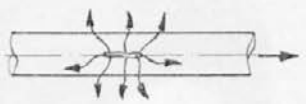
Takšne izgube se v železarni pojavljajo predvsem zaradi netesnosti in manjših okvar na cevovodih, po katerih se pretakajo komprimirani energenti, kot so komprimiran zrak, para, dušik, argon ipd. V večini primerov so tovrstne izgube pogojene s slabo izvedenimi prikljopi fleksibilnih cevi na priključke, z uporabo poškodovanih gumijastih cevi kot tudi z nepravilnim spajanjem cevi z vmesnimi spojkami. V teh primerih izteče na prosto na enem priključku okoli $2,5 \text{ m}^3$ komprimiranega zraka na uro. V železarni imamo okoli 1300 zračnih priključkov, in če predpostavimo, da jih je istočasno v uporabi 20 %, je to 260 priključkov. V primeru, da jih od tega ni v redu 10 %, je to 26 priključkov. Iz tega sledi, da izteče na prosto 65 m^3 komprimiranega zraka oz. na leto $16 \times 13 \times 12 = 370.000 \text{ m}^3$ / leto, kar predstavlja vrednostno po planski ceni 5,08 din/ m^3 na leto 1.901.952 din.

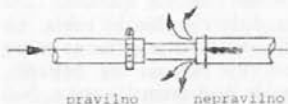
Slabo izveden priključek na priključek

Slabo tesnjenje ventila

Pokvarjena fleksibilna cev

Neustrezno spajanje fleksibilne cevi

Takšne izgube pa ne povzročajo samo večjih stroškov, ampak tudi pomanjkanje komprimiranega zraka predvsem ob konicah zaradi premajhnih kapacitet obstoječih kompresorjev. Vrednostna primerjava je podana samo za komprimiran zrak, lahko pa si predstavljamo, da se enake izgube pojavljajo tudi pri drugih energentih, zato si moramo prizadevati vsi, da bi bilo takšnih nepravilnosti čim manj.

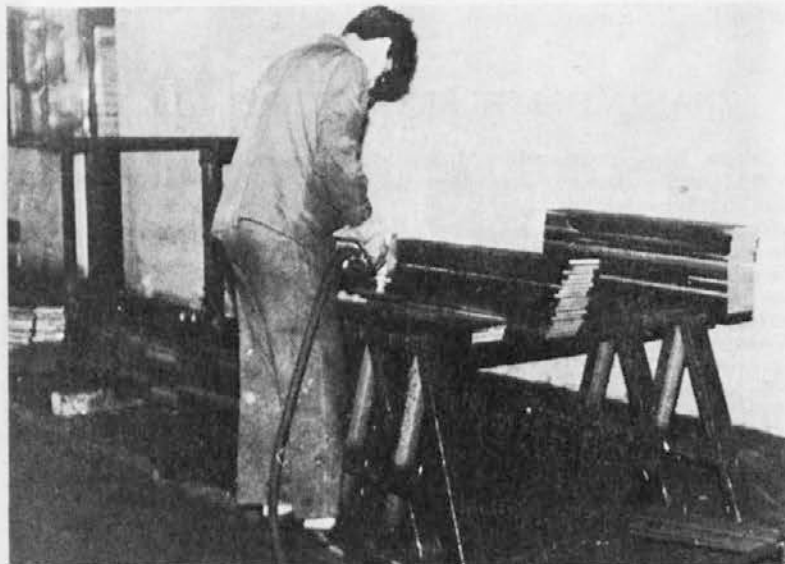
Ferdo Kotnik

NEVARNI DELOVNI MESTI

Peripetije v zvezi z ukinitvijo jedilnice v Industrijskih nožih so povzročile, da so se delavci bolj začeli ozirati okrog sebe in zapažati nepravilnosti, ki jih sicer ob vsakdanjem delu pozabljajo in zavlačevanje rešitev odpuščajo.

Opozorili so na nevarno delovno mesto pri vходу v delovno halo in na prehodu k delovodski pisarni. Tam so namestili stroj za obrobkanje grafičnih in furnirskih nožev. Delovno mesto je samo delno zavarovano s panoji, sicer pa pri brušenju iskre prosto letijo na vse strani in na številne mimoideče. Če bi komu iskra poletela v oko, bi ga izgubil.

Ravnatelj Alojz Knez je povedal, da se v vodstvu tozda zavedajo problema in ga bodo rešili, takoj ko bo mogoče. Mogoče pa bo tedaj, ko bodo iz delovne hale odstranili drugo, za delavce nevarno oziroma škodljivo delovno mesto — varjenje in pripravo compound gredic.

Za premestitev se dogovarjajo s tozdom Monter. Ker pa je premestitev povezana z novim rezkalnim strojem za obdelavo industrijskih nožev, tako nanj kot na premestitev še čakajo. Če bodo do konca letošnjega leta uspeli spraviti varjenje, pri katerem uporabljajo za zdravje škodljive snovi, iz delovne hale, bodo v Industrijskih nožih po dobrih desetih letih končno izpolnili določilo odločbe, ki jo je izdala ustrezna komisija, da je to delo dovoljeno opravljati le v povsem ločenem prostoru. Ker vpliva na zdravje delavcev v vseh teh letih pač ni bilo mogoče preprečiti, upajmo samo, da zaradi stroja za obrobkanje do premestitve ne bo kdo oslepel.

M. P.

DELAJSKI SVET V ARMATURAH VEDNO TUDI O DELOVNI PROBLEMATIKI

Armature imajo svojega referenta za samoupravo. To je nedvomno močna vez med Centrom za razvoj samoupravljanja in informiranje v železarni ter med samoupravnimi dejavniki v tem našem zunanem tozdu. Pa klj temu vprašanje zdajšnjemu predsedniku delavskega sveta v Armaturah Zdenku Toplerju, sicer programerju strojev NC: nastopajo zato, ker ste delavski svet zunaj plota železarne, pri delu v tem organu kakšne posebnosti?

»Niti ne. Res da dobimo zato, ker nismo za plotom železarne, kakšna gradiva včasih pozneje kot drugi, notranji tozdi, a to ni pravilo. Tako da se glede tega ne moremo pritoževati. So pa gradiva večkrat preobsežna.

Naš delavski svet skuša vedno slediti dejavnostim, ki tečejo v železarni. Večina našega dela je odvisna od strokovnih služb, ki pripravljajo gradiva. Moram reči, da vsaj v tem mandatnem obdobju pri tem nimamo posebnih težav. Je pa res, da je mnogokrat naše delo zelo formalno. Sklepi so oblikovani, in tako razprave nepotrebne. S tem seveda zanimanje delegatov za opravljanje funkcije upada, efekt je majhen ali pa ga sploh ni. Toda takšne ugotovitve so verjetno splošne, ne specifične za tozdo Armature.

Tudi značilnost našega delavskega sveta, da na njem vedno

izbije na dan delovna problematika, verjetno ni posebnost. Vsem nam je blizu, vsi želimo težave odpraviti. Zato so razprave živahne, predlogi so, a kaj, ko večkrat niso uresničljivi.

Zdenko Topler

Rečem lahko, da so delegati našega delavskega sveta zainteresirani za delo v njem. Seje imamo sklepne, mogoče kdaj ne zaradi izmenskega dela. Menim, da dobro delamo.«

H. M.

»DELO ZA STISKALNICI NAS JE NAVDUŠEVALO«

Janko Brezovnik, vodja strojne obdelave v tozdu Monter:

»Stiskalnici, ki smo ju v Monterju od aprila do julija delali za francosko firmo Sciaky, sta bili prvi, ki smo ju sami v celoti dokončali. Smo že tudi kdaj prej delali stiskalnice, vendar le posamezne dele.

To delo v končni izdelek je bilo nekaj čisto posebnega. Vse nas je navduševalo. Bilo je vabljivo in zanimivo, ker je bilo za nas novo, hkrati pa zelo odgovorno, kar nas je spet motiviralo za dobro delo. Vsako zadevo, ki je malo bolj zapletena, človek z večjo prizadevnostjo opravi. Ne rečem, da se za domači trg ne trudimo, toda za zunanega se moramo še posebej. Vsi se tega zavedamo.

V tem primeru je šlo trdo tudi s časom, a ni bilo izgovorov naših ljudi, če je bilo treba biti tudi cele dneve in noči na šihlu.

V Monterju želimo, da bi tudi v prihodnje dobivali tako zahtevna dela. Ljudi za njihovo izvajanje imamo, in je škoda, da sedaj pretežno samo varimo sestavne

dele. Prepričani smo, da smo sposobni več. Upamo, da bodo tudi prve stiskalnice iz Monterja to potrdile.«

H. M.

Janko Brezovnik

BESEDA DELAVCEV

Delo z zemljo - vir zadovoljstva in pomoč za življenje

Slovincu je želja po delu prirojena. Delo mu je vse do prejšnjega stoletja in še do pred nekaj desetletji pomenilo delo na zemlji in v zvezi z njo; industrija mu je bila navržena. Zato — kljub proletarskemu stanu in zavesti — marsikdo išče svojo identiteto, notranje zadovoljstvo, zdravje, ki mu ga je okrnilo delo v tovarni, pa tudi pomoč za preživetje v delu na njivi in na vrtu. Če temu pridružimo še skrb za urejeno okolico bivališč, družinskih hiš in blokov, ki si je brez okrasnih rastlin ne moremo predstavljati, smo spet pri delu z zemljo. Če ne drugje, pa vsaj v cvetličnem loncu. Kdor pri tem prvobitnem delu ne išče in ne najde utehe in niti kako drugače ne najde stika z naravo, se slej ko prej znajde v pivski družbi v bifeju za vogalom. Kakšne posledice ima to za sožitje v družini, ni treba posebej poudarjati. Le malokdo je tako »urbanistično« priložen, da bi zmožgel vse ure, od šihla do šihla, prebiti med stenami stanovanja in — ostati zdrav. Tak vtis smo dobili tudi iz pogovorov z nekaj našimi delavci, ki smo jim v tej številki Informativnega fužinarja dali besedo.

SKRBETI BI MORALI ZA UREJENOST IN LEPOTO KRAJA

Jože Kolar, lanser materiala v Industrijskih nožih, stanuje v vrstni hiši na Čečovu. Čeprav je prej dolga leta živel v stolpnici, je ohranil stik z naravo. Skrbí za urejenost ožjega bivalnega okolja, ni mu pa tudi vseeno, kako je urejen kraj, v katerem živi. Ob hiši ima samo okrasno rastlinje, zelenjavo in krompir pa prideluje pri Brančurniku in v Kotljah.

»Ko sem se vselil v sedanje stanovanje, sem takoj opazil, kako sosedi skrbijo za urejenost hiše in okolice. Nisem hotel zaostajati za njimi, vprašal sem jih, kako in kaj naj zasadi, in pomagali so mi. Veselje imam s tem, kar naredim, nasad pred hišo, cvetje na oknih in na balkonih — vse je plod mojega dela. V blokkih je marsikje tako, da se posamezniki trudijo, drugi pa ne. Ker ne cvetijo vsi balkoni in je pokošena trava samo pred polovico bloka, daje stavba z okolico videz neurejenosti.

obhod po svojih obratih. Tako so vedno na tekočem, kje se v proizvodnji zaplete in katere probleme je treba rešiti.

Ko bi vodilni iz čečovske krajevne skupnosti od časa do časa prekrizirali kraj, gotovo ne bi toliko časa ostalo razbitu ogledalo na križišču pri osnovni šoli Juričevega Drejčka, ne bi bilo nevarnih ugreznjenih jaskov na cestah, ne bi ostajale ceste brez ulične razsvetljave, ne bi pustili tujcev, da iščejo Hotel Merx in Duty free shop na cesti proti Šrotneku, saj bi pri odcepu postavili vidne kazipote. Ne bi pustili ljudi, da v zgornjem delu naselja zaman iščejo koše za smeti. Še vse druge pomanjkljivosti bi odpravili, tistim, ki se trudijo za lepo okolje, pa bi dali priznanje in s tem bi spodbudili še druge, da bi se jim pridružili. Videli bi tudi, da je potreba krajanov po vrtovih zelo velika, zato bi v bližnji

nasprotno — drevesa odmirajo, pa nihče ne posadi novih, okolica spomenika Prežihovega Voranca je obušno zapuščena. Zal tudi tak, negativen zgled, mnoge vleče. Po Čečovu nekateri samovoljno podirajo drevesa, ki so morda res že prerasla, in jih ne nadomeščajo z drugimi.

Skrb za okolje prepuščajo nekemu tretjemu, ki ga — preprosto povedano — ni. Po večjih mestih imajo skupine ljudi, ki skrbijo samo za nasade in zelenice. Pri nas bi naj za to skrbela komunala; kot vidimo, ji je še odvoz smeti preveliko breme, čeprav ji plačujemo za to.

ŽELELA BI SI VRT BLIZU DOMA

Mojca Planinšec, tehnična sekretarka samoupravnih organov v KSZ, že 22 let živi in Ravnah, v bloku. Dolga leta je gojila zelenjavo pri tašči v Mislinji. Pravzaprav ji je samo pomagala pri delu.

visen od slabe ponudbe v trgovini in od darežljivosti znank, ki pa je skoraj nikoli ne ponujajo tedaj, ko si ti želiš. Prosim zanj pa tudi ne moreš.

»Vse drugačne občutke imam zdaj, ko sejem, sadim in oskrbujem vrtnine sama. To, kar pridelam, je resnično moje. Zato me še toliko bolj boli in jezi, če mi kdo kaj ukrade. Tudi to sem že doživela. Ne bi rekla, ko bi vzel eno stvar, ki se ji že ne more odpovedati. Pa pobere vse najlepše, kar mu pride pod tatinsko roko. Naj se mu v grlu zatakne!

V pridelovanju vrtnin sem še začetnica. Najprej sem dobila manjšo gredo na Piglu, letos pa še nekoliko večjo na Brančurnikovem, kjer vrtnine tudi lepše uspevajo. Čeprav je nekoliko daleč, grem rada na vrt, da opazujem, kako vse raste. Seveda pa je na vrtu vedno delo in to me sprošča. Tako imam vzrok, da grem na zrak tudi, kadar ni doma moža, ki dela na štiri izmene. Vedno pač ne moreš sedeti doma, med štirimi stenami, čeprav je tudi pletenje moj konjiček.

Glede sajenja in gojenja vrtnin in tudi rož mi veliko svetuje kolegica v službi, ki ima s tem že dolgoletne izkušnje. Predvsem je pomembno, kdaj kaj poseješ in nasadiš. Prej je za to skrbela mama, ona je že vedela, kdaj je kaj treba, mene ni zanimalo. Zdaj moram sama gledati na vreme in na druge stvari, ki vplivajo na čas setve. Tudi pozneje je rast odvisna od dežja in sonca. Odkar imam svoj vrt, sem zato bolj začela živeti z naravo. Bolj z veseljem tudi jemo stvari, ki jih sami pridelamo. Solata je na našem jedilniku od pozne pomladi do jeseni. Če nimaš lastne, si od-

Včasih, posebej, kadar mi kaj zmanjka, si želim, da bi imela vrt v bližini stanovanja, pred očmi. Tatovi mi ne bi mogli iz njega krasti, sama pa bi si lahko nabrala sproti, kar potrebujem. A če ni mogoče drugače, moram biti zadovoljna s tem, kar imam.

ZNANJA IN IZKUŠENJ NE DRŽIM LE ZASE

Mojca Jelen, vodja poštnih služb v KSZ, živi v zasebni hiši na Prevaljah. Vrt ima pri hiši, zato z gojenjem zelenjave nima težav kot ljudje iz blokov, ker pa jo delo na zemlji še posebej veseli, ima najeto še njivico na Brančurnikovem, kjer sta z mamo vsa leta doslej pridelovali krompir tudi za ozimnico. V največje veselje so ji rože, zato se vsa njena hiša koplje v cvetje.

»Veseli me predvsem vzgoja rož in drugih rastlin. Ko bi bila mlajša in bi imela možnost, bi šla v vrtnarsko šolo. Ker ni (bilo) mogoče, se učim iz izkušenj, pomagam pa si tudi z navodili v priročnikih, strokovnih revijah in z nasveti strokovnjakov.

Uživam, ko spravim rožo k življenju in spremljam njeno rast. Ko zraste, si ne mislim, da jo moram za vedno obdržati. Rada jo dam komu, ki si jo želi. Veliko rož sem že razdajala. Sama jih ne kupujem. Če vidim kje kakšno, ki bi jo rada imela, rečem zanj. Kdor me pozna, se mi je ne brani dati. Ve, da bo tudi od mene lahko dobil, če bo katero hotel. V glavnem vzamem samo vršičke, liste ali semena, da jih potem sama vzgojim.

Rada imam zelo različne rože. Tako kot si kdo zaželi lepo novo obleko, si jaz zaželim lepo rožo. Raznovrstne rože sem že gojila, na rožnih policah, oknih in na vrtu. Veliko

Še bolj velja to za celotno krajevno skupnost in za mesto. Glede urejenosti smo že zelo daleč od znanih slovenskih turističnih krajev.

V naselju je veliko pomanjkljivosti, ki bi jih bilo mogoče odpraviti, ko bi vodstvo krajevne skupnosti poskrbelo za to. Nekateri ravnatelji v železarni gredo npr. vsak dan na

okolici mesta določili dovolj prostora za ta namen. Tako bi morda ohranili zelenice in okrasne nasade med blokii nepoškodovane. Seveda bi bilo prav, da bi imelo mesto, kot so Ravne, zgljedno urejen park, ki bi ga obnavljali in nadomeščali odrmlje rastline po nasvetih strokovnjakov. Sedaj je ravnski park zgljed ravno za

ko veselje imam s skalnjakom, kjer preizkušam razne kombinacije. Posamezno lahko gojiš zelo različne rože, na skupnem prostoru pa le take, ki se skladajo v rasti, velikosti, času in barvi cvetov.

Z rastlinami lahko prav tako prijateljuješ kot z živalmi. So pa skromnejše. Ko so bili otroci še majhni, smo njim na ljubo redili v hiši nekatere drobne živali. Čeprav smo v zasebni hiši, kjer je za to precej možnosti, sem vendarle uvidela, da v strnjem naselju živalim, kot so psi in mačke, ne moreš dati vsega, kar potrebujejo. Predvsem ne dovolj svobode. Zato se z živalmi ne ukvarjamo več.

Za rastline prostor ni tako pomemben, le prave moraš izbrati. Z

dekleti na vložišču smo začele gojiti rože celo v našem delovnem prostoru. Jeseni nasadimo poganjke bršljanastih pelargonij, čez zimo jih imamo na polici ob oknu v pisarni, spomladi jih odnesemo domov, tako imajo poleti cvetoče balkone tudi tiste, ki doma pozimi ne morejo gojiti rož. V letnem času nam na tej polici cvetijo afriške vijolice. Nega teh rož ne vzame veliko časa, delovno okolje pa smo si s tem močno olepšale, predvsem pa smo spremenile temo mnogih naših pogovorov. Za gojenje rož so se začele zanimati tudi sodelavke, ki prej s tem niso imele veselja. Meni pa je v zadoščenje, da bom pred odhodom v pokoj naučila umetnosti gojenja rož svoje mlajše sodelavke.

ROŽE MI VRAČAJO, KAR JIM DAJEM

Olga Cvetnič, razdeljevalka dokumentacije v Pnevmatičnih strojih, si je skupno z možem zgradila hišo v novem naselju v Strojnski Reki. Že s starši je živela v družinski hiši, za

to ji tak način življenja ni nov, skrb za lepo okolje pa je njej in možu v krvi.

»Težko sem se odločila za gradnjo, ker sem v otroških letih videla, ko-

likšne žrtve je terjala gradnja od mojih staršev. Mož me je le prepričal, in zdaj mi ni žal. Smo na svojem, razpolagamo z lastnim prostorom, naredimo, kakor sami želimo in nam ustreza. Na nikogar se pri tem ni treba ozirati.

Oba z možem imava zelo rada rože, zato sva jih imela na oknih takoj, ko so bile vgrajene police. Zdaj so jih polni tudi balkoni in vsi prostori v hiši. Z njimi je kar precej dela, ponavadi mine ura, preden vse zalijem. Precejšnja skrb je tudi s prezimovanjem rož, a ni mi žal časa za to delo. Navadno nasadim precej več potaknjencev pelargonij, kot jih potrebujem sama, da jih spomladi razdelim znankam, ki se z vzgojo sadik ne morejo ali ne marajo ukvarjati, rože pa vseno želijo imeti. Nekaj imam tudi čebuljnih begonij, te je lažje prezimiti.

Ob hiši ni ne vem koliko prostora. Posajenih imamo nekaj sadnih dreves, v zelenjavnem vrtu pride-

lamo zelenjavo za sproti in nekaj za pozimi. Krompir in jabolka za ozimnico seveda kupujemo. Hiše brez vrta si ne morem predstavljati, posebno v našem naselju ne. Smo brez trgovine in brez rednega lokalnega avtobusa, nemogoče bi bilo, da bi bili povsem odvisni od ravenskih trgovin. Veliko bolj preprosto je, da stopiš skozi vrata in si na vrtu nabereš zelenjavo, ki jo potrebuješ.

Seveda tudi naš zelenjavni vrt ni brez rož, pust bi bil brez njih. Sploh imava z možem veliko veselje z urejanjem okolja. Težko čakava, da bo hiša čisto dokončana in bo okoli nje vse tako, kot si želiva. V naši krajevni skupnosti so razpisali tekmovanje za najlepše urejeno hišo in okolico. Letos v natečaju še ne moreva sodelovati, kdaj v prihodnjih letih pa gotovo bova. Je pa tako tekmovanje spodbuda za mnoge, ki sicer z rožami in urejanjem okolja sami nimajo toliko veselja.

Z DELOM SI USTVARJAMO PRIJETEN DOM

Ivan Obretan, garderobier v Jeklarni, ni vrtičkar v ožjem pomenu besede, saj njemu in družini obdelovanje zemlje in pridobivanje krme pomeni ob eni plači kar pomembno dopolnilno dejavnost.

»Pri hiši, ki sva si jo z ženo zgradila v Strojnski Reki za Brinjevo goro, je ravno toliko zemlje, da je ne moreš kar tako pustiti. Blizu pol hektara je imamo. Na njej pridelamo zelenjavo in krompir zase in za svinje, za kravo, ki jo tudi redimo, odkar sta otroka že večja, pa moramo košenino najemati. To ni posebno lahko, kajti kmetje ti odstopijo košnjo na slabših zemljiščih, najraje tam, kjer ni mogoče kositi s kosilnico, ali na oddaljenih travnikih. Tako imamo s sušenjem več dela in trpljenja, kot je samo seno vredno. Posebno, kadar je vreme nestanovitno, se delo več kot podvoji, saj senu ne moreš ustregati, kot bi narekovale vremenske razmere, ker ga imaš predeleč od doma.

Ker sva oba z ženo doma s kmetov, nama je delo na zemlji in pri živini nekako blizu. Daje nama posebno zadovoljstvo, ki ga ni mogoče meriti z denarnico. Zato vztrajava pri njem kljub nekoliko slabšemu izkupičku, kot bi ga imela, če bi si življenje organizirala drugače.

Če bi namreč gledal skozi denar, se to delo ne splača. Bolje bi bilo, da bi bila žena stalno zaposlena in bi razpolagali z dvema plačama. Je pa tudi to nekaj vredno, da je ona vedno doma, kadar jo otroka potrebujeta. Skuha lahko, kar si poželi, tudi jedi, za katere je potreben daljši čas priprave. Tudi s kuho se nekaj prihrani. Na tak način si ustvarjamo prijeten in za sinova varen dom, ki ga nikakor ne bi radi izgubili. Prav to pa bi nam grozilo, ko bi bližnjo Merkačevo grapo spremenili v občinsko smetno jamo.

Mojca Potočnik

Naše delo v juliju

Julija smo dosegli plan skupne proizvodnje 85,1 odst., v kumulativni 92 odst. Za 12.305 ton prodanih izdelkov smo iztržili 14,23 milijarde din, od tega na domačem trgu 10.471 ton ali 12,35 milijarde din. Izvozili smo 1834 ton ali za 1,88 milijarde din fakturirane realizacije.

ZNAČILNOSTI PROIZVODNJE

Operativni plan so v JEKLNARNI presegli za 13,4 odst., za dvanajstino letnega plana pa zaostali 15,4 odst. Operativni plan je bil presežen, ker na 40-tonskih pečeh ni bilo predvidenega generalnega remonta. Jeklolivarna je prevzela znatno manj tekočega jekla, kot je to predvideno s planom.

Valjarna še vedno ne priznava prave teže ingotov V 20, tako je Jeklarne podarila Valjarni okoli 300 ton jekla. To pa zelo poslabšuje kazalce poslovanja Jeklarne od izplena, porabe energije itn. Močno se je poslabšala tudi kvaliteta starega železa, tako da prihaja do večjega števila nekurantnih šarž, ki bremenijo zaloge.

V JEKLOLIVARNI so plan dosegli le 73,8 odst., saj je bilo ob neugodnem asortimentu občutno pomanjkanje delavcev zaradi rednih letnih dopustov kot tudi zaradi bolniškega staleža. Prav tako ni bila najboljša kvaliteta dela, kar je tudi prispevalo k temu, da plan ni bil dosežen. Neuspela proizvodnja oziroma izmeček je bil v mejah normale. Zelo so v tozdu zaskrbljeni zaradi pomanjkanja dela tako na formavtomatu kot tudi na peskometu, kjer načrtujejo v septembru ukinitve ene izmene.

Neusklajen 40-urni delovni teden med Jeklarne in VALJARNO se kaže v nedoseganju proizvodnje v obeh tozdh. Plan skupne proizvodnje v Valjarni je bil dosežen 85 odst.: pri gredicah 85,1 odst., pri srednjih profilih 88 odst. in pri lahkih profilih 50,3 odst. Vzroki za nedoseganje plana na srednji in lahki progji so predvsem zastoji, ki so jih sicer v juliju zmanjšali od okoli 30 odst. na 25 odst. Drugi vzrok je manjše število delovnih dni. Delež visoko legiranih jekel na srednji progji se je povečal od 16 na 18,3 odst., na lahki progji pa se je zmanjšal v primerjavi s prejšnjimi dosežki.

Plana skupne proizvodnje v tem mesecu niso dosegli niti v KOVAČNICI, zaostanek 9,4 odst. Delno so bili vzrok letni dopusti, delno pa remont 1200 t stiskalnice in težave pri kompletiranju naročil. Povečal se je tudi delež kvalitetnega asortimenta, ki zahteva več vložnega dela. Neuspela proizvodnja po krivdi Kovačnice je nižja kot v juniju, po krivdi Jeklarne je enaka. Dostava ingotov ni bila redna, bilo je precej časovnih zamikov, kar je občasno povzročalo poslednje težave.

Glede na motnje pri preskrbi z vložnim materialom so v JEKLOVLEKU dosegli 85,5 odst. plana. Največ težav so imeli pri proizvodnji žice in vlečenega jekla. Zastoji zaradi vzdrževanja so vedno češči in daljši.

Kot v metalurških je bilo tudi v mehansko predelovalnih tozdh občutno pomanjkanje delavcev zaradi

letnih dopustov, tako da je bil plan presežen le v Orodjarni, Vzmetarni, Monterju ter v Industrijskih nožih pri proizvodnji gredic. Ponekod še vedno primanjkuje naročil, pri Strojih in delih za obdelane ulitke in odkovke, pri Armaturah in delno v TRO.

PRODAJA NA DOMAČEM TRGU

Jeklolivarna čedalje bolj zaostaja za načrtovano prodajo. Glavni vzrok je pomanjkanje naročil za težko livarno in formarski avtomat. Čeprav je izdelan akcijski program za pridobivanje naročil, pa zaradi zmanjšane povpraševanja in novih kapacitet drugih livarn verjetno to ne bo mogoče.

Valjarna, Kovačnica in Jeklovlek presegajo načrtovano odpremo na domačem trgu, povpraševanje po čiščenih gredicah je precejšnje, za kar pa nimamo dovolj kapacitet, medtem ko v Kovačnici primanjkuje naročil za stiskalnice. Ostali tozdi razen Orodjarni ne dosegajo količinskega plana, vrednostni plan pa so dosegli Orodjarna, Pnevmatični stroji, Vzmetarna in TRO. Zasedenost z naročili je v glavnem zadovoljiva, primanjkuje jih za obdelane ulitke in odkovke, armature in za nekatere oddelke v TRO.

NABAVA

Dotoka starega železa kljub zaviranju nismo mogli do kraja ustaviti, s tem pa se tudi zaloga ni bistveno znižala. Glavni vzrok za to je nizka proizvodnja. Začele so se kopičiti tudi zaloge legiranega odpadka. Zaradi pomanjkanja določenih naročil, še posebej pri Pk kvalitetah, smo bili prisiljeni odprodati okoli 350 ton Pk 12.

Dobave ferolegur in karburita nam je uspelo ustaviti, tako da prevzemamo le najnujnejše na zahtevo Jeklarne. Kritične so dobave Al zvezdic zaradi pomanjkanja aluminija na domačem trgu. Pri ostalih pomožnih materialih opažamo določeno stabilizacijo. Vedno manj je artiklov iz uvoza, ki bi jih lahko nabavili za dinarska sredstva, sicer je pa ponudba domačih materialov zadovoljiva. Nekaj težav smo imeli pri oskrbi s kvalitetnim varilnim materialom, s hidravlično opremo za preoblikovanje strojev, lesenih modelov, predvsem zato, ker naši koooperanti ne morejo dobavljati v tako kratkih dobavnih rokih, kot to mi želimo.

UVOZ

Ljubljanska banka je za Železarno Ravne v juliju izvršila nakazila v višini 68.000 \$ za blago, ki je bilo uvoženo že v letu 1985. Poleg tega so odprli akreditiv (izplačljiv šele v 60 dneh) v višini 88.500 \$ za jedavec iz Kitajske, katerega smo uvozili že v maju letos. Dodelitev plačilne kvote 300.000 \$ nam je omogočila prijavo uvoza najbolj kritičnih rezervnih delov in repromaterialov. Seveda pa ta potrdilna kvota še ne pomeni tudi plačila teh naročil.

Po sedemmesečnem poslovanju ugotavljamo, da znaša uvoz po kooperaciji in sejemskih kompenzacijskih poslih 60 odst. vrednosti skupnega uvoza surovin in repromateriala, vendar pa za uvoz v 3. kvartalu ni mogoče več planirati dodatnih količin po kooperacijskih poslih glede na negativne salde na konto-korentnih računih (op. Realizirani uvoz je večji kot izvoz).

IZVOZ

Realizacija izvoza v juliju je bila v primerjavi z operativnim planom višja za 19 odst. na konvertibilnem tržišču in za 47 odst. na klirinškem področju. Tako nam je kljub zatišju, ki še vedno prevladuje na zahodnih trgih, uspelo realizirati mesečni načrt. Presegli so ga: Kovačnica, Orodjarna, Pnevmatični stroji, Industrijski noži, Vzmetarna in Monter. Načrtu so se zelo približali tudi vsi drugi tozdi.

Realizacija bi bila lahko še višja, če bi tozdi terminsko izpolnjevali svoje pogodbene obveznosti. Prekoračevanje rokov pri določenih pozicijah je še vedno dejstvo, ki nam povzroča težave pri kupcih in pri pridobivanju novih naročil.

Gospodarsko stanje na inozemskih trgih glede pridobivanja novih naročil ni preveč rožnato. Konkurenca je na vseh področjih zelo ostra tako pri kvaliteti, nizkih cenah in kratkih rokih, kar se odraža pri upadanju naročil za določene vrste naših proizvodov, kot npr.: jeklolitina ter kovana in valjana roba.

Do kraja avgusta smo zaključili 21,7 milijona \$ za konvertibilno tržišče, to je 80 odst. letnega plana. Ze iz tega podatka se vidi, da letnega načrta izvoza ne bo mogoče izpolniti.

IZKORISTEK DELOVNEGA ČASA

V juliju je znašal izkoristek delovnega časa 66,92 odst., odsotnosti 33,08 odst. in so bile razdeljene tako:

— letni dopust	19,59 %
— izredni plačani dopust	0,56 %
— službena potovanja	0,28 %
— prazniki	4,02 %
— bolezn	7,27 %
— druge plačane odsotnosti	1,15 %
— neplačane odsotnosti	0,21 %
skupaj	33,08 %
— ure v podaljšanem delovnem času	2,16 %

TOZD	ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ %		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	julij	zbir	julij	zbir	julij	zbir	julij	zbir	julij	zbir	julij	zbir
JEKLNARNA	84,6	95,7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
JEKLOLIVARNA	73,8	86,2	63,9	80,8	76,0	80,3	59,2	104,2	62,9	86,8	77,5	79,5
VALJARNA	85,0	88,6	94,8	107,9	107,7	98,7	65,0	79,0	69,4	66,5	117,1	106,6
KOVAČNICA	90,6	100,5	111,8	105,7	138,5	103,2	99,1	62,0	98,1	59,8	144,4	110,3
JEKLOVLEK	85,5	72,6	86,6	73,8	99,5	71,2	50,8	63,2	54,2	54,1	107,6	74,2
TEŽKI STROJNI DELI	97,2	89,5	99,5	93,2	127,7	92,1	-	-	-	-	105,2	81,6
ORODJARNA	105,4	96,4	107,3	95,1	117,6	97,0	240,3	73,4	254,9	74,7	114,2	97,6
STROJI IN DELI	67,9	87,8	71,0	88,3	76,9	81,0	27,8	92,9	28,7	78,8	90,4	81,7
- NOŽI, BRZOREZ. OROD.	92,1	95,9	92,5	95,7	106,0	88,7	120,6	101,1	126,8	89,7	90,5	87,9
- GREDEICE	193,0	93,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	127,9	95,0	91,7	98,2	107,0	90,0	123,2	106,8	129,4	91,9	90,5	88,6
PNEVMATIČNI STROJI	91,5	97,5	90,7	97,0	125,3	102,6	313,0	104,6	308,5	101,3	118,3	102,7
VZMETARNA	104,7	94,9	104,7	94,9	126,9	97,2	775,9	707,5	810,1	637,4	111,5	85,0
TRO	76,9	97,8	74,3	90,9	115,0	107,9	65,5	104,2	68,5	87,2	125,1	112,4
KOVINARSTVO	28,5	84,6	33,4	83,4	76,0	88,6	-	20,6	-	17,1	78,5	90,8
ARMATURE	61,0	74,5	59,6	73,7	87,9	82,0	64,5	68,6	70,9	60,5	105,8	104,8
BRATSTVO - PILE	42,7	93,6	25,3	107,2	41,5	96,7	-	-	-	-	41,5	96,7
MONTER	106,8	96,0	116,5	104,7	144,5	102,3	608,3	228,8	518,4	255,7	108,7	87,7
KALILNICA	-	-	-	-	67,8	123,2	-	-	-	-	67,8	123,2
STORITVE DRUGIH TOZD, DS	-	-	-	-	307,8	112,7	-	-	-	-	307,8	112,6
DELOVNA ORGANIZACIJA	85,1	92,0	93,5	99,9	106,9	91,1	81,7	93,2	89,1	81,9	110,3	92,9

KAZALCI REZULTATOV DELA ZA ČAS OD 1. 1. DO 30. 6. 1987

Zap. št.	K A Z A L E C	Enota	Doseženo 1986	Plan 1987	Doseženo 1987	I n d e k s	
						4:2	4:3
1.	Dohodek na delavca	din	2.168.270	4.360.347	3.706.962	170,9	85,0
2.	Dohodek v primerjavi s PUPS (konsolidir.)	%	24,35	23,26	23,73	97,5	102,0
3.	Čisti dohodek na delavca (zap. 137)	din	1.474.635	3.114.890	2.535.858	171,9	81,4
4.	Akumulacija v primerjavi z dohodkom	%	25,49	21,42	12,45	48,8	58,1
5.	Akumulacija v primerjavi s čistim dohod. (137)	%	37,48	29,99	18,20	48,6	60,7
6.	Akumulacija v primerjavi s PUPS	%	6,20	4,98	2,95	47,6	59,2
7.	Osební dohodek in sredstva za SP na del. (mes.)	din	166.992	372.348	345.718	207,0	92,8
8.	Čisti osební dohodek na delavca (mes.)	din	103.598	230.038	226.508	218,6	98,5
9.	Izločanja iz osebnega dohodka na delavca (mes.)	din	41.829	95.046	91.809	219,5	96,6
10.	Izločanje iz dohodka na delavca	din	551.868	1.022.338	981.408	177,8	96,0
11.	Akumulacija z am. v prim. s PUPS	%	14,00	11,72	10,42	74,4	88,9
12.	Poprečno uporabljena poslovna sred. na delavca	din	8.902.875	18.740.089	15.618.130	175,4	83,3
13.	Celotni prihodek glede uporabljenã sred.	razmerje	1,25	1,20	1,19	95,2	99,2
14.	Celotni prihodek glede napop. upor. obr. sred.	razmerje	1,87	2,30	2,30	123,0	100,0
15.	Izguba na delavca	din	79.990	-	-	-	-
16.	Sredstva za reprodukcijo v primer. s PUPS	%	14,00	-	10,42	74,4	-
17.	Odplačila za inv. kred. v prim. s sred. za rep.	%	9,41	-	1,09	11,6	-

* PUPS - poprečno uporabljena poslovna sredstva

Kazalci po 140. členu Zakona o združenem delu in odloka zveznega izvršnega sveta (Ur. list SFRJ št. 8/78)

ODMEV

Strokovni delavci v Železarni Ravne

Ob prebiranju enega od poročil mnenjske raziskave '86 se mi je porodilo več vprašanj, ki tudi zadevajo problematiko strokovnih kadrov v naši tovarni. Napisala sem jih v obliki vprašanj, mnenj in hipotez — ker si nanje nisem znala odgovoriti, ker so mogoče vredna nadaljnega raziskovanja, ker si želim, da o njih razmišljajo tudi drugi in povedo svoje mnenje... Navsezadnje naj bi mnenjska raziskava po mojem mnenju prinesla tudi nekaj feedbacka (povratnih informacij).

1. Več kot polovica anketirancev je ocenila, da so odločitve strokovnih služb le redko oziroma včasih pravilne. Vprašamo pa se naprej, ali imajo vsi strokovni delavci sploh pogoje za dobro delo? Samo en primeren kot (če že ne prostor) za delo?

Ustvarjalno delo v pisarni, kjer je več ljudi (delo nekaterih pa na primer povezano še s strankami), je nemogoče. Treba se je znajti, kot brezdomec begati iz kletnih lukenj v dvorano ali iz pisarne v pisarno? (Ali pa ostati tam, kamor so te posadili, in se ob koncu »šihata« tolažiti, da se ob takem kaosu tako ne da nič narediti.) Je za zagotovitev primernih objektivnih pogojev za delo odgovoren res le vsak sam? Čemu vodja? Ali ni mogoče urediti v tovarni prostorov (če že ni možno širiti pisarn), kamor bi se »zatekli« strokovni delavci, ko se npr. dogovarjajo o poteku izvrševanja določene naloge, da ne bi motili svojih »cimrov«... Navsezadnje gre za prehod od etike k estetiki dela tudi na področju »pisarniškega dela«.

2. Mislim, da obstajajo razlike med strokovnimi službami iz različnih tozdov in delovnih skupnosti, ki se nanašajo na njihove objektivne po-

goje za delo, status, pozornost, ki jim jo namenja DO... Bi lahko rekli, da se skupina strokovnih delavcev segmentira (npr. primarni interni trg, primarni sekundarni trg)?

3. Če velja, da sta najpomembnejši skupini, ki vplivata na uspešnost podjetja, vodilni delavci in strokovnjaki, in je med njima nujen pretok informacij, potem se sprašujem, ali je tako tudi v železarni.

4. Ocenjujejo (npr. J. Jerovšek), da ima tehnična inteligenca marginalno (obrobno) vlogo v podjetjih (glede moči, informacij, odgovornosti...). Moja teza je, da pri nas to velja bolj za družboslovne kadre.

5. Znana je zakonitost, da vertikalna in horizontalna diferenciacija organizacij raste le do neke stopnje profesionalne diferenciacije. Profes-

ionalizacija delovne sile lahko vodi k diferenciaciji organizacij na ta način, da znatno število koordinativnih funkcij prevzamejo sami delavci. Zato je za strokovne delavce morda najprimernejše vodenje po sistemu individualne svobode.

6. Ker se z rastočo profesionalizacijo zmanjšuje pripadnost organizaciji in povečuje pripadnosti profesiji, bi morali aktivirati delovanje strokovnih združenj.

7. Teorija priporoča, da se določijo kompetitivne skupine, ki imajo isto nalogo. Konkurenca spodbuja boljše delo. Kako bi bilo, če bi tudi mi poskusili kaj takega?

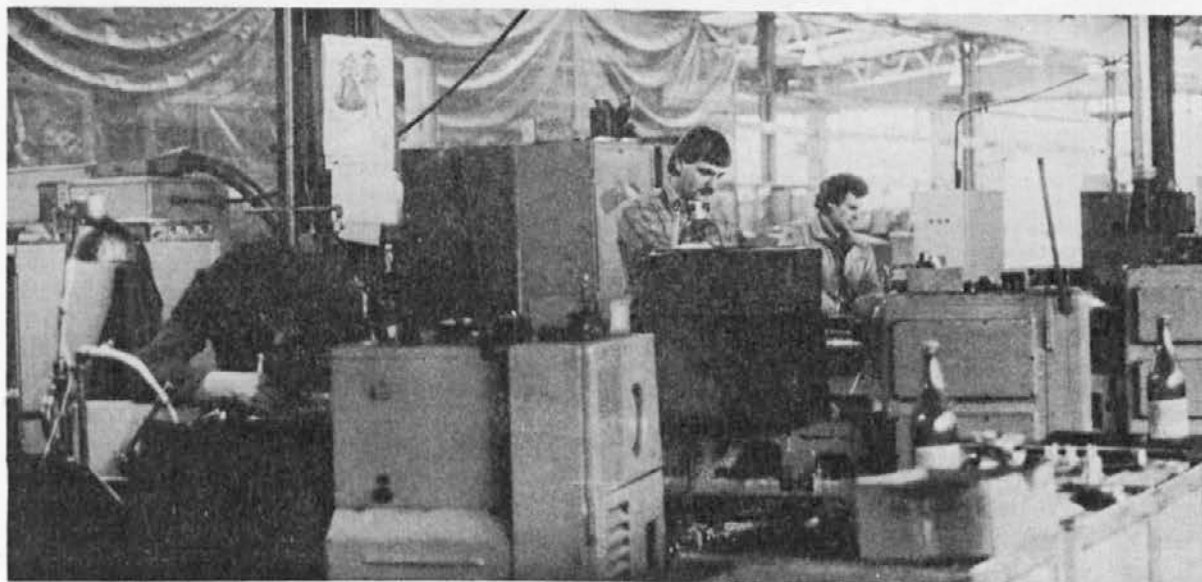
8. Individualizem, ki ga omenja poročilo B. Zerdonerja, se po mojem mnenju kaže tudi v odsotnosti strokovnih sestankov, kjer bi strokovni

delavci iz službe (ali pa še širše) spregovorili o strokovnih zadevah, ki vse vsaj delno zadevajo, čeprav se z njimi ukvarja intenzivno le ožji krog. (Vprašanje o tem, kaj kdo dela, ljudje prevečkrat razumejo kot sumničavo poizvedovanje).

9. Nekateri (npr. M. Kos) trdijo, da je treba pripravništvo ukiniti. Odnos do pripravnikov (ali novih delavcev) pa je vsekakor pomemben; le-ti si ustvarijo podobo o delovni organizaciji in se v skladu z njo tudi obnašajo. Mislim, da je pri njih indukcijska kriza (in težnja po fluktuaciji, četudi nerealizirana) pogosta.

10. Menim, da je za celovito sliko o naših strokovnih delavcih treba preučiti naslednje determinante, ki vplivajo na človeško ravnanje (po J. Makaroviču): kaj morem (delovna sredstva), kaj zmorem (delovna sila, sposobnosti, znanje), kaj hočem (motivacija, hotenje) in kaj moram in smem (vrednote).

Andreja Čibron

»Armaturaši«

Razvoj in oblike samoupravne organiziranosti v Železarni Ravne

V času, ko razpravljamo o spremembah ustave in zakona o združenem delu, bo zlasti za mlajšo generacijo zanimivo zvedeti kaj o naši zgodovini na področju samoupravljanja od l. 1950 naprej. Ker gre za precej specifična in sklenjena obdobja, bi predstavili najprej obdobje od leta 1950 do 1976, ko je prišlo do obsežnejše reorganizacije, take, ki z nekaterimi nebitvenimi spremembami obstaja še danes.

Prvi delavski svet Železarne Ravne je bil še kot posvetovalni organ izvoljen februarja 1950. Prvič se je sestel 24. februarja, štel je 53 članov, njegov prvi predsednik pa je bil sedaj že pokojni Maks Večko. Ta delavski svet je deloval od izida Zakona o volitvah delavskih svetov in drugih organov upravljanja v gospodarskih organizacijah in višjih gospodarskih združenjih. Na podlagi tega zakona so bile nato v železarni ponovne volitve. Prvi tako veljavno izvoljeni delavski svet se je nato sestel 5. septembra 1950, štel pa je 69 članov —

skoraj enako kot sedaj. Delavci so svečano prevzeli tovarno 9. septembra 1950.

Od prve seje do avgusta 1975 se je delavski svet sestel 268-krat. Mandatna doba članov je bila v posameznih obdobjih različna. Do leta 1975 je v njem sodelovalo skupno 1167 članov. Seveda so nekateri bili v njem tudi po dvakrat; omejitev mandata je veljala tudi takrat. Ne glede na to pa nam ta številka pove, da je v tem organu sodelovalo veliko delavcev, če upoštevamo dejstvo, da je v sedemdesetih letih bilo v železarni okoli 4000 delavcev.

Že na prvi seji 5. septembra 1950 je delavski svet izvolil tudi 9-članski upravni odbor. Ta je štel 9 članov, kot organ pa je obstajal do aprila leta 1970. Zadnji upravni odbor je bil 18. po vrsti. V vsem delovanju v tem času je imel 783 sej, v njem pa je sodelovalo 162 delavcev.

Organizacijske oblike so se predvsem od leta 1970 dalje nekoliko spreminjale. Tako smo imeli od leta

1970 do konca leta 1973 poslovni odbor, ki je štel 9 članov, v tem obdobju pa je imel 54 sej. Od januarja 1974 dalje pa smo imeli skupni odbor za gospodarjenje, ki je štel 12 članov. Od leta 1970 dalje je bil skupni odbor za splošne zadeve, ki je do leta 1974 štel 9 članov, od tedaj dalje pa 12.

V upravnem odboru, poslovnem odboru, odboru za gospodarjenje in odboru za splošne zadeve je do leta 1975 sodelovalo 222 zaposlenih.

Razen samoupravnih organov na ravni delovne organizacije so se z nadaljnjim poglobljanjem in razvojem samouprave spreminjale tudi organizacijske oblike in ustanovljali samoupravni organi na ravni obratov, pozneje sklopov in nato temeljnih organizacij združenega dela (tozdov).

Do leta 1975 pri delavskem svetu podjetja ni bilo raznih pomožnih organov — komisij, ampak so obstajale pri upravnem odboru. Prvo komisijo, in sicer stanovanjsko, je imenoval upravni odbor januarja 1951. Pozneje so pri tem organu bile imenovane še nekatere druge komisije. Tako so bile v mandatu do 1956/57 pri upravnem odboru: komisija za osnovna sredstva, komisija za sprejem delovne sile, komisija za varstvo pri delu, komisija za osebne dohodke, disciplinska komisija in komisija za strokovno vzgojo kadra.

V mandatni dobi leta 1957 pa je posamezne komisije že imenoval delavski svet podjetja, in to: komisijo za kadre in delovna razmerja, komisijo za varstvo pri delu, komisijo za osebne dohodke, disciplinsko komisijo, stanovanjsko komisijo, komisijo za racionalizacije in komisijo za osnovna sredstva. Leta 1960 sta bili iz pristojnosti delavskega sveta podjetja v pristojnost upravnega odbora preneseni komisija za racionalizacije in komisija za prošnje in pritožbe. Do leta 1964, ko smo v železarni sprejeli prvi statut, je bila organizacijska slika organov upravljanja naslednja:

Delavski svet podjetja s komisijo za kadre in delovna razmerja, komisijo za varstvo pri delu, komisijo za osebne dohodke, disciplinsko komisijo, stanovanjsko komisijo in komisijo za osnovna sredstva ter **upravni odbor** s komisijo za racionalizacije ter komisijo za prošnje in pritožbe.

S sprejetjem statuta leta 1964 smo se v železarni odločili za nadaljnjo razširitev samoupravnih organov. Na novo smo uvedli delavske svete sklopov obratov, pri obratih pa svete obračunskih enot. Razen delavskega sveta podjetja in upravnega odbora z že naštetimi komisijami smo tedaj dodatno izvolili: delavski svet sklopa obratov jeklarne, delavski svet sklopa metalurško-predelovalnih obratov, delavski svet sklopa mehansko-predelovalnih obratov, delavski svet sklopa vzdrževalno-energetskih obratov in delavski svet TKR in uprave. Pri delavskih svetih sklopov obratov so bile imenovane tudi komisije, in to: komisija za osebne dohodke, komisija za kadre, stanovanjska komisija in komisija za HTV in požarno varnost. Razen delavskih svetov sklopov obratov in komisij smo pri vseh obratih imeli še svete obračunskih enot, ki so ob upoštevanju števila zaposlenih šteli od 5 do 11 članov.

Ob ponovnih volitvah samoupravnih organov leta 1966 je bilo odlo-

čeno, da se opustijo sveti obračunskih enot in ostanejo samo delavski sveti sklopov obratov brez komisije za kadre.

Od leta 1966 do 1970, ko so bile s XV. ustavnim amandmajem ukinjene nekatere zakonske določbe, ki so do tedaj urejale področje samouprave, je bila organizacija samouprave naslednja:

— **delavski svet podjetja** s komisijo za kadre in delovna razmerja, komisijo za varstvo pri delu, komisijo za osebne dohodke, stanovanjsko komisijo, komisijo za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti in izrekanje ukrepov in komisijo za osnovna sredstva

— **upravni odbor** s komisijo za racionalizacije in komisijo za prošnje in pritožbe

delavski sveti sklopov obratov, in to: delavski svet sklopa obratov jeklarne, delavski svet sklopa metalurško-predelovalnih obratov, delavski svet sklopa mehansko-predelovalnih obratov, delavski svet sklopa vzdrževalno-energetskih obratov in delavski svet TKR in uprave.

Pri delavskih svetih sklopov obratov so bile imenovane komisije: komisija za osebne dohodke, stanovanjska komisija in komisija za varstvo pri delu.

Z uveljavitvijo XV. ustavnega amandmaja v železarni je bil ukinjen dotedanji upravni odbor, namesto njega pa izvoljen poslovni odbor in odbor za splošne zadeve. Razen tega je bilo odločeno, da poleg delavskih svetov sklopov obratov ponovno uvedemo svete obratov. Organizacijska sestava samoupravnih organov je od leta 1970 do ponovnih volitev meseca julija 1972 bila naslednja:

— **delavski svet podjetja**, ki je štel 55 članov, s komisijo za osebne dohodke, komisijo za oceno kršitev delovnih dolžnosti in izrekanje ukrepov, komisijo za narodno obrambo in civilno zaščito in komisijo za pritožbe

— **poslovni odbor**, ki je štel 9 članov, in

— **odbor za splošne zadeve**, ki je štel prav tako 9 članov

— **delavski sveti sklopov obratov**, in to: delavski svet sklopa obratov jeklarne z 21 člani, delavski svet sklopa toplo-predelovalnih obratov z 19 člani, delavski svet sklopa mehanskih obratov z 21 člani, delavski svet sklopa vzdrževalno-energetskih obratov z 19 člani in delavski svet TKR in uprave s 15 člani.

Razen naštetih samoupravnih organov smo pri vseh 15 obratih izvolili tudi svete obratov, ki so ob upoštevanju števila zaposlenih šteli od najmanj 5 do največ 11 članov.

Junija leta 1972 so bile ponovne volitve članov samoupravnih organov na nivoju podjetja, sklopov in obratov. Organizacijska sestava samoupravnih organov je bila od leta 1972 do meseca novembra 1973 naslednja:

— **delavski svet podjetja**, ki je štel 57 članov, s komisijo za oblikovanje in delitev osebnih dohodkov, komisijo za kadre in delovna razmerja, komisijo za narodno obrambo in samozščito, komisijo za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti in izrekanje ukrepov

— **poslovni odbor**, ki je štel 11 članov

— **odbor za splošne zadeve**, ki je štel 9 članov.

Razen naštetih smo v tem obdobju imeli: delavski svet metalurške proizvodnje, delavski svet mehanske obdelave ter delavski svet vzdrževalnih obratov, TKR in uprave ter pri obratih, upravi in skupnih službah 20 svetov obratov, katerih šte-

DELOVNA AKCIJA ENERGETIKOV

Ceprav čas prostovoljnemu delu ni posebno naklonjen, se še zgodi, da kje uspešno organizirajo kako delovno akcijo. To velja tudi za **čiščenje energetskih tras** v železarni, ki ga je v dveh delih, 20. in 27. avgusta, organizirala osnovna organizacija sindikata v tozdu Energija. Prostor ob glavnih energetskih vodih je čistilo okoli 50 delavcev, to je približno 40%, in to vsakič od 12. do 17. ure. Pokosili in poželi so travo, posekali grmovje ter pobrali in pograbilni razne odpadke, ki so se čez leto nabrali ob plinovodnih, toplovodnih in drugih energetskih napeljavah, predvsem ob Meži. Hkrati so pregledali izolacijo na ceveh, da jo bodo, kjer je poškodovana ali celo uničena (to storijo izvajalci različnih del, ker ne pazijo nanjo!), še pred zimo popravili.

V obeh akcijah so delavci Energije očistili okoli 1900 m energetskih poti v širini enega do treh ali štirih m (odvisno od števila cevi). Zasluženi denar bodo porabili za dejavnost svojega sindikata. V vodstvu sindikata energetikov so veseli, da je akcija lepo uspela, in zagotavljajo, da jo bodo čez leto dni znova organizirali in tedaj poskusili pritegniti k sodelovanju še več svojih članov. Traso je namreč treba očistiti vsako leto — tako iz požarno-varnostnih razlogov kot zaradi vzdrževanja. Za tozd je delo domačih delavcev cenejše, kot če bi ga oddali zunanjemu izvajalcu, pa še denar ostane v hiši.

M. P.

DOBILI SMO NOVO GASILSKO VOZILO

V letu dveh jubilejev našega gasilstva — 50-letnice Industrijskega gasilskega društva Ravne in 40-letnice poklicne gasilske enote Železarnice Ravne — so gasilci bogatejši za veliko pridobitev — novo naj-sodobnejše kombinirano gasilsko vozilo TAM 130 11 T.

Z njim so možne mnoge manevracije (vodni curek, prha, zračna pena) in je zelo učinkovito, saj dela s pritiskom 40 barov. Je bogato opremljeno s klasično in posebno opremo za reševanje (dihalni aparati, zaščitna obleka proti visokim temperaturam), z agregatom za razsvetljavo, generatorjem za lahko peno, ki je hkrati dimnik za sesanje, ter z vodnim topom, s katerim je mogoče ogenj gasiti od daleč. Ima tudi napravo UKV in lastno ozvočenje.

Vozilo je edino takšno v občini.

H. M.

vilo je bilo prav tako od najmanj 5 do največ 11 članov.

Z nadaljnjim izvajanjem ustavnih dopolnil so zaposleni na zborih konec decembra 1972 sprejeli sklep o organizaciji temeljnih organizacij združenega dela in organizacije skupnih služb. Na podlagi sprejete odločitve so bili ustanovljeni tozod metalurške proizvodnje in tozod mehanske obdelave ter organizacija skupnih služb. Samoupravni sporazum o združevanju v podjetje Železarna Ravne je bil podpisan 30. junija 1973. S 1. januarjem 1974 se je kot tozod k železarni priključila Tovarna rezalnega orodja Prevalje. Sporazum o spremembah in dopolnitvah Samoupravnega sporazumu o združevanju v podjetje Železarna Ravne je bil med Železarno Ravne, dotedanjimi tozodi in dotedanjo Tovarno rezalnega orodja Prevalje podpisan 15. decembra 1973. Tako smo imeli v železarni v letu 1975: tozod metalurške proizvodnje, tozod mehanske obdelave, tozod Tovarna rezalnega orodja Prevalje in Delovno skupnost skupnih služb.

S tako organizacijo se je ponovno nekoliko spremenila tudi organizacija samoupravnih organov. Delavski svet železarnice so tedaj sestavljali delegati posameznih tozodov. Štel je 60 članov. V njem je bilo po 15 predstavnikov iz vsakega tozoda in 15 iz tedanje organizacije skupnih služb, kot se je takrat imenovala kasnejša delovna skupnost skupnih služb. Delavski svet pa se je po takratni spremembi imenoval zbor delegatov, vendar samo en mandat.

Na nivoju železarnice smo takrat imeli: skupni odbor za gospodarjenje, skupni odbor za splošne zadeve, skupni odbor za kadre in medsebojna razmerja v združenem delu, skupni odbor za oblikovanje in delitev dohodka in OD, skupni odbor za oceno investicijskih projektov ter izume in racionalizacije, skupni od-

bor za splošni ljudski odpor, skupni odbor za informiranje in kulturno dejavnost ter odbor delavske kontrole. Razen članov delavskega sveta podjetja so bili neposredno voljeni člani za skupni odbor za gospodarjenje, skupni odbor za splošne zadeve, skupni odbor za kadre in medsebojna razmerja v združenem delu, odbor delavske kontrole, medtem ko

je člane drugih odborov imenoval delavski svet podjetja.

Na ravni tozodov smo imeli: delavski svet tozoda metalurške proizvodnje s 43 člani, delavski svet tozoda mehanske obdelave z 29 člani, delavski svet tozoda Tovarna rezalnega orodja Prevalje s 15 člani in delavski svet Delovne skupnosti skupnih služb s 35 člani. Ti organi so imeli svoje kolektivne izvršilne organe, in to: komisijo za gospodarjenje, komisijo za stanovanjske zadeve, komisijo za medsebojna razmerja v združenem delu, komisijo za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti in izrekanje ukrepov, komisijo za varstvo pri delu. Imeli pa so tudi posebej izvoljeni organ — komisijo delavske kontrole.

Do leta 1975 je v vseh samoupravnih organih, delavskih svetih, odborih in komisijah na nivoju podjetja ter tozodov in obratov skupno sodelovalo 3729 zaposlenih. Seveda ponovno poudarjamo, da je treba upoštevati, da so posamezni delavci bili v določen samoupravni organ izvoljeni tudi večkrat oz. da so v določenih primerih bili posamezniki v enem mandatu tudi člani več samoupravnih organov. Do takrat in še nekaj kasneje je veljalo pravilo, ki pa ga sedaj pozabljamo, da smo imeli v izvršilnih organih vsaj polovico članov delavskega sveta. S tem je bila vzpostavljena direktna — fizična vez, ki bi jo tudi sedaj zaradi bolj neposrednega stika potrebovali.

Seznam dnevnih redov ali zadev, ki so bile obravnavane na delavskem svetu podjetja in samoupravnih organih tozodov v tistem času, bi bil verjetno predolg. Do časa, ko so bili ustanovljeni delavski sveti sklopov obratov, je delavski svet podjetja razpravljal in odločal o vseh zadevah, ki so neposredno zadevale železarno in zaposlene. Delavski svet je tedaj, razen potrjevanja zaključnih računov, sprejemanja raznih pravilnikov, statuta in drugih aktov, odločal tudi o celotni poslovni in investicijski politiki ter izgradnji že-

lezarne. Odločal je tudi o gradnji in razvoju družbenega standarda kot tudi o udeležbi in pomoči železarnice pri razvoju kraja. Z ustanovitvijo delavskih svetov sklopov obratov so se nekatere zadeve prenesle v njihovo pristojnost, o bistvenih vprašanjih pa je še vedno odločal delavski svet podjetja. Z ustanovitvijo tozodov smo se s samoupravnim sporazumom dogovorili tudi o delitvi pristojnosti med delavskimi sveti tozodov in delavskim svetom podjetja. Pomembne zadeve so bile prenesene v izključno pristojnost delavskih svetov tozodov, o večini pomembnih zadev pa je lahko delavski svet podjetja nato odločal le na podlagi prejšnje obravnave in odločitve ali vsaj soglasja delavskih svetov tozodov.

Pomembno za to obdobje je še omeniti, da smo leta 1972 s sklepi ustanovili delovne skupine, ki so v začetku kazale dober razvoj, z leti pa je nekoliko zaostal. Delovne skupine smo organizirali po zgledu TAM iz Maribora in Save Kranj.

V letu 1973 smo organizirali tudi zbor delavcev po takratnih obratih posameznih tozodov.

Če se vrnemo še nekoliko nazaj, velja omeniti, da so se leta 1969 železarnice Jesenice, Ravne in Štore združile v Združeno podjetje slovenske železarnice kot višjo obliko poslovno-tehničnega sodelovanja; kasneje, leta 1977 pa se je oblikoval SOZD Slovenske železarnice, ki se je razširil na nekatere predelovalce jekla v Sloveniji.

Ob tem bi omenil še, da smo marca leta 1974 volili prve delegacije za zbor združenega dela, decembra istega leta pa delegacije za SIS družbenih dejavnosti v okviru tozodov oz. skupnih služb. Skupno smo takrat imeli za občinsko skupščino 122 delegatov in po 26 delegatov za interresne skupnosti. Ker smo imeli samo štiri organizacijske enote, tri tozode in delovno skupnost, so delegati odhajali na skupščino direktno; konferenca delegacij ni bila oblikovana.

J. Dežman

PNEVMATIKA V NOVIH PROSTORIH

Delavci Pnevmatičnih strojev ne skrivajo zadovoljstva, da so končno vsi skupaj v novih prostorih z normalnimi pogoji za delo. Računajo na manj stroškov in sploh manj sitnosti zaradi oddaljenosti. Na kaj več zaenkrat ne, ne na večjo proizvodnjo ne na boljše kakovost in ne na rast zaposlenih. Prvi dve postavki namreč nista odvisni od hal, temveč predvsem od zmogljivosti. Žal pa je Pnevmatika v novo halo lahko navozila le stare stroje. Upajo, da jih bodo z leti uspeli nadomeščati z encetkami ali ceenctkami in z njimi tudi pomembno spremeniti proizvodnjo tozoda.

H. M.

FUŽINAR ZA RAZVOJ

UVOD

Vprašanje razvoja je postalo eno ključnih vprašanj, s katerimi se spopada današnji svet.

Za vedno so minili časi relativne tehnološke, gospodarske in družbene nespremenljivosti. Vedno večkrat si postavljamo vprašanje, kakšna bo prihodnost in kako naj se nanjo pripravimo. Prisiljeni smo našo prihodnost, našo proizvodnjo in način življenja oblikovati bolj zavestno. To je tekma, ki se odvija v znamenju razvoja.

Ta značilnost vedno bolj velja tudi za železarno, toda ugotavljamo, da je je premalo. Zato velja trditev, da prizadevanja za razvoj ne more biti nikoli preveč.

Ta misel in zdaj še širša in zavestna prizadevanja v Železarni Ravne so vodila Fužinar, da prične izdajati to prilogo, v kateri bi obravnavali razvojna vprašanja (tehnologija, računalništvo oz. informatika, socialna in družbena, ekonomska, varstvo okolja...) z namenom povečati kakovost proizvodov in dela.

Namenjena je vsem, ki se vključujejo v skupna prizadevanja naše železarne za razvoj in kakovost. S članki strokovnjakov (katere vabimo k sodelovanju) z različnih področij, s prikazi in povzetki iz tuje in domače literature bomo skušali posredovati čim več naših in tujih izkušenj s posebnim poudarkom aplikacije le-teh v železarni.

S tem bi prispevali k ustvarjanju značilnega ozračja zanimanja, odprtosti, zagnanosti in ustvarjalnosti, ki omogoča zagon. Pri razvoju pa gre za nič drugega kot za boljše življenje nas vseh!

B. J.

OBVESTILA SLUŽBE APP

Služba APP je za računalnike PC-XT, PC-20, PC-10, (MS-DOS) razvila programe:

SAAR: Spremljanje aktivnosti razvoja in raziskav. Omogoča operativno spremljanje aktivnosti vodstvenim in vodilnim delavcem za svoje okolje dela ali za posamezen projekt. Eden od primerov uporabe je spremljanje ustvarjalnih nalog v tozdu ali del. skupnosti. Poleg ažuriranja omogoča program številne izpise na zaslon ali tiskalnik po naslednjih kriterijih: stanje aktivnosti, skupina aktivnosti, izvajalci, nosilec,

konto, naročnik, zamude, urgence in približevanje postavljenemu terminu.

Avtorji: J. Šegel, T. Pogorevčnik.

EXTOP: Ekspertna lupina za krmljenje proizvodnje in procesov. Omogoča pripravo in uporabo ekspertnega sistema na osebnem računalniku. Je na nivoju ekspertne lupine, tako da uporabnik izdelano drevo odločanja prenese v datoteko in ga nato uporablja. Funkcije: formiranje datoteke atributov (dre-

vesa odločanja in odločitev), vnos učnih primerov, pregled in testiranje zgrajenega ekspertnega sistema, spreminjanje atributov, uporaba zgrajenega ekspertnega sistema.

Avtor: J. Šegel.

Za računalnik PDP 11/74-NC je razvit program

KPRI: Program za izračun prirobnice. Omogoča, da natančno in hitro izračunamo prirobnice. Konstrukter si po navodilih za uporabo pripravi

vse potrebne vhodne podatke, s katerimi bo računal.

Na izbiro ima tri osnovne vrste prirobnic:

- okrogle prirobnice
  - lite s končnim nastavkom
  - varjene s končnim nastavkom
  - varjene z ravnim nastavkom
  - proste
  - lite z ravnim nastavkom

- ovalne prirobnice
  - ovalne prirobnice z dvema vijakoma
  - ovalne prirobnice z več vijaki

- pravokotne prirobnice.

Avtorja: M. Vrvnik, D. Krivograd.

Predprojekt RPIS-TKR: izhodiščni koncept

RAČUNALNIŠKO PODPRT INFORMACIJSKI SISTEM OPERATIVNE KONTROLE KAKOVOSTI IN METALURŠKIH RAZISKAV V ŽELEZARNI RAVNE

Rezultati kemijskih in metalurških laboratorijskih meritev se mesečno polnijo v banko podatkov od leta 1973. Uporabljajo se za mesečne, kvartalne in letne statistične preglede, ki dajejo sliko nivoja in nihanj izdelkov železarne. Na pobudo raziskovalcev se zbirajo tudi podatki iz banke podatkov po podanih kriterijih. Podatki se nato obdelajo z eno ali več matematično statističnih analiz. Razmeroma pogosto se uporablja analiza korelacije, regresije in porazdelitve. Opisana avtomatska obdelava podatkov je izdelana v službi AOP za službo MR in tudi za druge uporabnike.

Vzporedno teče za TOZD KK obdelava neuspele proizvodnje, in sicer po:

- izdelkih
- jeklih
- napakah
- stroškovnih mestih in
- povzročiteljih.

Osnovna značilnost obstoječega RPIS-TKR je močna orientiranost v podporo raziskovalcem in mesečnemu ter letnemu spremljanju nivoja in nihanja kakovosti izdelkov, predvsem metalurških tozdv železarne. Pomankljivost pa je v premajhni operativnosti in podpori proizvodnim tozdom, ki potrebujejo hitre povratne informacije.

Predprojekt predstavlja razširjen idejni projekt z analizo stanja in konkretnimi predlogi za odpravo problemov v procesu končne ter nekaterih delov medfazne kontrole. Izdelan je izhodiščni koncept za zgraditev celovitega in sodobnega RPIS tehnične kontrole kakovosti in raziskav, ki bo s svojo večjo operativnostjo med drugim tudi znižal zaloge materiala, ki čakajo na rezultate kontrole v metalurških laboratorijih.

Predprojekt predstavlja prispevek k realizaciji strategije za izboljšanje kakovosti izdelkov. Pomen je tem večji, saj je KAKOVOST doktrina Železarne Ravne.

Obstoječi RPIS-TKR je treba razširiti in bistveno dopolniti v smeri podpore operativne kontrole kakovosti in povečati hitrost prenosa povratnih informacij v proizvodne tozde.

Z računalniškega vidika pomeni to razrešitev na on-line in distribuirano obdelavo podatkov z večjo vključitvijo terminalov in osebnih računalnikov.

V glavnem in izvedbenem projektu je treba doseči:

- skrajšanje časa prenosa informacij metalurških laboratorijev v priprave dela proizvodnih tozdv in s tem skrajšanje pretočnih časov ter znižanje zalog materiala
- povečati hitrost povratnih informacij neuspele proizvodnje
- večja točnost specifikacij pogodbenih obveznosti, kakovosti in odprava napak in vrste konfliktov, ki nastajajo na relaciji kupec—komerciala—RPT—proizvodni TOZD—službe MR—TOZD Kontrola kakovosti
- avtomatizacija pisanja atestov in s tem povečanje produktivnosti
- izboljšanje dela raziskovalcev s pomočjo neposredne uporabe računalnika
- izboljšati organizacijo dela.

OVIRE PRI OBVLADOVANJU IN IZBOLJŠANJU KAKOVOSTI

Več je faktorjev, ki ovirajo obvladovanje in izboljšanje kot posledico tega obvladovanja. Večinoma jih povzročajo ljudje. Glavni vzrok za ovire so slabe navade ljudi, zlasti:

1. Pasivnost pri najvišjih vodilnih in direktorjih: njihovo izogibanje odgovornosti.

2. Ljudje, ki se jim zdi, da je vse v redu in da sploh ni nobenih problemov. To so ljudje, ki so zadovoljni s trenutnim stanjem in ki ne razumejo pomembnih reči.

3. Ljudje, ki mislijo, da je njihova lastna organizacija najboljša. To so taki, ki govorijo vedno samo o sebi.

4. Ljudje, ki mislijo, da je najlažja in najboljša pot, da bi kaj opravili, tista, ki jo sami poznajo. To so ljudje, ki se zanašajo vedno le na svoje lastno površno znanje.

5. Ljudje, ki mislijo samo nase in na svoj lastni oddelek. Ljudje, ki so obremenjeni s sektaštvom.

6. Ljudje, ki ne slišijo mnenja drugih.

7. Ljudje, ki se ženejo za priznanje, ki vedno mislijo nase.

8. Obupanci, ljubosumneži in nevoščljivci.

9. Ljudje, ki pozabljajo, kaj se dogaja v njihovem neposrednem okolju. Ljudje, ki nič ne vedo o drugih oddelkih, drugih industrijah, o zunanem svetu ali o svetu kot celoti.

10. Ljudje, ki nadaljujejo z življenjem iz fevdalne preteklosti. To vključuje ljudi, ki so pretežno angažirani v poslovnem področju, vodje in delavci na traku, ki nimajo odnosa do skupnosti, in člani sindikatov, ki se delajo pametne.

(Citāt iz knjige KAKO CELOVITO
OBVLADOVATI KAKOVOST)

INFORMATIKA

MIKROFILM IN OPTIČNI POMNILNIK

MIKROFILM

Mikrofilm je sodobno računalniško sredstvo za hranjenje na majhnem prostoru in za hiter dostop do dokumentacije. Z njim zmanjšamo originalen dokument na papirju določene velikosti od A4 do A0 formata, na katerem pa so zajeti tudi načrti.

Mikrofilm delimo na dve področji: eno je mikrofilm za poslovno, drugi za tehnično dokumentacijo. S poslovno dokumentacijo razumemo vse dokumente, ki krožijo v podjetju ali organizaciji in jih arhiviramo. S predpisi je urejeno njihovo hranjenje od dveh do desetih let in celo trajno, pri čemer se predpisi razlikujejo glede na republiške zakonodaje.

Pri tehnični dokumentaciji gre predvsem za načrte, risbe in projekte, ki so večjega ali manjšega formata. Čeprav je mikrofilm tehnično najsoodobnejša zamenjava za originalen dokument, pri nas še vedno pravno ni priznan kot dokazno sredstvo. Sicer pa, kar je posneto na mikrofilm, se ne da spremeniti; posnetku ne moremo ničesar dodati ali odvzeti, ne da bi se to videlo. Skratka, ne da se ga ponarejati.

Ce želimo originalno dokumentacijo posneti na mikrofilm, potrebujemo celotno mikrofilmsko linijo, ki jo sestavljajo: kamera, razvijalna aparatura, naprave za konficioniranje filmov, naprave za dupliciranje mikrofilmov, mikroračunalniki ter mikročitalniški reproduktorji.

Torej kopica aparatov, ob kateri si sleherno podjetje ne more privoščiti samostojnega oddelka za mikrofilm.

Mikrofilm se je uveljavil kot samostojni medij in kot del računalniško podprtih informacijskih sistemov. Vendar v obeh primerih računalnik lahko koristno uporabimo za sestavljanje kazala, prek katerega je vsebina slik povezana z njihovimi vzporednimi številkami (položajem) na zvitku mikrofilma ali mikro-fiša. V nekaterih sistemih pa je s pomočjo računalnika avtomatizirano tudi izbiranje in prikazovanje zvitka ali fiša.

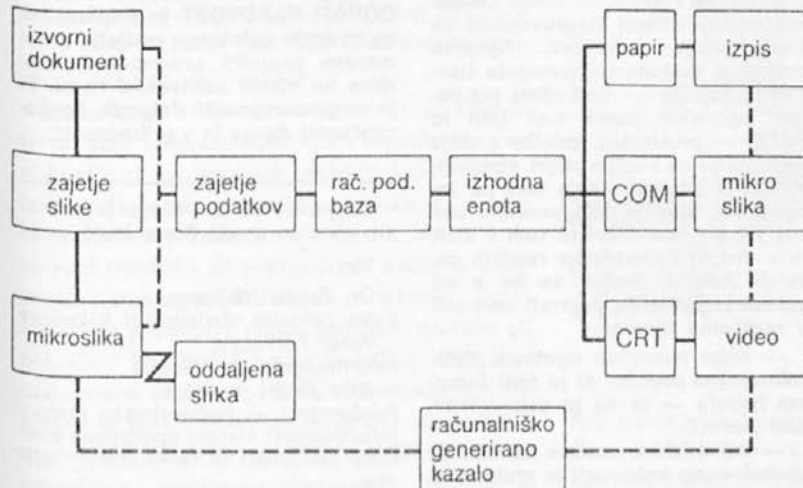
V takih računalniško podprtih sistemih se mikrofilmanje izvornih slik lahko opravi v poljubnem zaporedju, ker računalnik skrbi za položaj slik na osnovi njihovih »naslovov«. Slika 1. prikazuje sestavne dele takih sistemov in kako so med seboj povezani. Tudi kazalo shranjenih informacij je lahko na mikrofilmu, lahko pa je shranjeno v računalniku, od koder ga je mogoče prikazovati na video zaslonu.

Video zaslon, ki je v sistem že tako vključen, služi hkrati za prikazovanje vsebine na mikrofilmu in kot računalniški izhod (razlika in prednost pred starejšimi sistemi je ta, da odpadejo mikrofilmski čitalci in reproduktorji). V grobem je tak sistem prikazan na sliki 2.

Slike so v tem sistemu shranjene v fiših, razvrščenih po obodu vrtljivega bobna ali na 105 mm širokem filmu. Slika, ki jo uporabnik izbere iz kazala, posebna kamera pretvori v računalniško kodirane podatke. Kamera s skeniranjem odčita z mikrofilma okrog 3,5 milijona slikovnih točk. Informacija o tem, ali je točka črna ali bela, se shrani v elektronskem pomnilniku. Po tako opravljeni digitalizaciji je v pomnilniku shranjeno sliko mogoče prikazovati na video zaslonu, slika na mikrofilmu ni več potrebna in je na voljo drugim uporabnikom.

Trdijo, da traja celoten postopek od uporabnikove izbire do prikaza na zaslon okoli 10 sekund.

Digitalizirano sliko v elektronskem pomnilniku je mogoče obdelovati dalje. Sistem omogoča opremljanje slike z razlago; s pomočjo tipkovnice, svetlobnega peresa ali drugega računalnika jo je mogoče ažurirati. Kot druge digitalne podatke lahko tudi slike prenašamo na oddaljene lokacije. S COM

Sl. 1: Priprava mikrofilmov in kazal iz računalniške podatkovne baze. COM izhodna enota generira mikrofilm. Kazalo se sestavi na zaslonu za katodno cev (CRT).

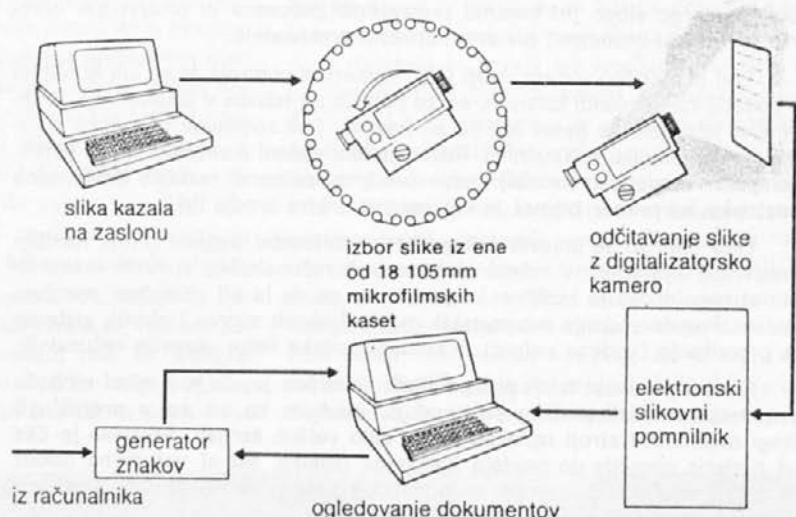
napravo je ažurirano sliko mogoče zopet shraniti v mikrofilmski obliki. Zanimiva lastnost tega sistema je, da lahko izboljša kakovost digitalizirane slike in s tem doseže enotno, tehnično visoko stopnjo prikazovanja.

OPTIČNI POMNILNIKI — DISKI

Pred dvema letoma takorekoč še nihče ni slišal za CD ROM (Compact Disk Read Only Memory). V pičlih dveh letih se je nova tehnologija zapisovanja in hranjenja podatkov močno razmahnila in izpopolnila in po svetu so že pričeli uporabljati optične pomnilnike v najrazličnejše namene. Novi digitalni nosilci podatkov se razen po namembnosti razlikujejo glede na način in možnost uporabe. Številni proizvajalci navajajo prednosti teh malih plošč, ki v premeru merijo samo 13 cm, za arhiviranje dokumentacije, shranjevanje podatkov iz priročnikov, imenikov podjetij in poslovnih partnerjev, programov založniških hiš in velikih časopisnih podjetij ipd. Predvsem je privlačna izredno velika gostota zapisa: na majhno srebrno ploščo, ki močno spominja na digitalno gramofonsko ploščo, je mogoče shraniti 550 Mb podatkov, t.j. 550 milijonov znakov (ali okrog 270.000 strani formata A4, to pa je zmogljivost, ki je bila doslej rezervirana samo za velike računalniške sisteme).

Drugič, tak način zapisovanja podatkov omogoča izredno hiter dostop do želene informacije s pomočjo sistema opozorilnih znakov. In tretjič, optični disk lahko pomeni za podjetje tudi nemajhen prihranek.

Disketna enota je na voljo kot samostojna naprava, ki jo enako kot disketno enoto za magnetne diskete priključimo na računalnik; lahko pa optični zapisovalec in/ali čitalec podatkov vgradimo v računalnik kot njegov sestavni del. Možnosti uporabe so neposredno odvisne od vrste optičnega diska. Za zdaj je na tržišču možno dobiti tri vrste optičnih pomnilnikov. Prvi so že omenjeni CD ROM — pomnilniki z bazo že vnaprej vskladiščenih podatkov, ki jih je mogoče le brati, ne pa tudi zapisovati ali brisati.

Sl. 2: Računalniški sistem za video prikaz mikrofilmov

Na drugih je izmenljiv enkratni zapis podatkov, ki jih nato lahko poljubno pogosto beremo. Najpogostejši so vsekakor tretji, pri katerih informacij ne vrezemo v površino diska, temveč shranjuje podatke tanka magnetna plast, ki prekriva ploščo in jo laserski žarek med zapisovanjem segreva. Ta tehnika omogoča, da vsebino zapisa brišemo in spreminjamo, po želji zapisujemo nove podatke in jih seveda brez omejitve spet priključujemo iz pomnilnika medija.

Phillips pod nazivom Megadoc ponuja pisarniško opremo, ki sestoji iz optičnega čitalca, povezanega s prikazovalcem podatkov (podobnim čitalniku za mikrofilm) in ustreznega zapisovalca za arhiviranje poslovne dokumentacije, ki je povezan z računalnikom, tako da so zapisane informacije hkrati dostopne vsem uporabnikom priključenim na takšno omrežje.

Da se jih grafično prikazati in izpisati s tiskalnikom. Posebnost je tudi ta, da format CD ROM ustreza mednarodnemu standardu, tako da je za neki določen tip računalnika možno uporabljati diske različnih proizvajalcev.

POTREBUJEMO ODLOČITEV

V službi za standardizacijo in dokumentacijo iščemo najustreznejši način za čim kakovostnejši prenos tehničnih informacij uporabnikom.

Ugotovljamo, da klasične poti distribucije informacij spričo vse večjih potreb in vse večjega obsega ne ustrezajo več, še manj pa bo mogoče ustrezno zadovoljiti te pri nadaljnjem načrtovanem intenzivnem razvoju tehnologije v železarni. Tudi obstoječa računalniška oprema zaradi specifičnosti dokumentacije sama ne omogoča zadovoljivih rešitev.

Z vse večjo uporabo standardov — kot najahtevnejših tehničnih dokumentov, ki nam bodo omogočili dosego zahtevane kakovosti, pa naj so to mednarodni, nacionalni, standardi kupcev, posebno pa še naši tovarniški standardi, ki zajemajo široko področje od tehnologije, kontrole, kakovostnih pogojev, izdelkov... bomo te morali bolj približati uporabnikom in omogočiti uporabo v vsakem trenutku.

Ti in drugi tehnični dokumenti se zaradi višanja kakovostnih zahtev in inovativnih procesov stalno spreminjajo in dopolnjujejo in pri njih ne sme prihajati do trganja informacijskih poti. To pomeni, da tehnologija, kako-

vostna zahteva, kontrolni postopek, ki se danes spremeni, mora biti jutri dosegljiv na vseh mestih delovnega procesa od komerciale, konstrukcije, proizvodnje, kontrole pa do odpreme.

Opisana sistema t.j. mikrofilm in optični disk v povezavi z obstoječo računalniško opremo nam dajeta realne možnosti za zadovoljiv vpogled, krmiljenje in uporabo dokumentacije. Upoštevati je treba še vrsto področij iz poslovne dokumentacije, ki se srečujejo s podobnimi težavami. Na osnovi analize se moramo v železarni odločiti za enega teh sistemov ali kombinacijo obeh in pristopiti k uvajanju.

Prednosti so očitne.

NA KRATKO O:

CAD

CAM

CAE

Zgornje tri kratice v zadnjem času vse pogosteje slišimo v zvezi s konstruiranjem in proizvodnjo. Spet smo pri računalnikih, ki imajo vedno bolj prodorno vlogo pri kontroli proizvodnih procesov in proizvodne opreme, z drugimi besedami, pri avtomatizaciji proizvodnje.

Prvi numerično vodeni stroji (NC, numerical control), ki so bili krmiljeni s podatki na luknjanih karticah, so se pojavili na tržišču v zgodnjih 60. letih, vendar je trajalo še deset let, da so luknjani trak zamenjali programi, shranjeni v pomnilniku računalnika. Računalniško vodeni numerični stroji (CNC, computer numerical control) imajo predprogramirane različne proizvodne postopke, na primer hitrost in kot rezanja, izbira orodja itd.

Leta 1980 so se pojavili prilagodljivi obdelovalni sistemi (FMS, flexible machining systems). V takem sistemu več računalniško vodenih numeričnih strojev obdeluje različne komponente, ne da bi bil potreben poseben nadzor. Proces vodenja avtomatskih manipulativnih naprav (roboti), sisteme za premikanje (vodene palete) in komunikacijske linije upravlja računalnik.

Glavna prednost takih prilagodljivih sistemov je, da je z njimi mogoče avtomatizirati maloserijsko proizvodnjo, medtem ko so se v preteklosti dragi avtomatski stroji izplačali le pri zelo velikih serijah. Skrajšan je čas od prejetja naročila do prodaje končnega izdelka, saj ni več treba čakati na zadostno količino naročil za pričetek izdelave velike serije. Stroji so mnogo bolj izkoriščeni ob minimalnem številu osebja.

(S takim, povsem avtomatiziranim proizvodnim sistemom izdelava japonski proizvajalec robotov Fanuc sto robotov mesečno, v nočni izmeni pa dela le en delavec).

Leta 1983 naj bi bilo v svetu že kakih sto delujočih prilagodljivih sistemov, največ na Japonskem, v ZDA in SZ. Vendar pa s finančnega vidika ni vse tako rožnato. V primeru japonskega proizvajalca se je po instalaciji sistema število posameznih strojev zmanjšalo od 68 na 16, število delavcev pa od 215 na 12. Trajanje posameznega procesa se je od 35 dni skrajšalo na en dan in pol. Toda investicija je stala 18 milijonov dolarjev, povrnjenih pa je bilo le 6,9 milijona dolarjev letno. Po drugi strani pa je nasproti visoki začetni investiciji in počasnosti vračanja treba upoštevati morebitno izgubo tržišča, če izdelki niso pravočasno v prodaji, če ne ustrezajo zahtevam kupcev oziroma če bolj konkurenčni proizvajalci uporabljajo bolj sodobno tehnologijo. Potem so tu še težje merljive prednosti, kot na primer boljša kvaliteta, trpežnost in zanesljivost proizvodov. Izredno zanimivo področje uporabe informacijske tehnologije v proizvodnji je začetna in končna stopnja računalniško vodene proizvodnje (CAM, computer-aided manufacturing): začetno načrtovanje in končno testiranje izdelkov. Pri računalniško podprtem načrtovanju (CAD, computer-aided design) načrtovalci prek računalniške delovne postaje oblikujejo in prikazujejo novi izdelek. V nekaterih primerih je računalniško podprto načrtovanje (CAD) neposredno povezano z računalniško vodeno proizvodnjo (CAM), kar drugače lahko imenujemo računalniško podprto inženiring (CAE, computer-aided engineering).

Torej CAD + CAM = CAE.

Računalniško podprto inženiring opravlja le funkcije, ki bi jih sicer opravljali ljudje (tudi tak inženiring je sad človeškega dela). Prednost je v hitrosti, natančnosti, ponovljivosti, enakomerni kakovosti, boljši koordinaciji zahtevanih postopkov ter v možnosti cenene in varnega preizkušanja alternativ pred pričetkom proizvodnje določenega proizvoda.

V prihodnosti naj bi v proizvodnji učinkoviteje povezali različne vrste opravil. Ta stopnja naj bi se imenovala povezava računalniško vodene proizvodnje (CIM, computer-integrated manufacturing).

ROBOTI BODO KMALU V VEČINI

Število industrijskih robotov na tisoč delavcev postaja merilo razvisti dežele: v Veliki Britaniji jih je 47, v Združenih državah 67, v Franciji 67, v ZR Nemčiji 131, na Švedskem 390 in na Japonskem 449.

Te elektronske, elektromehanske, hidravlične in pnevmatične roke, ki prevzemajo naporna, umazana, nevarna in nešteto krat ponavljana dela, sproščajo ljudi za zahtevnejša in človeških zmožnosti bolj vredna opravila.

Roboti so stroji, ki jih kot še mnoge druge krmilijo računalniki. Vse cenejši postajajo od dela ljudi, zato jih industrija množično uvaja — pa čeprav mora zaradi njih spreminiti marsikatero tehnologijo.

»Inteligentni« roboti:

Roboti nadomeščajo človeka, predvsem pri fizičnih opravilih. Njihov razvoj je šel vzporedno z razvojem informacijske tehnologije, toda neodvisno od nje. Šele v zadnjih nekaj letih ta razvoj dobiva stični točki, in sicer v povezavi z računalniško vodeno proizvodnjo, katere del so t.i. »inteligentni« roboti.

Robot postane »inteligenten«, ko vanj vgradijo enega ali več mikroprocesorjev. Mikroprocesor hrani podatke o robotovem okolju in ga vodi v povratno zanko na osnovi informacije, ki jo stalno dobiva od senzorjev za vid ali tipanje. Vendar je razvoj »inteligentnih« robotov še zelo na začetku. Leta 1983 je bilo v ZDA le okrog 155 robotov s senzorji za vid ali tipanje. Na Japonskem je bilo okrog 3000 takih robotov. Pri uvajanju robotov je treba misliti tako na zdravje in varnost ljudi, kakor tudi na kakovost njihovega delovnega časa.

Nove knjige

PRIPOROČAMO

Tehniška založba Slovenije je izdala prevod knjige japonskega avtorja dr. Kaoru Ishikawa z naslovom **KAKO CELOVITO OBVLADOVATI KAKOVOST**.

Avtor je v svetu že dolgo cenjen kot eden vodilnih strokovnjakov za obvladovanje kakovosti. Njegove praktične metode so pomagale tisočim podjetjem — med njimi sta poleg japonskih znani tudi IBM in FORD — proizvajati izdelke z višjo kakovostjo ob znatno nižjih stroških. Knjiga je bila uspešnica tako na Japonskem, kjer je bilo prodano več kot 100.000 izvodov, kot tudi v ZDA in v drugih industrijsko razvitih deželah Zahoda. Bralec se bo v tej odlični knjigi lahko po vrsti seznanil z različnimi temami:

— Kako natančno ugotoviti tisto kakovostno podobo, ki jo naši kupci res hočejo — in so jo pripravljeni tudi plačati.

— Zakaj lahko vzorčne metode za obvladovanje kakovosti in statistični podatki zavedejo — in kaj narediti, da se to ne zgodi.

— Kako preiti s programa zagotavljanja kakovosti, ki temelji na

kontroli, na takšnega, ki vpliva na izboljšanje procesa?

— Kako uporabiti analizo vzrokov in rezultatov, da bi natančno določili skriti vzrok za napake (delavci na traku so odgovorni za manj kot 25 % napak in odpovedi)?

— Spoznati postopke, ki so potrebni, da problem odpravimo, da se napake ne ponavljajo.

— Kako vgraditi kakovost v krog: raziskana tržišča — razvoj proizvodnje — prodaja, da bi dosegli 100 % proizvodnjo brez napak?

— Kako uvesti prostovoljne krožke za obvladovanje kakovosti, da bi dosegli povečan odziv, razumevanje in navdušenje za vaš program?

— Kako postaviti in vzdrževati v podjetju program za celovito obvladovanje kakovosti, ki vsebuje nadzor po vertikalnih in po prečnih funkcijah?

To je skica iz učbenikov 15-letnih Japoncev, ki jim tako že v mladosti vcepljajo v glavo, da je prihodnost njihove dežele v znanju.

— Kako lahko dobro pripravljene program za obvladovanje kakovosti zmanjša vse stroške, ki vplivajo na dohodek?

In še veliko več.

Teh metod danes ne uporabljajo samo na Japonskem. Dejansko so jih uporabljali že prej, v hitro razvijajočih se firmah in ne samo za izdelovanje visoko kakovostnih proizvodov, ampak tudi za: izboljšanje odnosov s kupci, skrajšanje dobavnega roka, zmanjšanje zalog, zmanjšanje števila zavrtnitev, povečano obračanje sredstev, zmanjšanje stroškov, večje poenotenje zunanega videza, zmanjšanje stroškov ocenjevanja, zmanjšanje stroškov zaradi jemstva, povečano prodajo za večji dohodek itd.

Knjiga **KAKO CELOVITO OBVLADOVATI KAKOVOST** je pripomoček za vodenje celotnega podjetja z namenom ponuditi proizvode in storitve na visoki kakovostni ravni, ki je najpomembnejši dejavnik konkurenčnosti danes in v prihodnosti.

Prispevke za to prilogo je pripravil, zbral in uredil Boris Jocič.

Viri

Dr. Kaoru Ishikawa, Kako celovito obvladovati kakovost
Peter Zorkoczy, Informacijska tehnologija
Jože Šegal in drugi, Predprojekt — Računalniško podprti informacijski sistem operativne kontrole kakovosti in metalurških raziskav.

ZT št. 1/87

Revija za razvoj št. 6/86
Obvestila službe APP

mladi fužinar

priloga informativnega fužinarja

Leto XIV

Ravne na Koroškem, septembra 1987

Št. 4

Mladi fužinar izhaja kot mesečna priloga Informativnega fužinarja. Uredniški odbor: Marta Vrenčur, Saša Meško, Alojz Lipovnik, Barbara Sušnik in Silvo Jaš, ki odgovarja tudi za vsebino.

Mladinci so vrnili predsedniški mandat

Tako vroče, kot je bilo za slovenske mladinske aktiviste letošnje poletje, pa za mnoge še brez počitnic, že zlepa ni bilo. Težave in težavice so se kopičile že lep čas, vse skupaj pa je prišlo do vrelišča na zadnji seji republiške konference, ko je padla dokončna odločitev, da slovenska mladinska organizacija vrača predsedniški mandat za predsednika predsedstva zvezne konference Zveze socialistične mladine Jugoslavije. Hkrati s tem pa je RK ZSMS odprla možnost razprave o načinu vodenja kadrovskega postopka za nosilce ključnih funkcij ne samo v mladinski organizaciji. Ker je tudi med mladimi v železarni veliko polemik in tudi pomislekov, smo se odločili, da vendarle nekatere sklope vprašani ter spornih področij, hkrati pa tudi sam postopek izbire slovenskega kandidata za predsedniško mesto osvetlimo nekoliko bolj podrobno.

Ideja in praksa kolektivnega dela in vodenja v ZSMJ se uveljavlja že od leta 1979 in v vsem tem času so se pokazale številne nenadomestljive prednosti, hkrati pa tudi enostranske rešitve. Čeprav ni splošno priznanih in sprejetih zaključkov, še zlasti takšnih, ki bi imeli izpeljane vse pomembne posledice, se vseeno vsiljuje spoznanje prek številnih kritik v javnosti ter v razpravah ob kongresih, da so pri vsem tem nekatere specifičnosti. Gre predvsem za spoznanje, da je predsednik predsedstva res le prvi med enakimi, toda njegova prva vloga zahteva od njega tudi sposobnost vrhunske kvalitete. Od njega se ne zahteva samo usklajevanje, temveč tudi vodenje. Sploh pa mu funkcija nalaga še vrsto drugih odgovornih nalog, ki jih načelno lahko opravlja vsak član kolektivnega organa, vendar ne enako uspešno.

Enako ostra kritika je namenjena v javnosti in seveda tudi v družbenopolitičnih organizacijah ter v skupščinah avtomatizmu ob izbiri kandidatov za različne funkcije. Iz tega potem izhaja, da nekdo, ki postane član kolektivnega organa, lahko, če je na vrsti republika ali pokrajina, od koder je, avtomatično postane predsednik ali pa sekretar. Zato, da ga predlagajo organi matične republike ali pokrajine. Približno tako pa je tudi v ZSMJ kot enakopravni družbenopolitični organizaciji. Takšno prakso je seveda potrebno v družbi ali politični organizaciji, ki se zavzema za socialistično samoupravljanje, nedvomno spremeniti. To pa je hkrati temeljni cilj drugačnega postopka, ki ga je vodila slovenska mladina. Zato je RK ZSMS na svoji seji 29. 6. 1986 ob izvolitvi delegacije ZSMS

v konferenco ZSMJ in ob predlaganju dveh delegatov iz te delegacije za člane predsedstva konference ZSMJ sprejelo tudi zaključek, da ta izvolitev še ne pomeni, da bo eden izmed njiju avtomatično izvoljen tudi za predsednika predsedstva konference. Postavljeni cilji seveda niso v celoti doseženi, saj je treba zagotoviti to, kar sedanji »volilni sistem« v konferenci ZSMJ ne omogoča, in sicer, da bi vsi deli organizacije ZSMJ imeli možnost vpliva. To naj bi bilo zajeto v najbolj pomembni fazi oblikovanja predloga za posamezne kandidate, zajet pa naj bi bil vsaj občinski nivo.

Pri vsem tem pa je prisotna tudi težnja za nadaljnjo demokratizacijo kadrovskega in volilnega postopka, kar je jasno opredelil tudi 12. kongres ZSMS v Krškem. V skladu s takšno usmeritvijo se je začel v ZSMS uveljavljati institut »videnja«. Pri

ki si jih je začrtala ZSMJ. Tako je mogoča jasnejša predstava o osebnem angažiranju posameznega kandidata, jasnejša pa je tudi identifikacija odgovornosti. V primeru pa, da je več kandidatov, ob ocenah njihovega dela takšno »videnje« omogoča boljše opredeljevanje volilnega telesa.

Po takšni formuli so slovenski mladinci vodili postopek evidentiranja za predsednika konference ZSMJ. Z imeni bomo nekoliko manj operirali, saj se je to tako lahko spremljalo iz dnevnega tiska. Končni epilog je bil ta, da so bili vsi postopki volitev novega predsednika predsedstva ZSMJ v skladu s statutom in pravili ter izpeljani pravočasno po demokratični poti. Slovenski kandidat Željko Cigler je bil na konferenci le z dvema glasovoma proti sprejet na kandidatno listo, potem pa je pri končnih volitvah dobil premalo glasov. Predsedstvo RK ZSMS je imelo potem dve možnosti: ponovno odpreti postopek novih volitev ali pa vrniti mandat predsedstvu konference ZSMJ. Kljub temu, da nobena od rešitev ni bila idealna, so se delegati na konferenci odločili za slednjo. To pa je bila hkrati tudi možna varianta, da je treba v takšnih primerih vnesti v zvezni mladinski statut dopolnitve, ki bi omogočale, kako naj postopek

Vrvež na delovišču

tem gre za znani program kandidata, ki bi v bistvu zamenjeval program in cilje organizacije ter njenih najvišjih delegatskopolitičnih teles. Tu je še veliko pomembnejša predstavitev pogledov, idej in predlogov posameznikov, na kakšen način želijo pristopiti k uresničevanju začrtanega programa ter ciljev,

poteka v primeru, da delegat ni izvoljen. Zvezna konferenca ZSMJ bo morala to dopolniti do konca letošnjega leta, slovenski mladinci pa so ponovno dokazali, da pri takšnih zapletenih, kriznih situacijah vendarle ne kaže prehitro vreči puške v koruzo, če vemo, da bi jo potem še potrebovali.

Mladinska delovna akcija „Ivarčko jezero '87“

Nihče od tistih, ki so v lanskem letu organizirali in pripravljali akcijo »Ivarčko jezero '86«, ni pričakoval, da bo akcija v letošnjem brigadirskem poletju doživela takšen razmah kot smo pričela letos. Urejanje ceste od Rimskega vrelca do Ivarčkega jezera ter smučarske proge Ošven—Ivarčko je nedvomno velik projekt, še zlasti zagledelj, ker je precej najrazličnejših del, katera se morejo opravljati le ročno. Tu pa so se pridne roke brigadirjev 1. in 2. izmene potrdile kot ne-

kinopredstave, krožek računalništva, pripravili pa smo tudi v obeh izmenah politično šolo. Seveda pa namenjamo glavni poudarek brigadirskemu krstu za vse začetnike, nič manj pomembna in zabavna pa ni tudi brigadirska ohceta. Škoda, zares škoda, da dnevi tako hitro minevajo in da s poletjem odhaja tudi akcija. Vsi pa se tolažimo, da se prihodnje leto spet srečamo vsaj v takšnem številu kot letos.«

Silvo Jaš

UDARNIKI V 1. IZMENI NA AKCIJI IVARČKO JEZERO

Rudi Fajmut-Dedi
Sead Alešič-Cico
Josip Matovina-Gerdi
Rafko Potočnik-Paver
Alenka Leskošek-Šnircovc
Igor Vujevič-Mujo

Posebna priznanja pa so prejeli:

Alojz Tutek-Kurnik
Marko Sečnjak-Jogi
Sonja Ramšak-Prilpravnik
Zdravko Franc-Zok
Zdravko Šumer-Srot
Boštjan Repnik-Nežni
Dušan Visočnik-Whisky

Naselje bo samevalo do prihodnjega leta

zamenljive. Večina letošnjih brigadirjev je tokrat prvič na tovrstni akciji, seveda z nekaterimi redkimi izjemami. In vse poteka po tistem ustaljenem redu, dopoldne delo na trasi, popoldne pa kopica zanimivosti od najrazličnejših krožkov do nepozabnih večerov ob tabornem ognju, pa brigadirski krst, poroka in še kaj. Za večino je takšno življenje v šotorskem naselju prav imenitno, hrana in vse ostalo pa je prav super. Ze sedaj pa so mnogi zatrdno odločeni, da jo bodo tudi drugo brigadirsko poletje spet mahnilni na akcijo pod obronke Uršlje gore. Brigadirje smo zmotili ravno, ko so imeli udarni dan in tokrat so se še posebno potrudili ter krepko presegli normo. Tudi drugače niso slabi, saj jo dosegajo v povprečju 125%.

Natalija Forjan in Andreja Ivartnik, prikupni in simpatični brigadirki, sta povedali da sta tokrat prvič na akciji in da jima je organizacija ter način dela zelo všeč. Akcija »Ivarčko jezero« ima vse posebnosti prave akcije, vendar pa so tukaj odnosi veliko bolj pristni, neposredni in kar škoda, da brigadirski dnevi tako hitro minevajo. Potarnali sta, da bi lahko bilo nekoliko več zabave, saj to področje družabnosti tudi drugi brigadirji malce pogrešajo. Sploh pa se bosta tudi drugo leto odločili preživeti nekaj poletnih dni na akciji.

23-letni mladinec iz železarne Drago Pungartnik je traser v 2. izmeni. Pohvalil je prizadevnost brigadirjev, ki kljub nizki starostni strukturi dosegajo zelo dobre rezultate. Brigadirji večidel planirajo cestišče proti Ivarčkemu jezeru, delajo na izkopih in polaganju drenažnih cevi. Obiskali pa so tudi brigadirje na akciji Kobansko '87, kjer so tamkašnjim brigadirjem pomagali na delovišču. Škoda, da jim le-ti obiska niso vrnili.

Alenka Leskošek, učenka tretjega letnika ekonomske usmeritve, je v 1. in 2. izmeni na akciji skrbela za interesne dejavnosti, za zelo široko področje izobraževanja in zabave, saj je to poleg dela na delovišču glavna uteha brigadirjev. »Ker je v brigadi precej osnovnošolcev, jih je treba nekoliko trdneje prijeti na začetku ter jim ponuditi malce več zabave. Potem pa, ko se brigadirji nekoliko navadijo drug drugega, se tako in tako sami pomirijo. Drugače pa smo za prvo in drugo izmeno pripravili obilico zabave. Organizirali smo številne družabne igre, prirejali športna srečanja med brigadirji in z domačini, si dodobra ogledali koroške zanimivosti. Šli smo tudi na nekaj daljših izletov od Bleda do Podčetrtna. Imamo redne

MDB Prežihov Voranc se je tudi v Črni gori dobro odrezala

»Kje je Titograd?« sva vzdihnili z Rudijem na mariborskem letališču, ko sva čakala na avion in vsakega od naju so prevevali čudni občutki. Vendar pa je bila misel na brigadirje MDB Prežihov Voranc z Raven, ki so delali v 2. izmeni zvezne akcije Titova šuma '87, močnejša. Zelela sva si srečanja z njimi, ujeti vsaj kanček brigadirskega utripa, pa čeprav v daljni Črni gori. Vse ostalo se je potem odvijalo kot na filmskem platnu. Dobra sva se zavedala šele, ko je v naju puhnila julijska vročina Titograda okrog 40 vročih stopinj.

Naselje zvezne mladinske delovne akcije Titova šuma, ene od treh v Črni gori, leži pred vhomom v Titograd. Brigadirsko naselje, včasih je bil tam dijaški dom, sedaj pa že pet let zapovrstjo čez poletje gosti brigadirje iz domala vse Jugoslavije, daje videz, kot se pač za akcijo spodobi. Moram pa priznati, da glede urejenosti in čistoče name ni naredil najlepšega vtisa. Pri vходу običajni transparenti dobrodošlice brigadirjem, na stenah so bila izpisana in že skoraj obledela tradicionalna gesla, ki jih uporabljajo brigadirji in akcije. Iz zvočnika je donela »narodna muzika«. Brigadirjev ni bilo nikjer, razen dežurnega v naselju. Pa ni bilo treba dolgo čakati. Brigade so se začele vračati. Preznojeni brigadirji, blatno orodje in značilna pesem ter smeh in dobrodošlica v imenu štabovcev sleherni brigadi, ko se vrača z delovišča. Dan za dnem. Prežihovce se je že od daleč slišalo in kar blago mi je zavenel naš koroški jezik daleč od Slovenije. Ni jih bilo štirideset tako kot brigadirjev iz ostalih brigad, pa vendar je bila njihova pesem enako glasna in močna, z rezultati pa tudi ne zaostajajo veliko, kot boste lahko kasneje izvedeli.

Vse brigade kopljejo jame ter pripravljajo vse potrebno za pogozdovanje borovcev v bližini tovarne aluminija Titograd, saj v tem kamenju tako in tako ne uspeva ničesar drugega. Zadnje dneve pred zaključkom akcije so brigadirji obirali breskve na prostranih plantažah od Titograda proti Nikšiču. Poleg mladih Korošcev so v zadnji izmeni so-

delovale še mladinska delovna brigada Danica Korač iz Grubiškega polja, dijaki in gojenci letalske akademije iz Rajlovca, ki so sestavljali svojo brigado Viktor Bubanj, pa brigadirji MDB Alibunar-Mladost iz Zavidovičev ter brigada Josip Broz — Tito iz Uroševca. Vse brigade so bile v obeh dekadah udarne, vse so prejele najvišje priznanje — trak akcije. In nekaj pred zaključkom izmene so se vse tudi simbolično pobratile.

Omenim naj še eno presenečenje. Za približno 170 brigadirjev je v štabu akcije »skrbelo«, in to profesionalno kar 24 ne slabo plačanih ljudi, ki so imeli različne zadolžitve, od referentov za posamezna področja v okviru interesnih dejavnosti do tajnic in sekretark v štabu akcije. Tako visoko število je v pravem nasprotju z organizacijo slovenskih delovnih akcij.

V popoldanskem času so potekali številni krožki od radioamaterskega, foto, računalniškega do plesnega tečaja. Na brigadirskih večerih pa so se posamezne brigade predstavljale s svojimi značilnostmi, imeli so nekaj skupnih nastopov, obiskovali so jih različni umetniki, pa številni ansambli, tudi vojaški.

Bivalni prostori MDB Prežihov Voranc so bili vsaj na videz prijetni, kajti če jih ne bi sami brigadirji domiselno uredili tudi s pomočjo svojih brigadirj Jasmine in Sandre, o tem najbrž ne bi mogli govoriti. Saj, kot nam je v pogovoru zaupal komandant Korošcev Damjan Kokol, sta tudi drugače gonilna sila kulturnega in zabavnega utripa med brigadirji. In če ju ne bi bilo, bi vse skupaj izgledalo bolj klavirno, tudi takrat, ko je že večerje...

Dnevi, ki sva jih z Rudijem preživela na akciji, so vse prehitro minili. Bilo je toliko vsega, da se enostavno z besedami ne da povedati, kako tudi ne, saj smo si vse naredili sami. Domiselnost, iznajdljivost, včasih pa tudi malce hudomušnosti in šegavosti, pa še hladno pivo povrh in kulturna prireditev širšega značaja se začne. Tako smo bili zaposleni, da bi skoraj pozabili zbrati vsaj nekaj

vtisov, ki so tudi sestavni del zapisa o akciji in brigadi. Sandra Kričej je stara brigadirka. Prvič je šla v brigado, ker jo je zanimalo brigadirsko življenje, zlasti družabno. Potem pa se je zanj navdušila in prepričana je, da ni zadnjič na delovni akciji. Delo se ji kljub visokim temperaturam ni zdelo preveč naporno, med brigadami se je razvilo pravo prijateljstvo in tovarišstvo. In to je veliko vredno, saj je tega čedalje manj. »Pa ne mislite, da delamo od jutra do večera. Ne, samo dopoldne. Potem pa smo prosti. Če želimo, se lahko priključimo raznim svobodnim aktivnostim in tečajem,« se je še pohvalila. Tudi komandant Damjan je star akcijaš. Da tudi tokrat sodeluje na akciji, se je odločil predvsem zato, ker ga zanima mladinsko prostovoljno delo. Šram bi ga bilo, če ne bi bil na akciji. Delo ni težko, saj je navajen delati, poveljevati pa tudi ni posebna umetnost.

Naj ob koncu tega zapisa dodamo še nekaj, to so zabičali brigadirji sami. Našteti moramo udarnike, in to kar lepo po vrsti: Dragan Antić, Budimko Gasić, Jože Gruber, Rajko Marsel, Bojan Mravljak, Milan Pobrnik in Rober Švab. Pohvale na akciji pa so prejeli: Janez Ajd, Borut Blatnik, Damjan Kalčič, Jasmina Knežar, Damjan Kokol, Sandra Kričej, Dražen Roček, Igor Sagernik in Robert Skutnik. Torej kar bogata bera med brigadirji, hkrati pa tudi notranje zadovoljstvo ter prijetni spomini.

Ko bodo letošnji brigadirji prebrali te vrstice, bodo mladinske delovne akcije širom po domovini že zaključene, tako kot bo končano poletje. Vendar bosta v njih še vedno živela spomin in misel na novo tovarišstvo, ki se je spletlo na letošnji akciji, na skrite simpatije, na žulje, na vse tisto, čemur pravimo mladost. Drugo leto, ko se bodo spet srečali na akciji, pa bo tako kmalu.

Silvo Jaš

OD TU IN TAM

V poletnih mesecih tudi v železarni med mladimi ni bilo večjih aktivnosti. Večino energije in časa je bilo namenjenega za organizacijo mladinske delovne akcije Ivarčko jezero. Čeprav še ni popolnih poročil in rezultatov z delovišča, lahko z gotovostjo trdimo, da je akcija tudi letos presegla vsa pričakovanja in tako izpolnila po doseženih rezultatih zaupanje, ki ji je bilo namenjeno. Da so rezultati nadpovprečni, ima zasluge tudi predsedstvo KS OO ZSMS železarnar in utečen štab akcije.

Tako kot vsa leta doslej je nekaj mladih iz železarn obiskalo graničarje na karavli Sonjak ob njihovem prazniku 15. avgustu — dnevu graničarjev. Za karavlo ima pokroviteljstvo koordinacijski svet železarnar. Graničarjem so mladinci pripravili krajši kulturni program, se z njimi pomerili v nekaterih športnih panogah, pozabili niso tudi na darila, vojaki pa so obiskovalcem pripravili prav imeniten tradicionalni fiziol.

Svet ZSMS Slovenske železarnar se pripravlja na tradicionalno srečanje mladih jugoslovanskih železarnar v Nikšiču, tokrat že deseto zapovrstjo. Iz Slovenije se bo srečanja udeležilo 50 mladincev in mladink v prvi polovici septembra. Ker je to srečanje kulture in športa mladih, bodo sodelovali v številnih nastopih v športnih disciplinah ali pa na kulturnem področju.

S. J.

Zmota: pretekli čas modrosti.

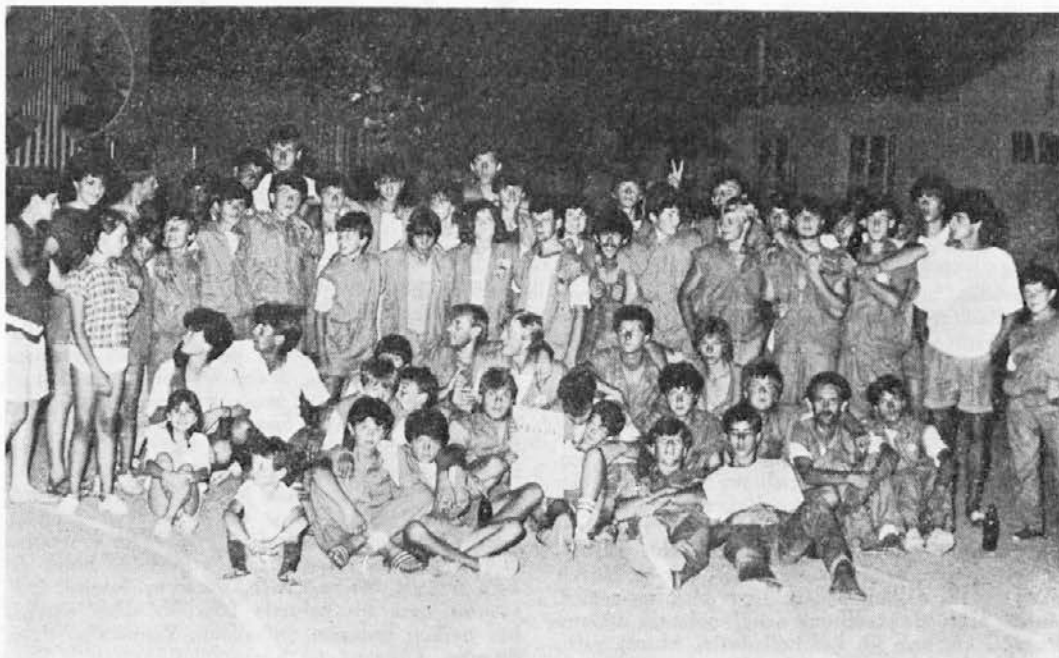
Lohberger

Ironija ni orožje, prej tolažba nemočnih.

Ludwig Marcuse

Ironija je kaktus, ki poganja na grobu naših mrtvih iluzij.

Hubbard

Del brigadirjev z akcije Titova šuma '87

KOGA JE POVOZIL ČAS?

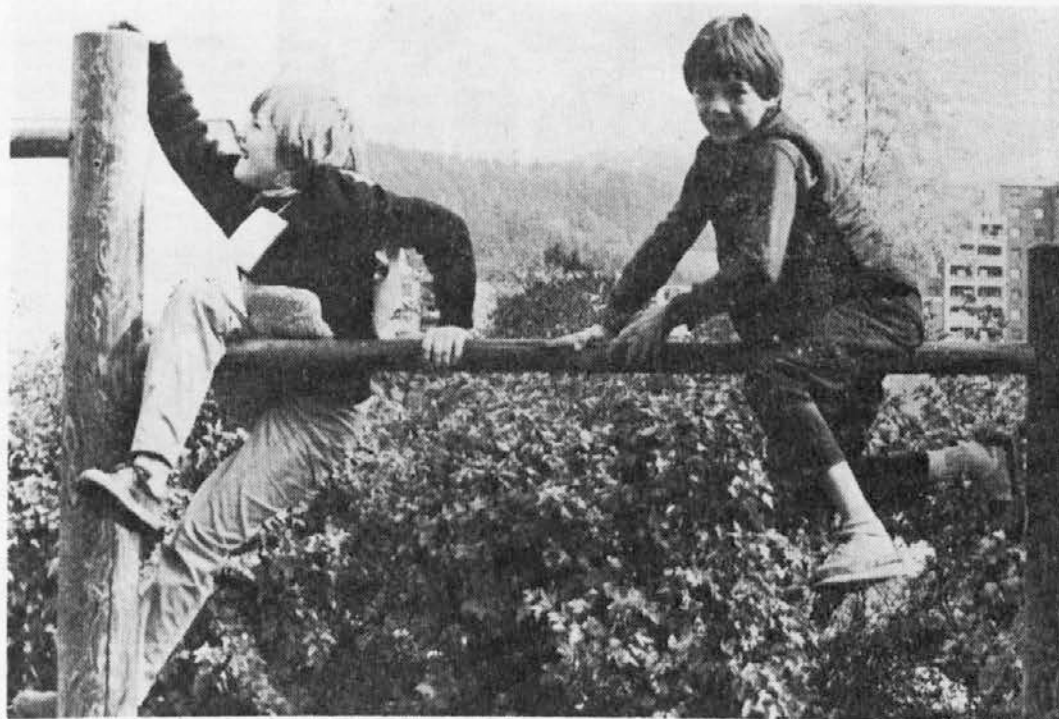
Letošnje mladinske delovne akcije ni obeleževala prečernost, temveč strah in negotovost, kako bodo potekale, saj je bilo že vnaprej znano, da bo primanjkovalo bolj kot prejšnja leta domačih brigadirjev. Nesigurnost, ki se vleče, dvom in stalna skrb še do včeraj niso bili zaželeni atributi v sferi politične akcije. Mladinske delovne akcije so bile vseskozi tisti družbeni prostor, kjer se je najbolj jasno manifestirala odločnost, učinkovitost in mobilizacijska sposobnost ZSMS. In osemdeseta leta, ki jih danes tako vodi, označujemo za prelomna, pomenijo čas iskanja koncepta družbenega razvoja. Znotraj tega pa je tudi preoblikovanje akcij in iskanje nove identitete v Zvezi socialistične mladine Slovenije. Spremembe, ki so bile v tem času narejene v preobrazbi sistema MDA, so na neki način revitalizirale prostovoljno delo. Z njim so se začeli boriti tudi tisti, ki jih prej na akcijah ni bilo. Največ seveda študentje.

Najšibkejša točka sistema MDA se torej premika s tako kritizirane okostenele forme akcije na ob-

činske organizacije ZSMS. Različnim pobudam vsebinsko in organizacijsko odprt koncept mladinskega prostovoljnega dela namreč vse bolj razgalja togost mladinske organizacije. Tako dobivamo skupino mladih z različnimi idejami in načrti, ki se skušajo samoorganizirati ter oblikovati lastne programe taborov. Na drugi strani pa so občinske konference, ki še niso presegle razmišljanja v kategorijah brigad, pa raznih dopisov po osnovnih organizacijah ZSMS glede zagotavljanja brigadirjev. Nemoč in nesmisel, ki se tukaj pojavljata, seveda ne moreta postavljati pod vprašaj samo akcij.

Ko tako zaključujemo letošnje mladinske delovne akcije (kako uspešne so bile, bodo pokazale številne analize), seveda ni več osnovno vprašanje akcij samih zase. Kaj lahko bi se tudi zgodilo, da postane anahronistična tudi Zveza socialistične mladine Slovenije. Potemtakem razprave v prihodnjem obdobju o mladinskih delovnih akcijah ne bo mogoče več voditi brez celovite razprave o ZSMS v tem času in prostoru.

S. J.

»Vaje na drogu«

Prebrali smo v brigadirskih biltenih...

Včeraj tega, kar doživljam danes, ni bilo. Zakaj? Tega si ne znam razložiti. Preteklost je minila, danes je samo danes in jutri bo nekoč sedanjost. Ali bom morda drugačen človek, bolj zrel, bolj izoblikovan? Kdo ve, kako bom živel jutri. Iskanje, smeh, solze in sanje, ki se ne morejo urediti.

Med mladimi je svet drugačen, bolj pristen, bolj neposreden, bolj kritičen, a tudi bolj brezobziren. Med mladimi je toliko veselja, nečakanosti, energije, iskanj samega sebe, toliko pestrosti. Lep je ta svet, toda nekoliko odmaknjen se mi zdi, nekoliko tuj tukaj na akciji. Doživljam ga kot nekaj prijetnega, vendar se ne veselim značk, pohval, procentov na trasi, majic, oblek. Je kot neka nova igra, ki mora živeti. Ne občutim čara, ki ga večini mladih prinaša brigadirska uniforma. Le kako bi občutila brigadirsko življenje, če bi prvič prišla na akcijo pred desetimi leti? Primerjave nimam. Čeprav tega življenja ne občutim pristno, ga sprejemam. Zakaj? Morda zato, ker je človek poleg žuželk najbolj prilagodljivo bitje na zemlji. Morda zato, da preživim nekaj poletnih tednov drugače, kot sem jih kdajkoli doslej. Morda zato, da mi delo mladinskih delovnih brigad in akcij ne bo tuje. Morda zato, da živim med mladimi v svetu, ki se po letih odmika, a v sebi kljub izkušnjam, kljub dejstvu, da so mi nekatere stvari tuje, ostajam takšna, kot je mladi svet. Toda ko sprejemam nov žargon, nove vrednote, nove pesmi, jih nehote občutim z drugim žarom in resnico. Spoznavam in doživljam, da je delo mladinskih brigad nujno. Ne zato, ker se naši domovini obeta rožnata prihodnost, pač pa se prav v brigadah kuje prijateljstvo med mladimi, ki v večini ne pozna narodnostnih in drugih pregrad. Prijateljstvo, ki ima svojo pravo vsebino, ni prazna beseda. Tu spoznaš sebe in druge, enako je cenjeno vsako družbeno koristno delo. Ne morem se strinjati z mnenjem, ki sem ga prebrala nekje, da so mladinske delovne akcije preživela oblika dela mladih, ki ne vzpodbuja ustvarjalnosti. Vsakdo ima možnosti, a če ne zna izbrati prave, je odvisno tudi od njega samega.

V mladinsko delovno brigado sem prišla z nedoločenimi občutki, skoraj s strahom, brez velikih misli in besed. Sedaj lahko na vse tisto odgovorim preprosto: »Bilo je prijetno in koristno.« Vprašanje, kakšen bo moj jutri, pa še kar naprej

ostaja uganka. Iskanje, smeh, solze in sanje, ki ne morejo postati stvarnost.

AKCIJA — PRIJATELJSTVO, TRDNOST IN MOC

Prijatelji!

Prišli smo z različnih koncev in krajev. Nismo se poznali. Novi obrazi, nasmehi, novi pogledi... Akcija — beseda! Ena sama velika beseda je potrebna in prijateljstvo je položilo svoj gradbeni temelj. Dnevi tečejo, drvijo še bolj hitro, kot si misliš. Smo se res vse pogovorili, smo se res spoznali? Je bilo dovolj časa? Akcija! Ali ni ta lepa beseda? Tu nisi sam. Ne smeš biti sam. Prijatelji so vendar osebe, ki jih moramo ceniti. Rada vas imam, prijatelji. Hočem le eno, hočem — prijateljstvo. Hočem, da je to vse, ničesar drugega nočem. Prijatelji! Poslavljamo se in se s strašno dolgimi koraki odpravljamo v svet. Se bomo še kdaj srečali? No, prijatelji, nikar ne žalujte. Odsotnost nam bo prinesla bistrejše sliko tistega, kar najbolj ljubimo. Odhajamo. Zapuščamo drug drugega. Obrazov ne bomo nikoli pozabili. Verjemi, prijatelj, nikoli ne bom pozabila tvojega simpatičnega pogleda. Ne joči, smeji se! Zgradila sva nekaj, kar je v človeku najlepšega. Nikoli te ne pozabim. Mislila bom nate, ko bo dež, ko bom srečna, ko mi bo hudo!

Akcija, prijatelji, akcija!

Kaj je akcija?

»Akcija — to je pesem življenja, to je tisto čemur pravimo mladost. Sele na akciji jo dokončno spoznaš.«

»Akcija je... je vse, kar je najlepšega. Navdušena sem kljub žuljem...«

»Kar sem doživel tukaj na akciji, vse bom nosil večno v sebi, to so moji najlepši dnevi.«

»Govoriti o akciji je tako, kot bi govorila o sebi. Njen del sem.«

»Nepozabne ure, dnevi med resničnimi prijatelji, tovariši iz vse Jugoslavije.«

Kaj je brigadir?

»To je največja čast, ki so mi jo zaupali sodelavci, ko so me izbrali za to akcijo.«

»Biti brigadir je več kot biti mlad. Biti brigadir je biti mlad in ustvarjalen, to pomeni biti dober mladinec, dober človek.«

»To je biti — biti tovariš, delati, se vzgajati zase in za družbo.«

Zakaj na akcijo?

»Rad imam akcijo in vse, kar je z njo povezano, mladost.«

»Iz več razlogov, želel pa sem spoznati tudi ta del domovine...«

»Raje vprašajte, zakaj domov po treh tednih. Minili so hitreje kot trije dnevi... vzljubil sem to dolino, te ljudi, še lopato in žulje.«

»Da delam, se učim, zapojem, zaplešem kolo. Živahno je, neprestano si v gibanju.«

USPELO TEKMOVANJE NOVINARJEV V RIBOLOVU

Letošnje tradicionalno tekmovanje slovenskih novinarjev ter organizatorjev obveščanja v ribolovu je bilo po tradiciji mokro zaradi dežja, vendar vedro in veselo kot že dolgo ne ob ribniku v haloškem Podlehniku. Prek 40 udeležencev iz domala vseh televizijskih, radijskih in časopisnih hiš ter glasil združenega dela Slovenije je poskusilo srečo v ribiških veččinah. In ribice so prijemale, da je bilo veselje kljub močnemu deževju. Vendar vse to ni motilo prijetnega vzdušja mokre bratovščine, še potem ne, ko je bila razglasitev rezultatov in se je začelo tovariško srečanje. Korošci smo imeli tokrat izredno srečo. Prehodni pokal, tokrat že drugič zapovrstjo, je osvojila ekipa Fužinarja, pa še nepopolna povrh Jaš in Brezovnik pred 1. ekipo Radio-Tednik Ptuj in ekipo Večera. Pri posameznikih je največ rib ujel Silvo Jaš, drugi je bil Rado Brezovnik in tretji Marjan Šneberger. Ze za prihodnje leto pa lahko upamo in želimo, da nam bo tudi takrat sreča tako naklonjena, da osvojimo pokal v trajno last. Vsekakor se bomo potrudili ter dokazali, da se je vredno. S. J.

NAŠI KOŠARKARJI V KOROŠKI LIGI

Košarkarska ekipa KS OO ZSMS železarne Ravne že tretje leto sodeluje v koroški košarkarski ligi. V preteklih dveh sezonah smo obkraj osvojili tretje mesto. Največji uspeh je osvojitve naslova jesenskega prvaka v letu 1986, ko smo premagali vse nasprotnike, tudi kasnejše zmagovalce in viceprvake v ligi. Spomladanski prvak je ekipa Drovograd I pred našo ekipo in Šentjanžem.

Tomaž Šater

MISLI O MLADIH

Kaj je mladost? Sanje. Kaje je ljubezen? Vsebinska teh sanj.

... Kierkegard

Mladost je nenehna opitnost: je vročica razuma.

... La Rochefoucauld

Mladostna moč je v tem, da človeka vsak odpor veseli.

... von Radecki

Kaj je pravzaprav staro? Kaj mlado? Mlado je tisto, kjer prevladuje prihodnost, staro, kjer ima preteklost premoč.

... Novalis

Mladost je refleksija tistega, kar bi rada bila.

Kessel

BODICE

Novinarji so porodničarji in grobarji časa.

... Gutzkow

Novinar je kratkoviden zgodovinar.

Neznan

ZMAGALI SMO V LUČAH

Naši košarkarji v postavi Boris Gumpot, Branko Dervodel, Alojz Klančnik, Miran Mlakar, Ante Pranjič, Marjan Lečnik, Jože Laznik in Milan Paradiž so prepričljivo dobili turnir v Lučah in osvojili lep pokal. Naši so premagali Luče z 52 : 36 in Kovinarstvo z 48 : 28. Organizacija prizadevnih predstavnikov Kovinarstva Ljubno je bila kot vedno brezhibna.

Tomo Šater

Vodenje, ki prihrani čas

V DELU je v juliju izhajal podlistek »Enominutni vodja« avtorjev Blancharda in Johnsona o uspešnosti vodenja. Prednost te študije je, da sta avtorja teoretičnim dognanjem dodala izkušnje mnogih vodij različnih panog in ravni. Avtorja je spremljala Konfucijeva misel: »Bistvo znanja, ki ga imaš, je, da ga uporabljaš.«

POLOVIČNI VODJA

Imela sta jasen cilj — dokopati se do skrivnosti uspešnega vodenja. Njuno iskanje je odkrivalo vodje, ki so imeli enega od dveh prevladujočih načinov. »Trdi« vodje, ki so vodili organizacije, o katerih se je zdelo, »da zmagujejo, medtem ko so njihovi ljudje izgubljali... Zanimali so jih rezultati.« Drugi tip vodje sta imenovala »prijazen« vodja. Zanje je bilo značilno, »da njihovi vodje zmagujejo, medtem ko so njihove organizacije izgubljale. Zanimali so jih ljudje.«

Prišla sta do spoznanja, da večino vodij na svetu zanimajo ali rezultati ali pa ljudje, torej so le deloma uspešni. Uspešni vodje pa »vodijo sebe in ljudi, s katerimi delajo, tako da imajo od njihove prisotnosti koristi tako organizacija kot tudi ljudje.« Po dolgotrajnem iskanju sta odkrila takega vodjo in opisala njegove »skrivnosti«.

ENOMINUTNI VODJA

Gornji naziv se ga je prijel, ker je porabil malo časa, da so sodelavci dosegali pomembne rezultate. Nekaj osnovnih značilnosti:

— tedensko ob istem času sklicuje sestanke, na katerih sodelavci razlagajo in analizirajo, kaj so naredili v minulem tednu. Govorijo mu o težavah in o tem, kaj je še treba storiti. Nato naredijo načrte in strategijo za naslednji teden. Odločitve so seveda obvezne.

— Odločitve postavlja sam in tudi namesto drugih se ne odloča.

— Produktivnost obravnava kot vsoto kakovosti in količine. Najboljša pot za doseganje obeh rezultatov pa so ljudje. Zato skrbi za ljudi in rezultate! Na delovni mizi ima letak z vsebino:

LJUDJE, KI SO ZADOVOLJNI S SEBOJ, DOSEGAJO DOBRE REZULTATE — drugače povedano: »To, da pomagamo ljudem, da so zadovoljni sami s seboj, je ključ do tega, da je več narejenega.« Oglejmo si skrivnosti tega uspešnega vodje.

ENOMINUTNI CILJI

V mnogih delovnih organizacijah delovne dolžnosti niso jasno opredeljene. »Enominutni« vodja pa najprej pojasni, za kaj je kdo odgovoren. Ko je dogovorjeno, kaj je treba narediti, vsakega od teh ciljev zapišejo v jedrnatih oblikih. Kopirajo obdržijo vodja in služi tudi za občasno preverjanje narejenega. Da se ne bi izgubljali v papirjih, postavijo »enominutne« cilje le za ključna področja odgovornosti, ki jih je običajno okrog šest. V primeru posebnega projekta postavijo dodatne cilje. S tem ustvarijo razmere, ko vsakdo že na začetku ve, kaj se od njega pričakuje. Ob tem se vodja zmeraj prepriča, če vsi vedo »kaj je dober rezultat« oz. kakovost. Oglejmo si primer enominutnega cilja in njegovega reševanja s tehniko postavljanja vprašanj samemu sebi: »Ugotovi probleme pri delu in najdi

rešitve, ki bodo položaj spremenile.« Problem si predstavimo tako, da ga lahko opazujemo in merimo. Sledi opredelitev razlike med trenutnim dogajanjem in želenim. Poiščemo verjeten vzrok za razhajanje med trenutnim in želenim. Sledi iskanje rešitve in odločitev za ukrepanje. Če želite osvojiti metodo postavljanja enominutnih ciljev, zadošča povzetek:

1. Dogovorite se o svojih ciljih.
2. Poglejte, kakšno mora biti pravilno vedenje (opazovanje, op. Š. S.).
3. Napišite vsakega od svojih ciljev na poseben kos papirja in pri tem ne uporabite več kot 250 besed.
4. Preberite in vedno znova preberajte vsak cilj, kar vam vzame vsakokrat le minuto.
5. Vsak dan si vzemite kako minuto časa, da pregledate svoje delo.
6. Poglejte, ali vaše vedenje vodi do zastavljenih ciljev.

ENOMINUTNE POHVALE

Marsikje so vodje usmerjeni v odkrivanje napak sodelavcev. V organizaciji enominutnega vodje ubirajo nasprotno pot. Njihov moto je: **POMAGAJ LJUDEM, DA DOSEŽEJO SVOJO POLNO SPOSOBNOST IN ZASAČI JIH, KO POČNEJO KAJ PRAVILNEGA.** Izhajajo namreč iz spoznanja, da je ljudem veliko lažje dobro delati, če jim sproti povemo, kako delajo. Ob natančnem spremljanju dela vodja natančno pove, kaj je bilo pravilno narejeno in izrazi svoje zadovoljstvo. Njegov moto je: »Bolj ko so uspešni vaši ljudje, više se povzpnete v organizaciji.« Učinek take pohvale je velik, ker je takojšnja in ker pohvaljeni vidi, da vodja pozna njegovo delo. Ta sistem vzame vodji malo časa in terja angažiranje pri začetnikih in pri novih projektih ter odgovornostih. Pozneje tako vodeni delavci sami spremljajo svoje uspehe.

Povzetek tehnike:

1. Povejte ljudem že na začetku, da jim boste dali vedeti, kako delajo.
2. Pohvalite ljudi takoj.
3. Povejte ljudem, kaj so naredili prav, bodite določni.
4. Povejte ljudem, da ste zadovoljni s tem, kar so pravilno storili in kako to pomaga organizaciji in drugim ljudem, ki tam delajo.
5. S trenutkom tišine jim dajte čuti, da ste zadovoljni.
6. Opogumite jih, da bodo naredili še več.
7. Sezite jim v roke ali pa se dotaknite ljudi tako, da bo jasno vidno, da v organizaciji podpirate njihov uspeh.

ENOMINUTNA GRAJA

Pri sodelavcih z daljšim delovnim stažem na nekem delu, ki ga sicer obvladajo oz. »imajo vse pogoje, da delajo prav, a tega ne storijo,« reagira omenjeni vodja z enominutno grajo. Posebnost te graje je, da gre za pripombo na vedenje (aktivnosti, rezultat), ne pa na osebo. »Enominutno grajanje je uspešno:

1. Ko ljudem poveste vnaprej, da jim boste dali jasno vedeti, kako delajo.

Prva polovica grajanja

2. Grajajte ljudi takoj.
3. Povejte jim, kaj so storili napak, bodite natančni.

4. Povejte ljudem, kaj menite o tem, kar so storili, bodite jasni.

5. Počakajte nekaj sekund v neprijetni tišini, da bodo videli, kako se počutite.

Druga polovica grajanja

6. Sezite jim v roko ali se jih dotaknite tako, da jim daste vedeti, da ste resnično na njihovi strani.

7. Spomnite jih, kako močno jih cenite.

8. Ponovno poudarite, kakšno dobro mnenje imate o njih, ne pa o njihovem mnenju v tem položaju.

9. Ugotovite, da je grajanje končano.«

ENOMINUTNI VODJA RAZLAGA

Oznaka »enominutni« je simbolična in pove, da vodenje ne vzame toliko časa, kot običajno mislimo.

Kako nujno je postavljanje ciljev (jasna pričakovanja), je ponazorjeno s kegljanjem. Delavec, ki je veljal za lenega in problematičnega, je bil na kegljišču silno aktiven. Mnogi ljudje pa pri delu ne vedo, kje so »keglji« (cilji). Največkrat jim vodje tega ne povedo na razumljiv način. S tem ustvarjajo neuspešno obliko »kegljanja« — z zaveso. Pri tem »kegljač« le ugiba, koliko kegljev je zadel: oropani so za glavno motivacijo — **POVRATEN ODGOVOR NA REZULTATE.** Večina vodij, ki to ugotovi, pa postavi tretjo obliko kegljanja: uvedejo nadzornika, ki obvešča izza zaveso o rezultatu, in to žal le o nepodrtih kegljih.

Pohvala je učinkovita, ker ljudje težimo po dobrem. Tako kot otroka vzpodbujamo in usmerjamo korak za korakom, kadar počne kaj novega in se veselimo njegovih uspehov, bi lahko vzpodbujali sodelavce, ko osvajajo bolj ali manj zapletene delovne naloge. Včasih se je treba vr-

niti k postavljanju cilja, običajno pa dobri delavci hitro začnejo pri sebi ugotavljati uspehe in se vzpodbujati. Poznamo načine, ko vodje čakajo, da delavci naredijo kaj popolnoma pravilno, preden jih pohvalijo. Mnogi vodje pa so usmerjeni v napake delavcev. Tu so vzroki, da mnogi ljudje nikoli ne postanejo dobri delavci, organizacije pa imajo slabe poslovne rezultate. Pri graji je pomembno, da takojšnja povratna informacija in kot taka deluje pošteno. Sestavljena mora biti iz dveh delov: »Njihovo vedenje ni v redu, oni sami pa so v redu.« Ali ko vodja odkrije, da vodi ljudi, ne pa le njihovo trenutno vedenje, bo uspešen. Tak, način grajanja učinkuje v okoljih, kjer vodje spoštujejo svoje sodelavce in zanje skrbijo.

Govorim eno, mislim drugo

Naj zaključim še z eno mislijo tega uspešnega vodje: »Če si z ljudmi pošteni, potem gre... Če ste z ljudmi nepošteni, potem z njimi ne morete delati.«

Povzetek pripravil Š. S.

MODRE IZ NOVINARSTVA

V novinarstvu ni poante — najmanj važno je na koncu.

Tisk in radio sta jutranja, televizija pa večerna molitev sodobnega človeka.

Ni tragično, če novinar ne ve vsega, je pa tragično, če ne ve, kdo to ve.

Kot slikar v barvah, glasbenik v tonih ustvarja novinar v besedah, v njihovem ritmu, obliki, zvoku.

Za vse, kar želi človek povedati, je samo en glagol, samo en samostalnik itd. Išči, dokler ne najdeš takega glagola, samostalnika itd. Tako postaneš izviren!

INOVACIJE

v juniju in juliju '87

TOZD JEKLARNA

Francu Gostenčniku III in Antonu Soviču je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 175.173 din za spremembo obzidave VF ponove 2 t peči. V prvem in drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 3.892.728 din. Pri delitvi nadomestila sta udeležena Gostenčnik s 60 in Sovič s 40 odstotki.

Anton Pungartniku in Ivanu Prazniku je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 634.129 dinarjev za izboljšavo na zamašnih drogovih. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 15.202.867 dinarjev. Pri delitvi nadomestila sta udeležena Pungartnik s 70 in Praznik s 30 odstotki.

Vladimiru Racu, Janezu Bračini, Andreju Lesniku, Jožetu Kosmaču in Feliksu Kočniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 630.504 din za uvedbo delno zaprtega cirkulacijskega sistema hladilne vode za panele pri 8/80 t EOP. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 14.011.190 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Rac in Bračina s 35, Lesnik, Kočnik in Kosmač pa z 10 odstotki.

Milanu Svajgerju, Vinku Pušniku, Janezu Rancu in Jakobu Lamutu je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 1.481.237 din za razvoj dolegiranja EPZ elektrod. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 62.377.733 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Svajger s 50, Pušnik s 25, Ranc z 20 in Lamut s 5 odstotki.

Branku Krautbergerju, Ivanu Jezerniku in Karlu Strucu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 1.618.250 din za izboljšavo na vakuumskih pečeh. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 85.420.330 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Alojuz Potočniku II. in Francu Paradižu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 150.458 din za povenitev obdelave uteži. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 3.343.500 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

Mirku Verdniku in Stanku Krautbergerju je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 213.046 din za prestavitve cevi za dovod svežega zraka. Po sklepu komisije za gospodarjenje TOZD Jeklarna je bilo nadomestilo izplačano v višini 140% poprečnega OD v železarni in si ga avtorja delita na enaka dela.

Andreju Lesniku, Savu Burji in Mirku Bariču je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 12.937 dinarjev za nadomestitev filtrskega pepela s prahom iz vakuumske cevi pri pokrivanju taline. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 287.500 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Francu Kosu je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 47.043 din za izdelavo termobetonске zaščite odpravevalne cevi na 25 t EOP v jeklarni I. Po sklepu komisije za gospodarjenje TOZD Jeklarna je bilo nadomestilo izplačano v višini 20% poprečnega OD v železarni.

Stanku Krautbergerju in Francu Potočniku IV. je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 141.128 din za izdelavo vodila jeklenih vrvi v pripravi vložka. Po sklepu komisije za gospodarjenje TOZD Jeklarna je bilo nadomestilo izplačano v višini 60% poprečnega OD v ZR, in si ga avtorja delita na enaka dela.

Alenki Rodič, Janezu Kovaču in Stanku Petovarju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 1.427.472 din in drugo nadomestilo v vrednosti 1.451.265 din za uvedbo prekriztalizacije — kontrolirano ohlajanje ingotov. V prvem in drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 52.476.056 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Seadu Karadi, Marjanu Blažiču, Alojzu Skalču, Alojzu Rozmanu in Janezu Kovaču je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 150.042 din za spremembo formata ingotov za kvaliteti PK 2 in PK 3 iz V 13 na V 20. V

prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 4.567.500 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

TOZD JEKLOLIVARNA

Jožetu Širniku je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 1.324.106 dinarjev za uvedbo varjenja plošč Ni-Hard. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 14.712.284 din.

Petru Zaponšku in Albinu Creslovniku je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 214.442 din za izdelavo grelnikov za napajalnike. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 6.423.995 din. Pri delitvi nadomestila sta udeležena Creslovnik z 20 in Zaponšek z 80 odstotki.

Albinu Creslovniku, Milanu Ferariču in Marjanu Vončini je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 214.442 din za izboljšavo stiskalnice za lepljenje mask. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 4.765.376 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

Ivanu Hajnžetu, Milanu Ferariču in Marjanu Vončini je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 145.429 din za izboljšavo obešanja vrat na Custodis pečeh. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.615.880 dinarjev. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Hajnže s 30 ter Ferarič in Vončina s 35 odstotki.

Darku Zvikartu je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 775.711 din za izboljšavo transporta odpadnega peska. V drugem in tretjem letu uporabe je bil povečan dohodek tozda za 17.238.024 din.

Alojuz Čehu, Stanku Konečniku in Jožetu Heclu je bilo dodeljeno četrto — zadnje nadomestilo v vrednosti 473.324 din za predelavo usmerniškega dela na električnem aparatu Arcmarker. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 5.259.156 din.

Francu Hudoverniku, Andreju Plohu, Jožetu Seglu in Antonu Vučku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 919.632 din za racionalizacijo končne kontrole v Jeklolivarni. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 24.131.215 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Hudovernik s 35, Ploh s 25 in Segel ter Vučko s 20 odstotki.

Darku Zvikartu, Branku Božiču in Alojzu Korenu je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 204.280 din za izboljšavo pri rezalnih komorah. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 4.539.536 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Zvikart s 50, Božič in Koren pa s 25 odstotki.

Ivanu Hajnžetu, Milanu Ferariču in Marjanu Vončini je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 212.256 din za izboljšavo na filtrih za odpravanje. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 2.358.400 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Hajnže s 30, Ferarič in Vončina pa s 35 odstotki.

Albinu Creslovniku, Niku Kašniku, Darku Zvikartu in Julijanu Šipku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 86.890 din za avtomatizacijo polnjenja strojev Polygram. Po sklepu komisije za gospodarjenje TOZD Jeklolivarna je bilo nadomestilo izplačano v višini 40% poprečnega OD v ZR in si ga avtorji delijo na enake dele.

Ljubiši Topaloviču in Jožetu Skiedarju je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 1.368.638 din za zamenjavo plošč na žarilnih pečeh. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 44.208.760 din. Pri delitvi nadomestila sta udeležena Skiedar s 60 in Topalovič s 40 odstotki.

TOZD VALJARNA

Avgustu Potočniku, Francu Jesenku, Bogomirju Creslovniku in Janku Gro-

belniku je bilo dodeljeno prvo pavšalno nadomestilo v vrednosti 112.556 din za spremembo dovodke na 10. ogrodju. Po sklepu komisije za gospodarjenje TOZD Valjarna je bilo nadomestilo izplačano v višini 50% poprečnega OD v ZR in si ga avtorji delijo na enake dele.

Hinku Fužirju je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 67.123 din za izboljšavo pokrova reductorjev. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 745.815 din.

Albinu Rečniku, Viljemu Irmanu in Francu Gostenčniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 96.912 dinarjev za zamenjavo uvoženih gorilcev z domačimi na globinskih pečeh. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 2.177.933 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Stanku Triglavu, Viljemu Irmanu, Francu Gostenčniku in Albinu Rečniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 1.215.605 din za rekonstrukcijo tesnjenja pokrovov na globinskih pečeh ELPIIT. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 36.032.887 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Dragu Garbu, Stefanu Skitku, Adolfu Hladniku, Janezu Kovačiču, Jakobu Logarju in Marjanu Levičarju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 1.427.210 din za uvedbo varovanja pritrdilne matice za ležaje Blooming. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 60.667.517 dinarjev. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Francu Merkaču, Antonu Knezu, Ivanu Stinjaku in Jovanu Đuriču je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 135.067 din za predelavo višee ročice za držanje zgornje mize. Po sklepu komisije za gospodarjenje TOZD Valjarna je bilo nadomestilo izplačano v višini 60% poprečnega OD v ZR. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Đurič s 35, Stinjak in Merkač s 25 ter Knez s 15 odstotki.

TOZD KOVAČNICA

Rajku Čegovniku, Andreju Kokalju in Ivanu Pungartniku je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 398.251 din za spremembo plana vtikov. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 8.950.028 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Čegovnik s 45, Pungartnik s 30 in Kokalj s 25 odstotki.

Stefanu Pečniku, Kristijanu Knezu, Albinu Čebularju in Jožetu Kovaču je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 361.736 din za izboljšavo vodenja kladiv za kovaški stroj. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 4.019.270 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Dragu Klančniku in Alojzu Ferku je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 170.769 din za rekonstrukcijo sklopke za pogon voz pri pečeh v kovačnici. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 3.795.491 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

Egonu Krpaču in Ivanu Pungartniku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 319.974 din za izboljšavo varjenja kladiv za kovaški stroj. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 6.842.040 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

Albinu Pečniku, Viljemu Irmanu in Francu Gostenčniku IV. je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 273.933 din za zamenjavo uvoženih zgorovalnih komor za gorilce na kalilni peči. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 6.200.427 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Albinu Čebularju, Stefanu Pečniku, Kristijanu Knezu, Jožetu Kovaču in Dragu Klančniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 1.104.807 din za izboljšavo na zalagalnem stroju. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 12.525.750 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Dragu Klančniku in Alojzu Ferku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 560.776 din za rekonstrukcijo na vodilih tekalnih koles voza na ogrevnih pečeh. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 12.461.716 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

Zoranu Golobu, Redi Begiču, Robertu Robniku, Ivanu Božiču, Antonu Bošniku, Andreju Štihu in Ivanu Retku je bilo dodeljeno prvo in drugo nadomestilo v vrednosti 356.035 din za

maksimalno izkoriščenost rezalnih plošč Ø 1500 mm. V prvem in drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 17.199.744 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Viljemu Irmanu, Francu Gostenčniku IV, Albinu Rečniku in Ivanu Pungartniku je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 1.305.432 din za zamenjavo obzidave dna krožne peči v avtomatski kovačnici. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 29.330.213 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Francu Oderlapu, Vladu Hrnčiču, Kolomanu Vrečiču, Antonu Vehovarju, Ferdu Kotniku in Dragu Zganecu je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 441.163 din za izboljšavo izolacije na žarilnih pečeh. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 9.803.615 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Oderlap in Hrnčič s 25, Kotnik z 20 ter Vrečič, Vehovar in Zganec z 10 odstotki.

Ivanu Pungartniku, Jožetu Rodiču, Kolomanu Vrečiču, Andreju Kokalju in Ivanu Jehartu je bilo dodeljeno četrto — zadnje nadomestilo v vrednosti 3.201.249 din za izdelavo trnov za kovanje cevi. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 232.064.332 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Pungartnik s 30, Rodič, Vrečič in Kokalj z 20 ter Jehart z 10 odstotki.

TOZD JEKLOVLEK

Janku Mithansu, Borutu Mlinarju in Ivanki Creslovnik je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 351.261 din za predelavo viežajenja. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 7.785.544 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Mithans s 85, Mlinar z 10 in Creslovnik s 5 odstotki.

Antonu Godecu, Edvardu Tratniku in Marti Gruber je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 108.622 din za konstrukcijo naprave za odvijanje žice. Po sklepu komisije za gospodarjenje TOZD Jeklovlek je bilo nadomestilo izplačano v višini 50% poprečnega OD v ZR. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Godec in Tratnik s 40, ter Gruber z 20 odstotki.

Vladu Krivicu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 47.519 din za izboljšavo na lineti. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 527.988 din.

Antonu Godecu je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 82.335 din za izboljšavo izdelave tehnologije jekla OC-120, Ø 12,43 mm. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 914.833 din.

TOZD KALILNICA

Stefanu Matavžu, Ivanu Brunniku, Maksu Paradižu in Valentinu Bastlu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 266.690 din za izdelavo gorilca, s katerim se zmanjša čas kaljenja zobnikov. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 2.963.223 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Matavž s 40, Brunnik, Bastl in Paradiž pa z 20 odstotki.

Janezu Pavlaku in Francu Turjaku je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 252.895 din za izdelavo klešč za kaljenje segmentov. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 2.809.951 din. Pri delitvi nadomestila sta udeležena Pavlak s 60 in Turjak s 40 odstotki.

Blažu Oblaku in Cvetu Barbiču je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 134.730 din za izboljšavo obešalnika za kaljenje in popuščanje »košuljic«. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 2.993.982 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

TOZD STROJI IN DELI

Dragu Klemencu je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 90.844 din za izboljšavo rezkalne glave. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.746.025 din.

Ivanu Jamniku II. je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 274.336 din za spremembo tehnologije obdelave nožev. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 6.096.360 din.

Alojuz Strmčniku, Mihli Hovniku, Francu Jesenku in Milanu Iršiču je bilo dodeljeno tretje in četrto —

zadnje nadomestilo v vrednosti 232.454 din za rekonstrukcijo traverznih izmetal. V četrtem in petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 5.165.640 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Strmcnik s 75, Hovnik in Jeseničnik z 10 ter Iršič s 5 odstotki.

Miranu Krivcu in Antonu Gostenčniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 2.134.062 din za izdelavo namenskega trna premera 150 x 130 za rezkanje. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 26.111.187 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

Francu Vavhu je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 94.085 din za spremembo kvalitete CL-0500 na NL-42 in izdelavo modelov za vztrajnike. Po sklepu komisije za gospodarjenje TOZD SID je bilo nadomestilo izplačano v višini 40 % povprečnega OD v ZR.

Milanu Košelniku in Stanku Mlakarju je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 45.022 din za izvedbo signiranja valjev s postopkom elektroerozije. Po sklepu komisije za gospodarjenje TOZD SID je bilo nadomestilo izplačano v višini 20 % povprečnega OD v ZR in si ga avtorja delita na enaka dela.

Blažu Oblaku in Benju Jelenju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 256.200 din za spremembo vpenjanja valjev v kalilni stroj. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 2.846.668 din. Pri delitvi nadomestila sta udeležena Jelen z 80 in Oblak z 20 odstotki.

TOZD INDUSTRIJSKI NOŽI

Janezu Gorenšku in Francu Lesičniku je bilo dodeljeno prvo pavšalno nadomestilo v vrednosti 45.023 din za odpravo prvega ravnanja tobačnih nožev. Po sklepu komisije za gospodarjenje TOZD Industrijski noži je bilo nadomestilo izplačano v višini 20 % povprečnega OD v ZR in si ga avtorja delita na enaka dela.

Erhardu Srebotniku je bilo dodeljeno prvo pavšalno nadomestilo v vrednosti 86.898 din za univerzalne priprave za izdelavo segmentov za rafinator in defibrator. Po sklepu komisije za gospodarjenje TOZD Industrijski noži je bilo nadomestilo izplačano v višini 40 % povprečnega OD v ZR.

Karlu Lorbku, Mariji Tomc in Ireni Fajmut je bilo dodeljeno prvo pavšalno nadomestilo v vrednosti 152.071 din za tehnološko spremembo izdelave žag in segmentov. Po sklepu komisije za gospodarjenje TOZD Industrijski noži je bilo nadomestilo izplačano v višini 70 % povprečnega OD v ZR. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Lorbek s 70, Tomc z 20 in Fajmut z 10 odstotki.

TOZD PNEVMATIČNI STROJI

Marjanu Lečniku in Francu Potočniku VI. je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 373.259 din za spremembo tehnologije izdelave polznih koles. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 8.294.637 din. Pri delitvi nadomestila sta udeležena Lečnik z 90 in Potočnik z 10 odstotki.

Dušanu Golnarju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 73.034 din za spremembo tehnologije kontrole batov za kladiva VK-23, VK-20, VK-24, VK-30. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 811.488 din.

Ivanu Gorinšku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 265.258 din za izdelavo priprave za rezkanje utorov. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 2.947.316 din.

TOZD VZMETARNA

Ivanu Miheliču, Maksu Jelenju in Emilu Poriju je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 325.588 din za izdelavo orodja za krivljenje vezi. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 7.235.586 dinarjev. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Mihelič s 50 ter Pori in Jelen s 25 odstotki.

Jožetu Casu in Alojzu Klančniku je bilo dodeljeno prvo in drugo nadomestilo v vrednosti 854.662 din za prihranek energije na plinskih ogrevalnih pečeh. V prvem in drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 23.715.319 din. Pri delitvi nadomestila sta udeležena Cas s 70 in Klančnik s 30 odstotki.

Petru Snajderju in Vladu Mihinu je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 1.051.273 din za spremembo konstrukcije pri listnatih vzmeteh. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 24.993.214 dinarjev. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

TOZD TRO

Jožetu Lapuhu, Petru Kobovcu in Milanu Podojsteršku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 361.018 din za spremembo tehnologije izdelovanja tobačnih nožev. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 8.022.609 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Kobovec s 50, Lapuh s 30 in Podojsteršek z 20 odstotki.

Milanu Podojsteršku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 167.945 din za preureditev ostrobrusilnega stroja. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 3.732.103 din.

Adolfu Potočniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 167.945 din za preureditev ostrobrusilnega stroja. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 3.732.103 din.

Mariji Skutnik in Martinu Novaku je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 130.368 din za racionalizacijo tehnološke obdelave nasadnih grezil art. 3132. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 2.097.073 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

Jakobu Paradižu in Martinu Novaku je bilo dodeljeno tretje in četrto — zadnje nadomestilo v vrednosti 11.182 din za izdelavo priprave za pritrditev letev pri razrezu. V četrtem in petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 248.984 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

TOZD KOVINARSTVO

Petru Lojenu je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 230.360 din za izboljšavo rezkanja nožev. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 5.119.100 din.

Martinu Semu je bilo dodeljeno tretje in četrto — zadnje nadomestilo v vrednosti 5.720 din za zamenjavo vložnega materiala za puše. V četrtem in petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 127.115 din.

Ivanu Hribniku je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 86.184 din za izdelavo priprave za rezkanje naležne ploskve. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 957.600 din.

TOZD TEŽKI STROJNI DELI

Ivanu Komeričkemu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 421.048 din za izdelavo priprave za izdelavo podložk. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 9.156.406 din.

TOZD ARMATURE

Feliks Krivonogu je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 22.511 din za izdelavo centrirne naprave za vrtanje izvrtin za navoj in čep na grlu krogelnih pip. Po sklepu komisije za gospodarjenje TOZD Armature je bilo nadomestilo izplačano v višini 10 % povprečnega OD v ZR.

Milanu Kolarju, Francu Dobniku in Stanku Maherju je bilo dodeljeno četrto — zadnje nadomestilo v vrednosti 240.796 din za spremembo tehnologije pri obdelavi valjev. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 5.351.040 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Marjanu Lauku je bilo dodeljeno prvo in drugo nadomestilo v vrednosti 239.540 din za izdelavo vpenjalne priprave za vpenjanje ohišij ventilov. V prvem in drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 5.323.118.

TOZD ENERGIJA

Francu Oderlapu, Maksu Serafiniju, Viktorju Podjavoršku, Marjanu Kunu in Benjaminu Sagmeisteru je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 240.055 din za izvedbo rekonstrukcije na parnih kovaških kladivih. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 5.334.558 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Vinku Gostenčniku je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo v vrednosti 234.303 din za vgraditev koflnih vložkov v kaloriferje. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 5.206.742 din.

Antonu Vehovarju je bilo dodeljeno doplačilo prvega nadomestila v vrednosti 9.366 din za uvedbo izkoriščanja odpadne toplote N₂ pri regeneraciji molekularnih sit v kisikarni. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 165.540 din.

Alojzu Janežiču, Otmarju Rodošku in Robertu Jamšku je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 1.284.551 din in tretje nadomestilo v vrednosti 1.608.438 din za uvedbo izkoriščanja odpadne toplote kompresorja ATLAS COPKO ER-9 za ogrevanje tople higienke vode. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 38.594.175 din, v tretjem pa za 73.229.422 din. Pri delitvi nadomestila so udeleženi Janežič s 70, Rodošek z 20 in Jamšek z 10 odstotki.

TOZD ELEKTROTEHNIŠKE STORITVE

Jožetu Kretu je bilo dodeljeno prvo pavšalno nadomestilo v vrednosti 90.045 din za vgradnjo dodatnega električnega krmiljenja v avtomatiko kovaškega stroja. Po sklepu komisije za gospodarjenje TOZD ETS je bilo nadomestilo izplačano v višini 40 % povprečnega OD v ZR.

TOZD STROJNO GRADBENO VZDRŽEVANJE

Ivanu Brezniku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 243.968 din za spremembo tehnologije izdelave notranjih in zunanjih lamel. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 5.421.500 din.

Dragu Klančniku, Jožetu Slivniku in Edvardu Kralju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 1.562.304 dinarjev za predelavo cevnih priključkov na cevovodu komande. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 17.358.953 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

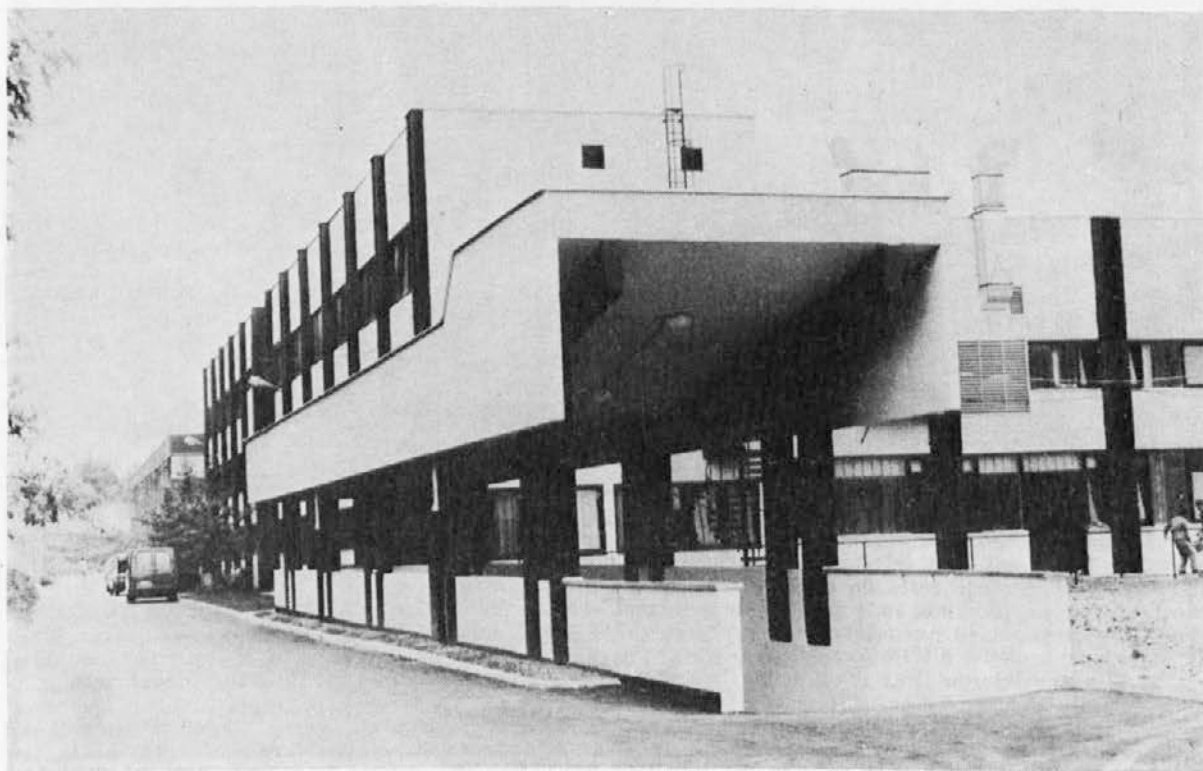
TOZD RPT

Marjanu Lečniku in Henriku Kakerju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 200.343 din za izdelavo več nosilcev za potrebe specialnih preizkusov. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 3.876.960 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

DELOVNA SKUPNOST ZA GOSPODARJENJE

Jožetu Seglu in Leopoldu Rancu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 64.910 din za izdelavo računalniškega paketa Computer Aided ESR Production Control. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.442.436 din. Nadomestilo si avtorja delita na enaka dela.

Služba za inovacije

V novo jedilnico

Za kak dinar na šiht – drugi del Zakaj vse manj mladih na počitniškem delu?

V prejšnjem Fužinarju je bil objavljen podatek, da je letos v Železarni Ravne iskalo zaposlitev 578 mladih dijakov oz. študentov, medtem ko je lani delalo 703 mladincev. Posredno je kot vzrok naveden študentski servis Maribor, enota RAVNE, ki zaradi boljšega zaslužka privablja vse več mladih.

Študentski servis (SS) je na Ravnah pričel z delom leta 1985 in takrat je preko SS iskalo zaposlitev 126 mladincev. Naslednje leto se je številka povzpela na 350, letos pa pričakujemo, da bo preko SS delalo okrog 450 mladincev.

Glede na široko področje, ki ga SS pokriva (od Črne do Radelj in Mislinje) in ugodnosti, ki jih poslovanje preko SS nudi OZD in mladincem, mislim, da je to še vedno malo. In katere so ugodnosti:

— hitro zadovoljevanje potreb po delavcih različne izobrazbe in sposobnosti

— datjve OZD v višini samo 10 %

— plačilo iz materialnih stroškov

— malo administriranja

— prizadevno delo mladih, ki za boljši zaslužek tudi boljše delajo

— člani SS so v času opravljanja del in nalog v celoti zavarovani za primer nesreče pri delu, invalidnosti in telesne okvare, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni.

Poprečni zaslužek mladih na uro za delo prek SS je 1300 din in je odvisen od težavnosti dela in zahtevane strokovne izobrazbe. To pomeni, da imajo organizacije združenega dela strošek v višini 1430 din na uro, ker študentski servis zaračuna 10 % manipulativnih stroškov za opravljanje administrativno-tehničnih in finančno-organizacijskih del, kar je še vedno malo v primerjavi s približno 40 % družbenih dajatev, ki bi jih morale OZD plačati, če bi zaposlovala mlade na kakšne druge načine. Naj še povem, da ima od dela oziroma uspehov dela SS koristi tudi ravenska občinska konferenca mladih, saj od teh desetih odstotkov dobi kar 2 %. Pri letnem prometu 24 milijonov dinarjev (leta 1986) znese to 480 tisoč din.

Delavcem, ki so zaposleni že več let, seveda (vsaj večini) ni jasno, kako lahko praktikant dobi plačano na uro več kot oni sami. To je verjetno eden glavnih vzrokov, da se celotna Železarna Ravne ni vključila v način počitniškega dela prek servisa, lahko pa rečem, da je ta »vzrok« le navidezen. Zakaj?

Zaslužki članov študentskega servisa so relativno višji, kot sicer dobi praktikant železarne. Relativno pravim zato, ker več denarja dobi samo dijak oziroma študent, organizacijo združenega dela pa zaradi nižjih dajatev stane vse skupaj manj. Navsezadnje pa se dijaki in študentje odlo-

čajo za počitniško delo zato, da bi kaj zaslužili in jasno je, da se bodo odločili za varianto, pri kateri dobijo več. Ne zanima jih, kdo in kakšne stroške ima z njimi, važen je odgovor na vprašanje: »Koliko si zaslužil pa ti?«

Dodam naj še, da so urne postavke ravenskega SS nizke v primerjavi z Mariborom ali Ljubljano, kjer so dijaki in študenti plačani vsaj za 500 dinarjev več na uro. S tem hočem le opozoriti, da je morda tudi v tem težava, zakaj dela doma vse manj polnoletnih mladincev.

Mladi delajo letos v 42 OZD in skupnostih in še nihče se ni pritožil zaradi slabega dela člana SS. Da so odnosi resnično dobri, pove tudi po-

datek, da so v vseh 42 organizacijah in skupnostih nudili oziroma nudijo tudi malico, čeprav tega niso dolžni in da so razen sedmih izjem mladim tudi poravnali potne stroške.

Tako kot tovarišica H. M. (avtorica članka »Za kak dinar na šiht«) tudi mi na SS mislimo, da ni prav, da v občini Ravne begamo ljudi z dvema različnima možnostma zaposlovanja med počitnicami. Predstavniki SS smo se vsako leto večkrat poskušali z odgovornimi v železarni dogovoriti o sodelovanju. Večjih uspehov ni bilo, smo pa delno v tem uspeli letos, ko so svoje potrebe (vendar zelo pozno) javili servisu tozdi Jeklarna, Jeklolivarna, Kovačnica in TRO Prevalje.

Zato moramo resnično skupno čimprej poiskati enotno rešitev, ki bo v zadovoljstvo predvsem mladim, pa tudi Železarni Ravne in študentskemu servisu.

Vodja enote SS na Ravnah
Miran Kos

USTVARJALNOST, STORILNOST, KAKOVOST

Svedsko podjetje SKF se na neki podobi predstavlja kot cvet, katerega srednji del ima ime »SKF jeklo«, cvetni listi pa se ponašajo z imeni: kakovost, cenovna učinkovitost, sposobnost, vnema, hitrost, uslužnost.

Za naše predstave so take lastnosti izdelkov in dejavnosti podjetja bolj podoba iz sanj kot verjetna resničnost. Toda samoza-

vestno zagotovilo na listku, prizanem na steblo, je:

Trajnica, obstojna proti zmrzali, koristna in s precej lepim cvetom.

Ta cvet lepo osvetljuje, kaj so storila napredna, uspešna podjetja za izboljšanje storilnosti in s tem za konkurenčnost na trgu. Najznačilnejša za njihove programe sta intenzivnost in živahnost v vsem njihovem delovanju in širina obzora.

»Izboljševanje storilnosti je postalo del našega življenja,« je povedal glavni direktor Sundberg. »Kar zadeva nas, so viri ustvarjalnosti in storilnosti različnih vrst: osebni, gmotni, kapitalni, tehnično-razvojni, organizacijski, marketinški, če naštejemo le nekatere. Mislimo, da je treba za učinkovito uporabo vseh virov upoštevati njihovo medsebojno učinkovanje.«

Tako jedrnatega opisa virov organizacijske ustvarjalnosti prihodnji slovenski samoupravljalci pač ne bo našel v vsakem učbeniku.

Diapozitivi o firmi SKF povejo tudi o strategiji za uspeh. Namenjeni so uslužbencem, da jih usmerijo in zadolžijo, in kupcem, da jih obvestijo. Delavcem firme priporočajo: »Dosežite ujemanje tako glede vzdušja kot v svojih stališčih. Osredotočite se na rast in stalno gibanje. Pokažite področja, na katerih je možno kaj prispevati k bolj učinkovitemu sistemu. Ponudite kupcu jeklo z najnižjo celotno ceno, ki ni zmeraj najcenejše jeklo. Zaupajte v prihodnost. Osredotočite se na vzgojo, sodobno tehnologijo, postopke in opremo. Zahtevajte povečano storilnost. Bodite ZA — kupec je že!«

Njihov odnos do kupca odlikujeta spoštovanje in zavzetost, ki ju med drugim vidimo v kakovosti njihovih izdelkov. Kaj storijo za izboljšanje svojih izdelkov: samo v enem letu je opravilo tečaj o kakovostnih predpisih kupcev skoraj 40 % vseh zaposlenih. Tečaj je trajal poprečno 25 ur.

Nad cilji njihove strategije, ki bi jo lahko imenovali že ideologija, se lahko zamislimo in nad delom za uresničenje tudi.

U. F.

HALDA JE POLNA

Dejstvo je, da Železarna Ravne čim prej potrebuje novo deponijo odpadkov. Možnosti v Logu, kjer odlaga zdaj (na fotografiji), so skoraj izčrpane.

Po dolgoročnem razvojnem načrtu občine Ravne naj bi bila centralna deponija odpadkov, tako komunalnih kot inertnih iz železarne, v Merkačevi grapi na Stražišču. Toda pokazalo se je, da bi bili stroški odlagališča in gradnje ceste do njega, predvsem pa potem prevoz odpadkov v to grapo, zelo visoki.

Zato zdaj raziskujejo tudi grapi bližje železarni. To sta Meležnikova in Markova grapa. Na njunem območju so že opravili prostorsko prevero, teren pa si je ogledal tudi hidrogeolog. Iz poročil je razvidno, da sta s primerno ureditvijo grapi ustrezni za odlagališče. Imata pa dve pomanjkljivosti: doba odlaganja bi bila neprimerno krajša kot v Merkačevi grapi, odlaganje na njih pa bi tudi precej pokvarilo videz spodnje Mežiške doline.

Po predvidevanju bo imela Železarna Ravne do leta 1990 na leto okrog 40.000 m³ odpadkov: 17.500 m³ jeklarske žlindre in odpadne opeke, 12.500 m³ odpadnega livarskega (kremenčevega) peska ter 10.000 m³ gradbenih izkopov in ruševin. Po letu 1990 naj bi količina narasla do največ 60.000 m³ ali 72,3 % vseh odpadkov v občini.

(Vir: informacija vodja projekta odlagališča)

ZDRAVJE

VROČINA

Življenje temelji na presnovnih procesih v celici. Ob tem se sprošča del energije v obliki toplote, posledica tega pa je stalna telesna temperatura. Čeprav intenzivnost presnovnih procesov ni povsem konstantna, definiramo normalno telesno temperaturo do vrednosti 37°C, merjeno v pazdušni jami, ali 37,5°C, merjeno v danki.

Pri starejšem človeku presnova peša, pri dojenčku pa je živahnija (dvig telesne temperature za kakšno desetinko stopinje lahko sproži že močan jok).

Telesna temperatura je odvisna še od faze v menstrualnem ciklusu, od telesnih naporov, čustvenega stanja, kaže pa tudi dnevni ritem nihanja. Najnižja je v poprečju med 2. in 6. uro, najvišja pa med 17. in 20. uro. V večernem času lahko nemalokrat izmerimo do pol stopinje višjo telesno temperaturo pri povsem zdravem človeku. Ob kombinaciji vseh teh faktorjev temperatura vse do 38°C še ne pomeni bolezn.

Mehanizmi sprejemanja in oddajanja toplote

Nekateri organi (jetra, srce) oddajajo precej stalno količino toplotne energije v časovni enoti, drugi (mišice) pa lahko produkcijo toplote zelo zvečajo (mišično drgetanje poveča oddajo toplote tudi do šestnajstkrat).

V standardiziranih pogojih mirovanja odda telo 1 kcal ali 4200 J toplotne energije na kg telesne teže. To pomeni 1700 kcal izgube energije za povprečnega moškega dnevno in približno 1500 kcal za povprečno žensko. Zmerno fizično delo poveča oddajanje toplote do vrednosti 2500 kcal na dan, težak fizični delavec pa bo moral pojesti dnevno kar za 6000 kcal hrane, če bo hotel obdržati isto telesno težo.

Večina toplote nastaja v notranjih organih, v jedru organizma. Temperaturo jedra merimo v danki. Koža, ki je v neposrednem stiku z okoljem, se neprestano hladi, zato je pazdušna temperatura v poprečju pol stopinje nižja od temperature v danki.

Hlajenje organizma poteka na več načinov:

- s sevanjem
- s kondukcijo (prevajanje toplote neposredno v okolico)
- s konvekcijo (oddajanje z gibanjem skozi zrak)
- z evaporacijo (izhlapevanje vode s telesnih površin)

Najučinkovitejši način hlajenja je potenje. Z izparevanjem 1 g vode izgubi telo 0,58 kcal toplotne energije. Poudariti pa je treba, da se telo ne hladi z znojenjem samim, temveč z izhlapevanjem znoja. Če bi torej na neki način preprečili izhlapevanje (zelo hitro zbrisali znoj ali zaprli človeka v vročo, vlažno komoro), bi bila izguba toplote enaka ničli. Temperatura organizma bi rasla, telo pa bi se znojilo do izsušitve.

Kako nastane vročina

Kadar v organizem vdre bakterija ali virus, kadar pride do notranje krvavitve, preobčutljivostne reakcije (alergije) ali do izsušitve, organizem zazna tujek ali motnjo. Odgovori s tvorbo snovi, imenovano endogeni pirogen. Ta snov deluje na center v

možganih, imenovan hipotalamus, ki skrbi za regulacijo temperature. Hipotalamus nato dopusti dvig telesne temperature tako, da »postavi termostat na višjo vrednost.« Poveča se produkcija toplote, zmanjša se izguba. Dobimo vročino. Istočasno se pospešijo še drugi obrambni mehanizmi, poveča se tvorba protiteles. Na ta način telo lažje infekte samo premaga.

Sredstva proti vročini

Kadar temperatura preveč poraste, lahko to neugodno vpliva na obtočila in centralni živčni sistem. Takrat se odločimo, da bomo vročičnega ohladili. Hladimo na dva načina:

- kemično
- fizikalno.

Od kemičnih sredstev uporabljamo najpogosteje acetyl-salicilno kislino. Kupimo jo v preparatih z naslednjimi imeni: aspirin, andol, acisal, acetisal. Ta zdravila se med seboj razlikujejo po količini vsebovane acetyl-salicilne kisline. Pri otrocih uporabljamo predvsem paracetamol, ki ga dobimo s tem imenom ali z imenom panadon v obliki tablet, sirupov in svečk. Aminopirin v svetu opuščajo.

Čeprav antipiretike (sredstva za znižanje telesne temperature) dobimo v prosti prodaji, niso brez nevarnosti. O rabi in izbiri teh sredstev se moramo posvetovati z zdravnikom.

Učinek kemičnih sredstev proti vročini je dolgotrajnejši kot pri fizikalnem hlajenju, vendar pa nastopi šele po določenem času in je po navadi tudi slabši.

Kadar nam s kemičnimi sredstvi ni uspelo dovolj hitro ali dovolj močno zbiti vročine, uporabimo hlajenje z vodo. Dostikrat tako hladimo otroka.

Golega zavijemo v mokro, mlačno rjuho in ga tako minuto do dve hladimo. V ta namen nikakor ne zadošča hlajenje manjših površin, kot so zapestja in gležnji. Prav tako ni dovolj polaganje tankih rezin krompirja, čeprav je princip hlajenja isti. Včasih je za otroka ugodnejše tuširanje z mlačno vodo. Voda naj ne bo v nobenem primeru prehladna. Raje začnemo s toplejšo in postopoma preidemo do mlačne. Prostor mora biti primerno ogret.

Po hlajenju otroka dobro obrišemo, suho oblečemo in zmerno pokrijemo.

Ta dva načina ohlajevanja telesa z vodo imata vse prednosti pred naslednjim, še pogosto uporabljenim.

Vročičnemu dajo piti vročega čaja in ga močno pokrijejo. Na ta način telesna temperatura še naraste. Telo se seveda pred tem brani z obilnim znojem, ki pa v vlažni, topli komori ne more izhlapeti.

Trajanje vročine

Dostikrat se zgodi, da pride pacient k zdravniku po uri ali dveh trajanja vročine. Kadar je to edini simptom, se lahko zgodi, da tudi z natančnim kliničnim pregledom in z osnovnimi laboratorijskimi preiskavami ne bo moč ugotoviti vzroka. Boj v organizmu se je šele začel, morebiti bo infekcijski premagan, še preden bo prišlo do vidnega vnetja kakšnega organa. Šele čez 24 do 48 ur, če bo vročina sploh tako dolgo trajala, bomo v večini primerov lahko definirali vzrok.

V takšnem primeru je naloga negovalcev, da vročičnemu (odraslemu ali otroku) regulirajo telesno temperaturo na opisane načine, mu nadomeščajo izgubljeno tekočino z oslajenimi napitki in ga opazujejo. V tem času ga ne silimo pretirano s hrano. Če pride do spremembe (bruhanje, bolečine, izpuščaji...), se posvetujemo z zdravnikom prej, sicer po preteku 24 ur. Takrat poskrbimo za varen transport v zdravstveno ustanovo. Vedimo, da bo oskrba obolelega v za to opremljenem centru hitrejša in kvalitetnejša kot doma, postavitev diagnoze pa lažja.

Dostikrat vročina po dnevu ali dveh sama preneha. Pacient, po navadi otrok, postane spet živahen in dobi apetit. Obisk pri zdravniku mu ni bil potreben. V primeru ponavljajočih se kratkotrajnih vročinskih stanj pa je bolniku potreben natančen zdravniški pregled in posvet.

ŠE NEKAJ NAPOTKOV

— Preden posežemo po kemičnem sredstvu, nujno izmerimo vročino! Pri nekaterih trebušnih obolenjih je lahko razlika med temperaturo jedra in plašča večja za 1°C. Če sumimo na takšno obolenje, merimo temperaturo v danki.

»Notranje vročine«, ki je ne bi mogli izmeriti s termometri, ni!

— Na zalogi imejmo vedno kakšno od naštetih zdravil za odraslega in za otroka, najboljše posebej!

— Zdravilo uporabimo šele od določene meje navzgor, ponavadi pri temperaturi 38,5°C (v danki) in več. Pri kroničnem bolniku ali otroku s prebolelimi vročinskimi krči je meja praviloma nižja. V takšnih primerih se že naprej posvetujemo z zdravnikom.

— Ko je bolnik zdravilo zaužil, počakajmo vsaj eno uro, da nastopi učinek. Po tem času lahko dozo enkrat ponovimo. Če to ne pomaga ali če želimo, da bo učinek takojšen, hladimo z vodo.

— Sredstva proti vročini delujejo tudi proti bolečinam.

— OSPEN NI SREDSTVO PROTI VROČINI! To je antibiotik, ki ob nekritični rabi zabiše klinično sliko. Sicer pa je posledic zlorabe antibiotikov toliko, da so o tem napisali že veliko knjig.

PA ŠE TO

Vročina sama zelo malo pove o resnosti obolenja. Novorojenček je lahko zelo resno okužen, pa bo potekalo obolenje brez vročine (seveda z drugimi znaki), otrok od 2. do 5. leta starosti pa lahko reagira z visoko vročino že na običajen prehlad. Šele po 8. letu starosti je temperaturni odgovor podoben odraslemu.

Dr. Bojanka Štern

Vesetje je pri nas doma

SLIKARSKA KOLONIJA RAVNE '87

ZADOVOLJNI UDELEŽENCI IN ORGANIZATORJI

»Po sestavi je bila letošnja kolonija dokaj pestra in kvalitetna. Udeleženci so bili umetniki, ki so se več ali manj že uveljavili. Bilo jih je osem iz različnih krajev Slovenije in pobratenih mest, slikarska kolonija pa je bila 18. po vrsti. Z motiviko našega okolja so bili udeleženci zelo zadovoljni, nudili pa smo jim tudi vse možnosti, da so lahko dobro delali. Poleg standardne teme Delovno in bivalno okolje železarjev so letos imeli možnost delati še na temo Partizanske domačije na Koroškem.

Razstava del letošnje slikarske kolonije bo novembra v Likovnem salonu.«

To je izjava sekretarja kolonije **Franca Boštjana** o letošnji slikarski koloniji, ki je bila od 15. do 25. avgusta na Ravnah. Izjave udeležencev o njej pa so naslednje:

Budimir Rajković-Linger: »Koroška pokrajina mi je zelo všeč, prav tako njeni ljudje. So zelo gostoljubni, posebno vodstvo kolonije. Organizacija je zelo v redu.«

Feliks Frühauf: »Organizacija ravske slikarske kolonije je ena boljših v Sloveniji. Kot ti nudijo tukaj, ti ne nudijo nikjer. Sicer pa v družbo slikarjev v tej koloniji ne zahajam veliko — to je pač stvar občutka. Toda kljub temu so kolonije koristne, posebno za nas ljubitelje.«

Budimir Rajković-Linger je doma iz Bošnjana blizu Varvarina. Na Koroško je prišel drugič, leta 1979 je v Likovnem salonu razstavljal še s tremi slikarji iz pobratenih občin. Je visoko kvalificiran gradbenik, zasebnik (zidar, soboslikar), slikar samouk.

Bil je že v več kolonijah (Strumica, Solun itd.), 18-krat je že razstavljal samostojno doma in v tujini, skupinskih razstav nima prešteti. Je član Zveze likovnih umetnikov Srbije, član muzeja največev v Svetozarevu, član likovnega salona doma sindikatov v Kruševcu, član zbirateljev Srbije (ima arheološko zbirko od antike do 20. stoletja) itd. Riše od prvega razreda dalje, po potrebi v vseh tehnikah. Tudi kipari. Poustvarja vse, kar začuti v duši: običaje, kompozicije, zgodovinske znamenitosti, naravo. Njegovi barvi sta oker in rjava, vendar dela z vsemi. Je strogi realist.

Mato Gereci: »Sem predvsem akvarelist in me moti, da pri vas ni vode. Sicer pa so pejsaži prekrasni. Zelo všeč so mi kašče. Preseneča me tudi raztresenost domačij, oddaljenost kmeta od kmeta. Organizacija kolonije je v redu, le z materiali, ki smo jih dobili, nisem najbolj zadovoljen. Tudi debatni večeri, značilni za kolonije, v naši skupini niso posebno zaživel.«

Boni Čeh: »Tovariš Boštjan je človek, ki ustreza mojim predstavam o tipičnem Korošču: hudo mušen, a hkrati avtoritativen. Kot takšen je pravi človek za vodenje kolonije. V njej je vse v redu, le nad bivanjem v hotelu nisem najbolj navdušen. Hotelska restavracija ni pravi ambient za debate, zato naši razgovori oz. naša druženja, ki so tudi eden od namenov kolonij, niso posebno zaživele. Verjetno bi bilo za življenje kolonije mnogo bolje, če bi nas nastanili na vaših kmetijah, ki se ukvarjajo s turizmom.«

VEČINA NE SLIKA NA UKAZ

Gostom slikarskih kolonij vedno postavljam dve splošni vprašanji: kdo ste in kakšne vtise imate o naši slikarski koloniji (za tiste, ki prinesejo s seboj kataloge, prvo seveda odpade). Reči mo-

Milan Vošank: »Pozornosti, kot nam jo izkazujejo tukaj, še nisem doživel nikjer. Menim, da je ta kolonija visoko profesionalno organizirana. Čeprav rišem že od malega, kot domačin tukaj še nisem sodeloval, in sem zdaj, ko so mi dali možnost, še posebno zadovoljen. Gotovo je prednost, ker sem domačin. Pokrajino poznam, in sem že naprej natančno vedel, kaj bom naslikal. Lepo doživetje je ta kolonija zame.«

Emira Turnadić: »Ker me zanima predvsem agresivnost prostora, sem v železarni našla mnogo motivov za svoje delo. Sicer pa so me na Koroškem, kjer sem prvič, najbolj pritegnile cerkve in bom skušala njihovo atmosfero tudi izraziti. Kolonija je zelo dobro organizirana, ljudje so gostoljubni. Všeč mi je pri vas.«

Ignac Meden: »Kolonija je zelo dobro organizirana. Kot vsaka je tudi ta zame neko novo doživetje, ki ti je potem tudi nov navdih za delo. Na Lešah sem enkrat že bil in mi je všeč. Res pa je, da je vzdušje v letošnji koloniji bolj jalovo. Ni posebnih debat ali izmenjav izkušenj. To je zame tudi razumljivo, saj smo vsi bolj ali manj izoblikovane »persone«, in vemo, kaj bi radi.«

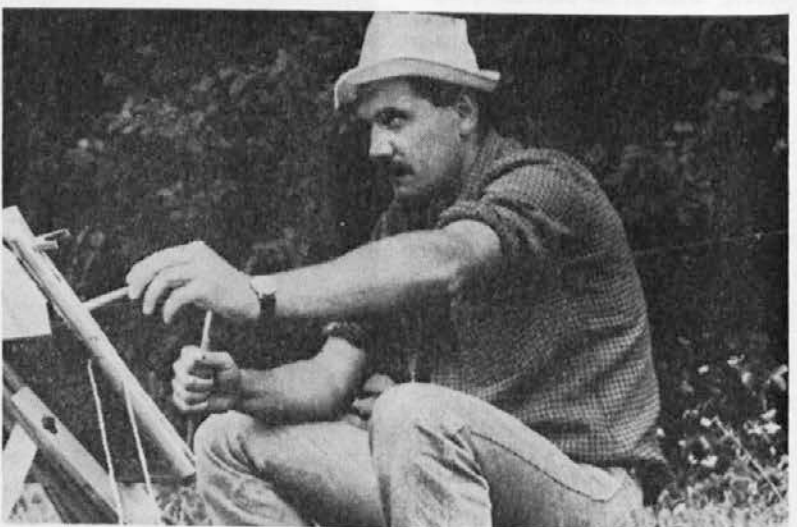

Feliks Frühauf je domačin, član Društva koroških likovnikov. Živi v Dravogradu, zaposlen pa je kot konstruktor v naši železarni. Doslej je imel dve samostojni razstavi (v Dravogradu in v Otiškem vrhu), ravska mu je bila poleg ex tempora v Dobrni druga slikarska kolonija.

Je slikar samouk, krajinar. Zelo ga zanima kmečka arhitektura. Dela v risbi in pastelu, največ pa v olju.

dolgo, da najdem za svoje pojme zanimivo, predvsem pa izvirno.

Letos sem spraševala takole: »Slikarska kolonija ima več determinant: določen čas (10 dni), v katerem je treba v določenem

Mato Gereci je prišel na ravske slikarske kolonije iz Garešnice pri Kutini v Srbiji. Je akademski slikar, sicer učitelj likovnega pouka na osnovni in srednji šoli. Tako mu je slikanje predvsem poklic.

Doslej je v domačem kraju in njegovi okolici imel tri samostojne in nekaj skupinskih razstav. Je akvarelist, krajinar.

okolju (Mežiška dolina) na določeno temo (Delovno in bivalno okolje železarjev ter Partizanske domačije na Koroškem) ustvariti določeno število del (od 4 do 6 za razstavo). Ali vas takšna določenost, ki se ji mogoče lahko reče tudi »slikanje na ukaz«, omejuje? Za lažje razumevanje sem dodala še: »Vsi vemo, da je bilo šolske spise najtežje pisati zato, ker je učiteljica vedno rekla: trištiri-zdaj, začnimo! In je bilo treba začeti, pa si vedel, o čem boš pisal ali pa ne.«

Zanimalo me je tudi, kaj mora imeti neki motiv v sebi, da se ga umetnik (vsak zase) odloči vzeti za motiv neke svoje stvaritve.

Večina udeležencev pravi, da slikarske kolonije, četudi določene v času, prostoru in temi, njihove ustvarjalnosti ne ovirajo. »Slikanje v kolonijah gotovo ni slikanje na ukaz,« pravi Ignac Meden, »nihče nikoli tako ne slika. Kolonija ti omogoči, da delaš doma, le motive zbereš na terenu. V koloniji se ti papirja niti dotakniti ni treba.« Tudi Boni Čeh je njegovih misli: »Slikarju je lahko

Milan Vošank je Brdinjčan, Ravenčan, ki zdaj živi in dela v Cerknici. Je učitelj likovnega pouka in zgodovine na tamkajšnji osnovni šoli.

Ravenska likovna kolonija je njegova druga. Bil je tudi v treh ex temporih. Največ dela v svinčniku, olju in temperi. Uvršča se med slikarje, nagnjene k ekspresionizmu. Velik poudarek daje odnosu med svetlobo in temo, modri in vijoličasti barvi.

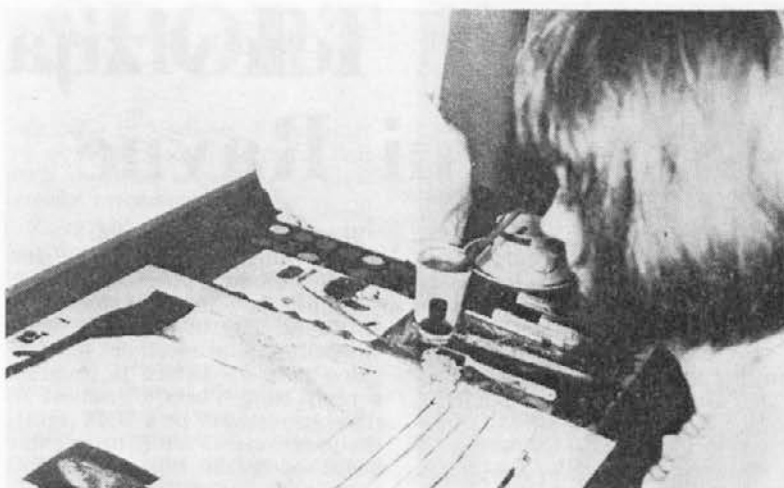
Boni Čeh je akademski slikar, t. i. svobodni umetnik. Živi v Radovljici. Študiral je na ALU v Ljubljani pri profesorjih Slavku Pengovu, Francetu Miheliču, Mariju Preglju, Nikolaju Omeriši in Maksimu Sedeju. Za svoja dela, predstavljena na mnogih samostojnih in skupinskih razstavah, je leta 1976 prejel III. nagrado ex tempore v Piranu, posebno nagrado na razstavi Cooperativa produzione e lavoro, San Benedetto, 1981 je prejel Prešernovo nagrado Gorenjske, 1987 nagrado ex tempore v Beljaku.

»V njegovih slikah prevladujejo hladne in zadržane barvne harmonije. Umetnik ustvarjalno operira v območju sivo-bele in vijoličaste, ki jih nanaša v bogatih tonskih gradacijah in prelivih ter jih oživi včasih z dramatičnim akcentom tople barve.

Zanj je značilen sistem združevanja in razdruževanja likovnih elementov, najbolj viden v grafiki, kjer osnovna shema ni tako kot v slikarstvu zabrisana z lazurnimi prelivmi. Še bolj pa

je ta igra vidna v mali, vendar nenavadno monumentalno zasnovani plastiki.« (Vir: katalog)

Emira Turnadić je Sarajevčanka. Je akademska slikarka, asistentka na oddelku plastične anatomije. Podiplomski študij je končala v Zagrebu. Doslej je imela tri samostojne razstave. Največ dela v kombinirani tehniki (tempera, tuš, akvarel). Privlačijo jo agresivne, ekspresivne forme, ki jih izraža s kombinacijo belo-sive barve, s plastično risbo, tridimenzionalno, brez kolorita.

kolonija le impresija, le beležka, lahko pa mu je tudi trdo delo na terenu; pač odvisno od slikarja, od pristopa. Za naju z Medenom ni važno, da bova na terenu kaj zabeležila, važno je, da se bova nanj odzvala. Za naju je lahko tudi počitek delo, ustvarjalnost. Zato izlet v neko pokrajino ni dovolj, za vedutiste mogoče že; za takega, ki hoče globlje prodreti v pokrajino in njene značilnosti, pa ne.«

V nasprotju s Čehom in Medenom pa so drugi slikarji, razen Turnadićeve, ves čas kolonije intenzivno ustvarjali, tudi popolnoma neobremenjeni. Vsi so krajinarji. Milan Vošank je imel motive že vnaprej znane. »Mi, ki slikamo,« pravi, »smo orientirani tako, da lahko vedno slikamo. V motivu je zame važno to, da je v njem nekaj videti, da se človek, ki ga potem poustvarjenega gleda, iz njega nekaj nauči. Zakaj recimo ne slikajo stolpnice? Zato, ker niso zanimive.«

Podobno razmišljajo tudi Gereci, Linger in Frühauf. Prvemu sicer »slikanje na ukaz« ni všeč, a če je treba, se ga loti. Drugače slika takrat in tisto, kar mimogrede napravi nanj močan vtis. Pomembno je pri tem seveda razpoloženje. Budimirju Rajkoviću-Lingerju pa so motivi vse, kar vidi, in se tudi vsega loti slikati. Frühauf pa razmišlja takole: »Gotovo je teže delati, če veš, da moraš. Toda v tej koloniji je olajševalna okoliščina ta, da lahko dela dokončamo do novembra. Sam rabim določen čas, da motiv, ki si ga izberem (ta mora imeti v sebi nekaj takega, da mi ugaja in da domnevam, da bo interesanten tudi za druge), »premislim in v njem določim bistveno.«

Spet drugače pa o slikanju na ukaz razmišlja edina ženska predstavnica letošnje kolonije Emira Turnadić: »Navajena sem na ateleje, zato na terenu nikoli ne de-

lam. Kolonija ima svoj koncept, ti pa se mu lahko prilagodiš ali ne. Jaz sem se ji le tematsko, ko sem v železarni izbrala motive, drugače ne. Toda tudi to, določeno tematiko izražam na svoj način, na noben ukaz, kar je tudi logično. Uokvirjenost v kolonijah me gotovo moti, toda glede na druge prednosti, ki jih imajo kolonije, se človek potruži in dela. Seveda pa je vprašanje, če boljše.«

Helena Merkač

Ignac Meden je akademski slikar iz Murske Sobote, tudi učitelj likovnega pouka. Doslej je imel šest samostojnih in več skupinskih razstav. V koloniji ni bil prvič, med drugim se je udeležil tudi strumiške, ki se mu je doslej zdela najboljša in najbolj drugačna od vseh.

Največ dela v olju, nekaj tudi v akvarelu. Predvsem ga zanima odnos barva — svetloba.

Kabelska televizija v občini Ravne

Kabelska televizija (CATV) je v zadnjem obdobju postala v Sloveniji in Jugoslaviji zanimiva zadeva. Medtem ko je ponekod že lahko gledajo (npr. Maribor-Rotovž, Ruše-Selnica, Radje-Muta itn.), se drugje nanjo zavzeto pripravljajo. Med temi smo tudi v občini Ravne na Koroškem. Po budo so vznikle v posameznih krajevnih skupnostih. Ko se je pokazal interes v večini KS, je vso organizacijo prevzela občinska konferenca SZDL. Iz delegatov vseh zainteresiranih KS je bil ustanovljen koordinacijski odbor, ki vodi politiko izgradnje (odloča o vseh važnih zadevah) ter delovni odbor, ki operativno vodi priprave in izgradnjo CATV v občini Ravne ter koordinira gradbene odbore, ki skrbijo za delo v krajevnih skupnostih. Zato se bodo občani lahko obračali na te odbore v svojih krajevnih skupnostih.

Kaj je kabelska TV?

To je sistem prenosov TV in radijskih signalov po kablju do gledalcev ali do skupinske antenske naprave (SAN) npr. v blokih. Prednost sistema CATV je v tem, da sprejema kvalitetnejši signal, je manj občutljiv za motnje in ga je mogoče kvalitetno posredovati neomejenemu številu porabnikov. Omogoča tudi sprejem satelitskih programov, ki jih zaradi cene kot navadni »smrtniki« sicer ne bi zmogli. Kabelski sistem omogoča še krajevni TV program. To pomeni, da bi ob nabavi opreme lahko gledali lasten občinski TV program ali teletext, kar je pomembno za obveščanje občanov. Ne smemo pa pozabiti tudi stereo UKV programov.

Kako si zamišljamo CATV v občini Ravne? Kabelski signal ob prenosu v kablju slabi, zato ga je treba okrepiti z ojačevalci. To pa ne gre v nedogled. Obstaja meja, do katere je to še možno. Ta omejitev zahteva, da v občini Ravne zgradimo dva sprejemna centra, od katerih bo šel kabelski razvod: center za zgornji del doline (Črna, Mežica, Žerjav) ter spodnji center za Leše, Prevalje, Ravne, Strojnsko Reko, Dobrije in Kotlje. Seveda bo v vse te kraje speljana CAVT le v primeru, če se bo prijavilo dovolj veliko število kandidatov oz. da se bo ekonomsko izplačalo. Tako so npr. v Mežici in Žerjavu zaenkrat odstopili od nameravane izgradnje CATV zaradi premajhnega števila prijavnosti.

V vsakem centru bo glavna sprejemna postaja, primarni razvod do središča naselij, sekundarni razvod do potrošnikov (blokov ali individualnih hiš) ter hišne instalacije v stanovanju ali hiši. Seveda v praksi ne bo vse tako preprosto.

Kje bosta centra?

Zgornji bo v pretvorniku na Šumahovem vrhu, spodnji pa ob novo zgrajeni pošti na Ravnah (na kraju sedanje slaščičarne »Hasan«).

Kaj bomo lahko gledali?

Predvidoma bomo v prvi fazi dobili naslednje programe:

Ljubljana 1 in 2, Avstrija 1 in 2, Koper, Zagreb 1 in za sedaj 6 satelitskih programov (predlagamo tiste, za katere je program v reviji Stop; obstaja možnost širitve sprejemov) in 4 UKV radijske programe. O izbiri programov bodo soodločali tudi vsi bodoči potrošniki v anketi ob prijavi.

Programa Zagreb 1 in Koper bomo dobili po CATV po rekonstrukciji oddajnika Plešivec, ki je v načrtu za prihodnje leto.

Kaj je napravljeno?

Ker so v KS Črna začeli prej, so že precej daleč. Dobili so ponudbo, zbrali denar, naročili opremo oz. podpisali pogodbo ter začeli z deli na primarnem razvodu.

Za spodnji center smo se najprej organizirali in potem začeli z delom. Delovni odbor je preveril vse tehnično-pravne vidike izgradnje takega sistema. Treba je poudariti, da je CATV tehnično zelo zapleten sistem, ki tudi pravno v Jugoslaviji še ni rešen (vsi obstoječi CATV sistemi so pravno nelegalni). Opravili smo meritve signalov. Po obiskih na RTV Ljubljana, pri proizvajalcih opreme, projektantih in ogledu nekaterih že zgrajenih CATV centrov nam je uspelo dobiti idejno rešitev in ponudbo. Ponudbe je bilo treba še tehnično in finančno preveriti ter izbrati najugodnejšo.

Sele na podlagi tega smo lahko izdelali okvirne predkalkulacije oz. okvirno ceno za posamezni priključek, ki pa je močno odvisen od števila prijavitelcev.

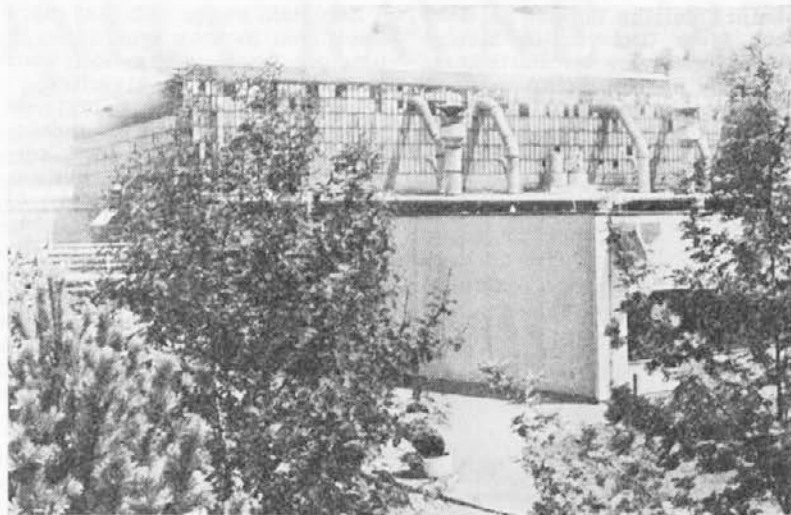
Kako napreje?

V septembru 1987 bomo po krajevnih skupnostih zbrali prijave, na podlagi katerih se bo izvedelo število kandidatov ter izračunala končna cena. Lahko se zgodi, da bodo zaradi premajhnega števila prijavnosti nekatere krajevne skupnosti izpadle iz sistema, kar bo vplivalo na kalkulacijo.

Na podlagi teh podatkov se bomo lahko lotili izdelave glavnega projekta in pridobivanja vseh soglasij (od gradbenega in lokacijskega dovoljenja itn., do soglasja vsakega lastnika zemljišča ali objekta, prek katerega gredo kabli ali deli CATV sistema: PTT, GG, DES, SKIS, RTV, vodna skupnost itn.) Projekti bodo izdelani skupno za glavno postajo ter primarni in sekundarni razvod. Prav tako bomo skupno iskali dovoljenja in soglasja ter podpisali pogodbo z izbranim izvajalcem.

Način financiranja in cena

Ko bo znano število prijavitelcev in določena cena, se bodo začela zbirati sredstva. Možno bo plačevanje v več obrokih ali kreditiranje s sedaj veljavnimi pogoji. Cena bo odvisna od števila prijavnosti, od hišnega priključka (blok, hiša), hišne instalacije. Kdor ima

Jeklarna v zelenem

starejši TV aparat, bo moral kupiti še dodatni pretvornik (S konvertor). Okvirna cena bo dana na prijavnici. Izkoje in polaganje kablov primarnega razvoda (med kraji) bi organizirali skupno, za sekundarni razvod pa po krajevnih skupnostih.

Opozoriti bi bilo treba še na nekaj. Naknadne prijave se ne bodo izplačale, ker bodo realno dražje kot na začetku. Nekaj stroškov bo tudi kasneje za obratovanje in vzdrževanje sistema (najemina, elektrika, zavarovanje itn.).

Kdaj CATV v občini Ravne

Če bo delo potekalo po načrtih in željah, bomo v septembru zbra-

li potrebe in določili ceno. Izbrali bomo izvajalca ter podpisali pogodbo.

Predvidoma bi še letos zbrali večji del denarja za naročilo glavnega načrta in opreme. Pozimi bi dobili vsa potrebna soglasja, tako da bi prihodnjo pomlad začeli z deli in za praznik republike 1988 vklopili TV sprejemnike na CATV program. Upamo, da so to uresničljive želje, čeprav kasni že izgradnja nove pošte.

O delu bodo občani obveščeni prek svojih odborov v KS in v sredstvih javnega obveščanja. Vse dejavnosti in nadzor pri poslovanju pa bo vodil posebni nadzorni odbor.

Delovni odbor CATV

PRIJETNA POPESTRITEV TURISTIČNEGA TEDNA

Prizadevni Črnjani so v okviru tradicionalnega Turističnega tedna 16. 8. 1987 v Kulturnem domu pripravili srečanje s priznanima umetnikoma in tako poživili siceršnje poletno kulturno mrtvilo v Mežiški dolini. Gosta, pesnik Ervin Fritz, avtor odmevnih pesniških zbirk (Hvalnica življenja, Okruški sveta, Dejansko stanje) in pisatelj ter aforist Zarko Petan (Dvojčka, Preteklost, 1001 aforizem) sta s prepričljivimi besedami ogrela šestdeset poslušalcev. Za prijetno vzdušje sta z igranjem na citre poskrbeli učenci glasbene šole za Raven. V razgovoru sta povabljenca razgrnila svoje poklicne načrte. Režiser Petan bo stotim režijam gledaliških iger doma in po svetu letos dodal še nekaj (Bratje Karamazovi). Fritz je predstavil delo dramaturga, saj je urednik radijskih iger za otroke. Obiskovci so si ogledali in pokupili skoraj vse razstavljene knjige nastopajočih. Umetnika sta se rade volje podpisala.

Petanovi aforizmi

Več je funkcionarjev, manj funkcionira.

Cilj je začetek nove dirke.

»Vse teče,« je rekel Heraklit, »vodovodarja pa ni mogoče dobiti.«

Ne delam nič, ampak to delam dobro in pošteno.

Spoznaj svojega direktorja in glej, da te on ne bo spoznal!

Kultura je Sneguljčica s sedmimi birokrati.

Moški ideal je izkušena nedolžna ženska.

Impotenca je še vedno najboljša oblika kontracepcije.

Naše zdravstvo je za zdrave.

Sem za usmerjeno izobraževanje, le smer mi ne ugaja.

REKREACIJA IN ŠPORT

PLAVANJE

Plavalni klub Fužinar je na državnem prvenstvu v Ljubljani, ki je bilo od 31. julija do 2. avgusta, osvojil dve odličji — srebrno in bronasto. Zasluge za to ima edini plavec ravnenskega kluba na tem prvenstvu Aleksander Ambrož, ki je bil drugi na 200 m hrbtno, tretji na 100 m hrbtno, medtem ko je v disciplini 100 m delfin osvojil 4. mesto.

ATLETIKA

Atletinja KAK Darja Lihteneger, skakalka v višino, se je v preteklem mesecu izkazala z dobrimi rezultati na raznih pomembnih tekmovanjih doma in znova dokazala, da sodi med najboljše atletinje v Jugoslaviji. Na 6. lovoriki Jugoslavije v Varaždinu 15. avgusta je osvojila odlično 3. mesto v izredno močni konkurenci, potem ko je preskočila 181 cm. Na tem tekmovanju je zmagala reprezentantka Amra Temim iz Mostarja, ki je s 194 cm postavila nov državni rekord.

Dan prej je bilo prvenstvo Slovenije v Ljubljani, kjer je bila Darja prav tako uspešna. Preskočila je 178 cm in zanesljivo osvojila naslov republiške prvakinje. V Ljubljani je bilo 22. in 23. avgusta državno atletsko prvenstvo, kjer je Lihtenegerjeva preskočila ponovno 178 cm, toda ta rezultat je veljal le za 4. mesto. Naslov državne prvakinje je pripadel Splitčanki Petrovičevi.

V Črni so tudi letos v okviru turističnega tedna priredili, tokrat že sedmi maraton kralja Matjaža. Na startu je bilo nekaj manj ljubiteljev množičnega teka v naravi kot pretekla leta, okoli 280 tekačev in tekačic, ki so teknovali v 13 starostnih kategorijah. Proge so bile tradicionalne — 3, 7, 10 in 21 km — slednja, mali maraton, pa je veljala tudi

za lovoriko RTV Ljubljana »Brazde vzdržljivosti« in akcijo ZTKO Ravne »Koroška grča«.

V odsotnosti nekaterih naših najboljših dolgoprogašev, zlasti so v Črni pogrešali lanskega zmagovalca maratona Mirka Vindiša iz Ptuja, sta v najtežjih preizkušnjah na 21 km zmagala: Marko Dovjak iz Kranja in Anica Ternovšek iz Spodnje Idrije. Z nekaj dobrimi uvrstitvami so se izkazali tudi tekači rekreativci s Koroške. Ravenčan Tomaž Robač je bil v absolutni razvrstitvi na najdaljši progi odličen drugi, v svoji kategoriji do 30 let pa je zmagal. Kazimira Lužnik iz Slovenj Gradca je bila tretja na 21 km, v kategoriji žensk nad 35 let pa druga. Dobro je tekla tudi Ravenčan Vebbi Tahiri, ki je v starostni skupini od 30 do 40 let osvojil 3. mesto.

V teku na 10 km so bile uspešne zlasti tekmovalke iz koroške krajinne. Med mlajšimi tekačicami sta bili Črnjanki Lačnova druga in Slivnikova tretja, med starejšimi pa je zmagala Hedvika Blatnik iz Mežice, druga je bila Naveršnikova, tretja pa Pisknikova (obe s Prevalj).

Ravenčan Brane Breznikar, naš odlični triatlonec, je avgusta na praznovanju slovenskih hmeljarjev v Braslovčah dosegel imeniten uspeh. V absolutni razvrstitvi triatlona je zmagal z veliko prednostjo pred konkurenti. Tekmovalci so morali preplavati 1500 m, prekolesariti 75 km in preteči 15 km.

50 LET NOGOMETA NA RAVNAH

Nogometni klub Fužinar je dostojno proslavil lep jubilej — 50. obletnico nogometa na Ravnah. 22. in 23. avgusta je organiziral dvodnevni turnir, na katerem je sodelovalo 6 ekip: Uljanik in Cement iz Pulja,

Železničar iz Maribora, ERA Šmartno ob Paki, sedanje moštvo Fužinarja in ekipa, sestavljena iz bivših igralcev ravnenskega kluba.

Zmagoviti pokal je ostal v vitrinah domačega Fužinarja, potem ko so ravnski nogometaši po zmagi v predtekmovalni skupini uspeli v finalu za prvo mesto premagati Uljanik iz Pulja z 2 : 1. V boju za 3. mesto so nogometaši Cementa odpravili mariborski Železničar s 4 : 3, čeprav so slednji vodili že 3 : 1. Po končanem turnirju po podelili tudi pokal najboljšemu strelcu na turnirju, dobil pa ga je napadalec Fužinarja Golob. Lepih priznanj — plaket, pa so bili ob praznovanju jubileja deležni tudi vsi, ki so veliko prispevali k razvoju te športne panoge v kraju. Podelili so jih ustanoviteljem nogometnega kluba na Ravnah, nekdanjim igralcem ter dolgoletnim prizadevnim odbornikom kluba.

Korenine današnjega kluba segajo pol stoletja nazaj v leto 1937, v takratni Guštanj. Mladi entuziasti, ki so hoteli nekako ubežati iz sive vsakdanjosti, so ustanovili klub in ga imenovali Slovan. Takratni nogomet se je odvijal ob težkem življenju in trdem delu fužinarjev, toda nova športna igra je mnogim pomenila sprostitev po delu. Vse do druge svetovne vojne je klub nastopal na raznih turnirjih in prijateljskih tekmah. O takratni dejavnosti je zbrano le malo pisnih dokumentov, toda morda bi veljalo zapisati, kdo so bili predvojni odborniki in igralci (po spominu enega od tedanjih igralcev). Odborniki: predsednik je bil Rajko Jelenko, tajnik Jože Križnik, člani pa Jože Marošek, Filip Slanič, Ivan Cvetko, Pavel Petek, Maks Dolinšek, Jože Marchiotti, Franjo Mahorčič, Stanko Štor, ki so že vsi umrli in edni še živeči Ervin Wlodiga. Med igralci pa velja omeniti le nekaj najboljših za takratni čas: Ivica Ščetinec, Hajni Krajger, Stanko, Viktor in Silvo Marchiotti, Anton Radušnik, Peter Mihelač, Štefan Trbovšek, Ernest Plešnik, Vanč Dolinšek, Jože Rak, Jože Mohor, Franček Trojner, Anton Sterčko, Blaž Sekalo, Štefan Trbovšek, Pavel Petek, ml., Jože Borštner in še bi lahko naštevali.

Vojna vihra je dodobra razredčila tedanje nogometno vrsto, toda po letu 1945 so se predvojni člani NK Slovana znova zbrali in nadaljevali z razcvetom nogometa ob fabriških plotovih (ograjah). Pri takratnem športnem društvu Fužinar so ustanovili nogometno sekcijo in leta 1947 pričeli organizirano igrati nogomet v ustanovljeni mariborski podzvezi. Leta 1950 je sekcija prerastla v klub, ki je še danes pod okriljem ŠD Fužinar.

ROKOMET

S prvenstvom v II. republiški ligi sta obe Fužinarjevi vrsti pričeli že 5. septembra. Po izpadu rokometarjev iz enotne republiške lige je upravičeno nastopila bojazen, da bo ekipa doživela precejšen osip. Toda klub sta zapustila le vratar Mavrič in Logar, ki sta prestopila k Slovenjgradčanom, medtem ko so vsi drugi igralci ostali skupaj. Treninge sedaj vodita Janko Štimnikar in Boris Kotnik.

Tudi ženska ekipa je doživela spremembe, toda v pozitivnem smislu. Tako so pri Fužinarju znova pričele igrati bivše igralke ravnenskega kluba

Vaja dela mojstra

Zafošnikova, Matitzova, Brglezova in Kotnikova. Ali lahko ravnenske rokometarje v sedanjem sestavu celo posežejo po prvem mestu v ligi?

Ivo Mlakar

ALPINIZEM TRI SMERI V TIEN ŠANU (SZ)

Andrej Gradišnik in Robi Jamnik sta 7. VII. '87 v steni Aktoo preplezala 550 m visoko prvenstveno smer — Koroško, z oceno IV+ (85° do 70°). Gradišnik je skupaj z Vladom Paušičem, AO Rijeka, 14. VII. preplezal prvenstveno smer »AOR« oca — V/IV, 600 m, v steni Boksa; 16. VII. pa je Gradišnik opravil solo vzpon po SV grebenu Take-Torja (4440 m). Naklonina ledene strmine 50° in 40°, 600 m.

Anza Štornik, AS Prevalje, je bil član koroške alpinistične odprave v Karakorumu (Pakistan). Cilj odprave je bil Rokopoši, 7788 m. Zaradi slabega vremena in obilice snega (2 m novo zapadlega) je odprava odnehala na višini 5700 m (tabor II).

V steni Raduhe sta Franc Pori in Franc Pušnik preplezala 19. VII. Cvrčevo smer V+/IV, 180 m.

Edo Krebs in Franc Pori sta 23. VII. v Peci opravila ponovitev Jubilejne smeri, ocena VI A₂, 230 m. Plezalca potrjujeta oceno prvih plezalcev.

Štornik in Mavrič, AO Črna sta v Ithalbat Choku (4100 m) preplezala prvenstveno smer in jo imenovala — Smer za sprostitev; ocena IV+ III, 280 m.

V juliju sta Jelka Tajnik, AO Ravne, in Mirko Krajnc, AO Črnuče, opravila vrsto prostih ponovitev v slovenskih stenah. S temi dosežki se ravnenska plezalka uvršča med boljše slovenske alpinistke.

Opravila sta prosto ponovitev v stenah: Vežica — smeri: Zajeda usmiljenja, VII, Kramar — Močnik, VII-; Triglavska stena — smeri: Šlosarska VI+, Peternek VI+; Šite — smeri: JLA, VI+. Prvo prosto ponovitev sta opravila v steni Dolgi hrbet, in sicer smer Indijansko poletje, VI+.

J. Zalik

TEŽKO JE PRITI NA VRSTO

Tudi na Ravnah ima tenis veliko privrženecov. 89 jih je včlanjenih v Teniški klub Ravne. Od teh jih je letos 51 imelo sezonsko karto, ki pomeni rezervirano igrišče in neomejeno število ur igranja. Vsaj še 50 pa igra tenis tudi nečlanov.

Igrišči pa sta na Ravnah samo dve. Zato sta bili v sezoni zasedeni od jutra do večera, pa še je moral marsikdo nenaigran domov. Igrali so rekreativci, trenirala (pa ne redno) je ekipa, ki je zelo uspešno zastopala naše barve v 2. slovenski ligi (osvojila je 3. mesto), na njem sta bila začetni in nadaljevalni tečaj za ženske ter začetni za pionirje. Zaradi takšnega zanimanja za ta šport bo treba zgraditi nova igrišča. Mogoče se bo našel prostor zanja na Rimskem vrelcu.

H. M.

ANTON JAMNIK 1938—1987

Končalo se je življenje močnega, vztrajnega, pridnega moža, očeta, električarja, človeka, ki je znal s težko boleznijo živeti tako, kot znajo samo plemeniti ljudje. Pred njo ni klonil, ker mu je bilo delo svetейše od hudih bolečin, ki mu jih je silila bolezen. Vztrajal je, sredi dela mu je bila potrebna zdravniška pomoč in od takrat mu ni bilo dano, da bi se vrnil med svoje sodelavce, da bi opravljal važne naloge, ki so mu bile zaupane in jih je z velikim veseljem in ponosom zelo uspešno opravljal.

Poslavljam se od človeka, ki je svoje kratko, toda bogato življenje živel za družino in delovno organizacijo Železarno Ravne.

Dovolj zgodaj se spoznal, da se je treba izobraževati. Zaposlil se je v Železarni Ravne kot nekvalificiran delavec. Ob delu pa se je s svojo vztrajnostjo in prizadevnostjo izšolal do srednje strokovne izobrazbe v elektrotehniko.

Najustvarjalnejši del življenja je dal valjarni za njeno in svojo rast. Razvoj elektrotehniških naprav je spremljal z velikim zanimanjem in dodal tudi svoj ustvarjalni delež. Pri vzdrževalnih delih elektrotehniških naprav valjarskih pogonov je imel vedno veliko idej, ki jih je uresničeval pri svojem samostojnem delu.

S sodelavci, električarji in valjarji, je imel take prijateljske vezi, da ga ne bomo pozabili. Med boleznijo nas je pogosto obiskoval, da se ne bi prekinile vezi med prijatelji sodelavci in elektrotehniko. Njegova nepotešljiva želja je bila, da bi bil aktiven pri delu v Železarni Ravne tudi med boleznijo. Žal se je ob svoji bolezni lahko posvetil samo družini in kraju.

Vse, kar mož lahko stori, je Tone storil v svojem prekratnem življenju. Postavil je nov dom, da bo družina imela ob težki izgubi varno zavetje. Ni mu bilo dano, da bi veliko skrbel, ki jo je imel za družino, do kraja uresničil in pospremil svoje otroke do samostojnega življenja, kar je bila njegova velika želja. Ne bo se veselil uspehov svojih otrok, ki jih je tako neizmerno ljubil. Ne bo jim več delil vzgojnih nasvetov, katerih prava zakladnica je bil. Za topel dom bo zdaj skrbela skrbna mati sama.

Delavci železarne: električarji in valjarji se Tonetu za marljivo in prizadevno delo iskreno zahvalujemo. Ohranili ga bomo v spo-

minu kot dobrega strokovnega delavca na vzdrževanju električnih naprav, dobrega tovariša, ki je znal poskrbeti za prijateljstvo in dobre medsebojne odnose med sodelavci.

Njemu v zadnji pozdrav smo se zbrali prijatelji in kolegi sodelavci. Ob kruti izgubi moža in očeta sodelavci električarji in valjarji izrekamo njegovim iskreno sožalje.

IVAN PONGRAC 1952—1987

Ljudje so različni. So taki, ki se vedno dvigajo nad množico: postavijo se na najvišjo stopnico, stopijo na podstavke in še mahajo z rokami, da bi jih ja vsi opazili. So pa še drugi, in teh je več, ki mirno živijo in dihaajo s svojo okolico. Na daleč so neopazni, v ožjem krogu pa so nepogrešljivi in nenadomstljivi. Eden teh je bil Ivan Pongrac, Fič med prijatelji.

Rodil se je 20. avgusta pred 35 leti v Crni. Večino svojega življenja je s starši in bratom preživel na Čečovju na Ravnah. Že v otroških letih si je pridobil širok krog prijateljev, ki so ga skozi mladostne dogodivščine spremljali v zrelostno dobo življenja. Predvsem so mu bili blizu tisti, ki so imeli radi šport vseh vrst. Sam je bil nogometaš. Dolgo je tekmoval, nato je postal mentor mlajšim, sam je igral nogomet le še za rekreacijo. Odpovedal se športu in prijateljem kljub občasnim bolezenskim težavam nikoli ni. Tudi ni tožil zaradi njih, niti zaradi česa drugega. Rad je imel debato, tudi o vročih, živih temah. Veliko je bral in bil je razgledan, o stvarih je imel jasno izoblikovano mnenje. Prijatelji so ga cenili, ker je govoril odkrito in ni maral hinavščine. Imeli so ga radi, ker je bil vedno pripravljen pomagati, kadar so potrebovali njegovo pomoč.

Ivan je imel prijatelje tudi med sodelavci v železarni. Potem ko se je leta 1972 izučil za rezkalca na Industrijski šoli, je dobil delo v Tovarni rezalnega orodja na Prevaljah, po odsluženju vojaškega roka pa se je zaposlil v tozdu Stroji in deli. V obdelovalnici 2, ob horizontalnem rezkalnem stroju, so mu potekali delovni tedni vse do letošnjega rojstnega dneva, ko mu je za vedno obstalo srce.

Vodstveni delavci pravijo, da je delavec, ki ti ne daje posebnega opravka, v redu. Tudi z Ivanom nadrejeni niso imeli težav. Red-

no je prihajal na delo, naredil je vse, kar mu je bilo naročeno, vestno in dobro. Zato bodo mogoče izgubo prav občutili šele tedaj, ko se bo kje v proizvodnji zapletlo in jim bo manjkalo prav tak, kakršen je bil on — delavec z veliko izkušnjami in vedno pripravljen, da naredi, kar je treba.

Toliko bolj pa nenadno izgubo čutijo njegovi najožji, sodelavci in prijatelji. Njihov topel spomin nanj bo še dolgo spremljala bolečina.

Mami in bratu izrekamo iskreno sožalje!

M. P.

Kadrovska gibanja

od 21. 6. do 20. 8. 1987

Od 21. 6. do 20. 8. 1987 se je število zaposlenih v železarni povečalo za 47 delavcev, in sicer predvsem zaradi združitve hotela Rimski vrelci s tozdom Družbeni standard ter zaposlitve nekaterih pripravnikov, ki so v juniju zaključili šolanje. Tako je bilo 20. avgusta v železarni zaposlenih 6870 delavcev.

DELOVNO RAZMERJE SO SKLENILI

JEKLARNA — Manojlovič Miladin, NK delavec — iz JLA; Školnik Ervin, NK delavec, Slemenšek Cveto, topilec, Laznik Dominik, kmetovalec, Sarjaš Martin, srednja šola — vsi iz druge DO; Grile Franc, NK delavec, Jamnik Marko, gimnazijski maturant — prva zaposlitev; Mihev Stanislav, elektrotehnik — ponovna zaposlitev; Korošak Miran, pridobivalec kovin, Apat Jože, kemijski tehnik — pripravnik iz šole.

JEKLOLIVARNA — Tutič Mato, tesar, Pečolar Janez, Režonja Jožef, Ramšak Jože, livar-kalupar, Muš Boris, električar-elektronik, Krasniqi Fatimir, ekonomski tehnik — vsi iz JLA; Goluska Ljudmila, jedrarka — ponovna zaposlitev; Todorović Miodrag, Morn Alojz, Kotnik Tomaž, NK delavci — prva zaposlitev; Ramšak Ludvik, predelovalec kovin, Zagernik Anica, oblikovalka kovin — pripravnica iz šole; Obreza Milan, žerjavovodja — iz tozda Orodjarna; Ilić Ratomir, kalilec — iz tozda Industrijski noži.

VALJARNA — Mavrel Stanislav, Erjavec Martin, zidar — iz druge DO; Haramija Mladen, gimnazijski maturant, Savić Rade, geometer — prva zaposlitev; Lipovnik Mira, me-

talurški tehnik — iz Družbenega standarda; Čufurovič Muhamed, Golubović Ferid, brusilca — oba iz Jeklolivarne.

KOVACNICA — Cepec Miran, žarilec, Jakob Bernard, kovač — iz JLA; Krznar Lovrenc, NK delavec — iz druge DO.

JEKLOVLEK — Kacl Polonca, Klančnik Slavka, brusilki — ponovna zaposlitev; Jamnik Jože, NK delavec, Ristić Jovica, ključavničar, Vušnik Ivan, gimnazijski maturant — iz druge DO.

KALILNICA — Atelšek Matej, Hartman Dušan, preoblikovalca kovin — pripravnika iz šole.

ORODJARNA — Žnidar Janko, rezkalec — iz JLA.

TSD — Vogel Ivan, Poderžan Anton, strugarja — iz JLA.

STROJI IN DELI — Orešnik Bogdan, Božank Dušan, Mlinar Iztok, strugarji — iz JLA; Rošker Silvester, voznik viličarja — iz druge DO; Razgoršek Zdenka, oblikovalka kovin — pripravnica iz šole; Turkuš Zmagoslav, vrtalec — iz tozda TSD.

FOTOKRITIKA

Prejšnji predsednik PO Kacl je bil hud na take kupe. Kacl je odšel, kupi so ostali.

ZAHVALA

Ob boleči, nenadni izgubi našega dragega moža, očeta in dedija

Antona Mozgana

se iskreno zahvalujemo vsem, ki so se poklonili njegovemu spomnu, sočustvovali z nami in ga pospremili na njegovi zadnji poti. Zahvaljujemo se OOS TOZD Monter Dravograd, Tekstilni industriji Otiški vrh, Splošni bolnici Slovenj Gradec in posebej LD Libeliče za izkazano pozornost.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem sodelavcem iz SiD za darila in izkazano pozornost. Želim jim še veliko delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva.

Jaka Šaver

INDUSTRIJSKI NOŽI — Stermec Peter, NK delavec — prva zaposlitev.

PNEVMATIČNI STROJI — Katalinič Igor, Tomaž Janko, Camlek Ivan, strugarji — vsi iz JLA.

ENERGIJA — Kos Janez, NK delavec — iz tozda Jeklarna.

ETS — Mager Verner, elektrika-energetik — iz JLA; Florjančič Jože, dipl. inž. elektrotehnike — iz druge DO; Koren Alojz, elektromehanik — iz tozda Jeklolariva.

SGV — Pori Franjo, lesni tehnik, Mravljak Bojan, strugar, Jelen Drago, mehanik obdelovalnih strojev — iz JLA; Podgoršek Tomislav, strojni tehnik — iz poklicne rehabilitacije; Rifel Ivan, avtomehanik — iz druge DO; Ban Peter, ključavničar — iz inozemstva; Laure Mitja, dipl. inž. strojništva — pripravnik iz šole; Mačič Aleš, ključavničar — iz tozda Energija.

ARMATURE — Smovnik Miran, strugar — iz JLA.

KOVINARSTVO — Brglez Franc, rezkalec, Sočič Ernest, brusilec — iz JLA.

PII — Šuler Darko, inž. strojništva — iz JLA; Šipek Julijan, strojni tehnik — ponovna zaposlitev; Štosir Stanko, inž. gradbeništva — pripravnik iz šole; Mežnar Drago, dipl. pravnik — iz delovne skupnosti KSZ; Gruden Antonija, skladiščna pomočnica — iz tozda Komerciala; Ranc Janez, dipl. inž. metalurgije — iz tozda Jeklarna.

RPT — Jakopin Karmen, strojni tehnik — iz tozda TSD; Štehnarik Samo, strojni tehnik — iz tozda Jeklarna.

KOMERCIALA — Ogriz Roman, Božič Janko, Piko Mirko, Čapelnik Ignac, Moussouris Odisej, vsi NK delavci — prva zaposlitev; Bubič Milorad, NK delavec — iz druge DO; Franc Zdenko, skladiščni pomočnik — iz tozda Pnevmatični stroji; Jakopič Renata, kemijska laborantka — iz tozda Kontrola kakovosti.

KONTROLA KAKOVOSTI — Špiegel Marko, metalurški tehnik — iz JLA; Vivod Matjaž, kontrolor — iz tozda Pnevmatični stroji.

DRUŽBENI STANDARD — Skobir Damjan, natak, Merkač Vinko, gostinski tehnik, Najrajter Frančiška, Kričej Erika, Vovk Marjan, Naraločnik Majda, kuharji; Ferik Franjo, natak, Vidali Alojz, mizar, Matovina Marjana, srednja glasbena; Mešnjak Mira, srednja pedagoška; Knez Frančiška, Murko Alojzija, Kamnik Al-

bina, Vučko Jerica, Stjelja Momčilo, NK delavci — vsi premeščeni iz Golfurista Rimski vrec; Navodnik Marjana, zdravstvena tehničarica, Kovačević Snežana, iz druge DO; Navodnik Suzana, natak, Karica strežba, Karničnik Tatjana, kuharska tehničarica, Koroš Marija, Färnich Anton, Skarlovnik Renata, kuharji, Juteršek Majda, kmetovalka — vsi pripravniki iz šole; Repotočnik Irena, NK delavka — iz delovne skupnosti KSZ; Lesičnik Ida, NK delavka — iz druge DO.

RACUNOVODSTVO — Jezernik Marjeta, Čekon Rozika, ekonomski tehnik — pripravnici iz šole.

GOSPODARJENJE — Dokl Metka, dipl. ekonomistka — pripravnica iz šole.

KSZ — Donko Anica, NK delavka — iz druge DO; Šisernik Suzana, dipl. pravica — pripravnica iz šole.

MONTER — Šlebnik Branko, NK delavec — iz JLA.

DELOVNO RAZMERJE JE PRENEHALO

JEKLARNA — Kotnik Jožef, obratni inženir, Mešnjak Anton, ponovčar — starostno upokojena; Šuler Rozalija, čistilka — invalidsko upokojena; Pranjic Nedeljko, pripravljalec za litje — dana odpoved; Puškarić Jozo, pripravljalec za litje — samovoljno; Podbrežnik Miloš, nalagalec, Lami Šefki, pripravljalec za litje — izključena; Kos Janez, NK delavec — v tozd Energija; Štehnarik Samo, strojni tehnik — v TOZD RPT; Ranc Janez, dipl. inž. metalurgije — v TOZD PII.

JEKLOLIVARNA — Funtek Alojz, elektrovarilec, Kranjc Alojz, livar izpraznjevalec — starostno upokojena; Petrič Helena, čistilka — invalidsko upokojena; Miklavc Silvo, Đokić Dragomir, groba čistilca, Sinani Kemajl, delavec na torni žagi — vsi izključeni; Čufurovič Muhamed, Golubović Ferid, brusilca — v tozd Valjarno; Koren Alojz, strojni oblikovalec — v TOZD ETS.

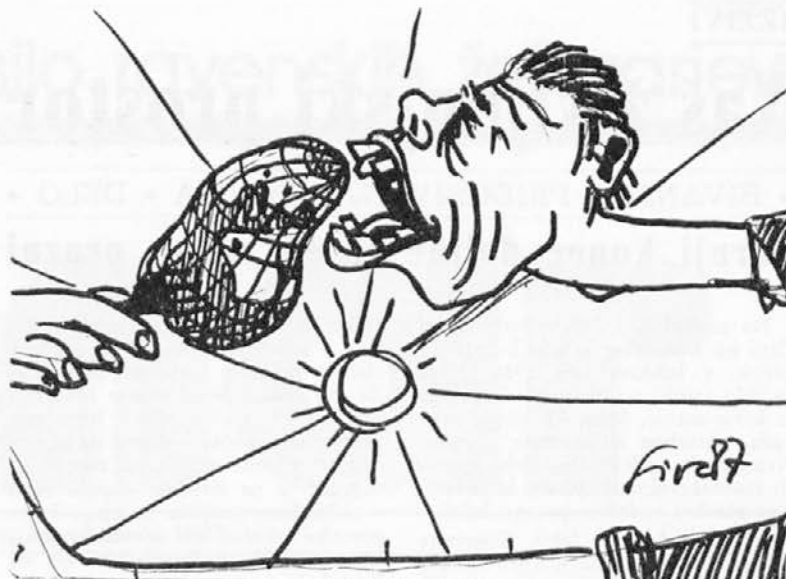
VALJARNA — Priržnik Franc, adjuster — invalidsko upokojen; Pongrac Vladimir, kontrolor grede — sporazumno.

KOVAČNICA — Jeromel Roman, kovač — dana odpoved.

JEKLOVLEK — Izak Milan, luščilec — sporazumno.

KALILNICA — Ferarič Andrej, kalilec — invalidsko upokojen.

ORODJARNA — Obreza Milan, transportni delavec — v TOZD Jeklolariva.

Silvo Kresnik-Sivc, Jedec krompirja

TSD — Skornišek Jože, vrtalec — dana odpoved; Pavšer Tristan, ključavničar — potek delovnega razmerja za določen čas; Pongrac Ivan, rezkalec — umrl; Jakopin Karmen, strojni tehnik — v TOZD RPT; Turkuš Zmagoslav, ključavničar — v TOZD Stroji in deli; Kušej Janko-John, transportni delavec — sporazumno.

STROJI IN DELI — Šaver Jakob, kontrolor — starostno upokojen; Dihpol Florjan, strugar — invalidsko upokojen; Dvorjak Jože, obratni inženir — sporazumno.

INDUSTRIJSKI NOŽI — Ilič Ratomir, kalilec — v TOZD Jeklolariva.

PNEVMATIČNI STROJI — Močilnik Milan, strugar — dana odpoved, Sekavčnik Srečko, transportni delavec — sporazumno; Lasnik Franc, vrtalec — mirovanje pravic; Franc Zdenka, skladiščna pomočnica — v TOZD Komerciala; Vivod Matjaž, kontrolor — v TOZD Kontrola kakovosti.

VZMETARNA — Miler Silvo, nalagalec pri napustni peči.

ENERGIJA — Mačič Aleš, ključavničar — v TOZD SGV; Lampret Ignac, ključavničar — v JLA.

ETS — Irman Igor, elektromonter — sporazumno; Jamnik Anton, obratni elektrika-specialist — umrl.

TRANSPORT — Gaberšek Jože, voznik viličarja — dana odpoved.

TRO — Osrajnik Mihael, inž. str., rezkalec — sporazumno.

KOVINARSTVO — Jerše Janez, vrtalec, Kladnik Jakob, skladiščnik materiala; Rihter Janez, Atelšek Roman, strugarja — dana odpoved.

RPT — Lakovšek Ivan, dipl. inž. strojništva — dana odpoved.

KONTROLA KAKOVOSTI — Verdinek Elica, čistilka — invalidsko upokojena; Kordež Jože, steklopihač — invalidsko upokojen; Jakopič Renata, kemijska laborantka — v TOZD Komerciala.

KOMERCIALA — Grabner Marija, evidentičarka, Konič Jakob, vodja špedicije — starostno upokojena; Stiplovšek Stanko, pomožni delavec, Jeromel Franc, skladiščni delavec — invalidsko upokojen; Gruden Antonija, skladiščni pomočnik — v TOZD PII.

DRUŽBENI STANDARD — Gorenšek Jasna, čistilka — sporazumno; Pungartnik Olga, čistilka — potek delovnega razmerja za določen čas.

KSZ — Kacl Gvidon, mag., predsednik PO — sporazumno; Repotoč-

nik Irena, NK delavka — v TOZD Družbeni standard; Mežnar Drago, dipl. pravnik, vodja pravne službe — v TOZD PII.

MONTER — Kozman Izidor, pleškar, Kolenbrand Boris, sam. prodajni referent — sporazumno; Pungartnik Marjan, pomočnik upravljalca statik stroja, Medved Branko, pomožni delavec — samovoljno; Nakič Dragan, pripravljalec materiala — izključen.

Kadrovska služba

HUDOMUSNO O ZNANJU

Če ne moreš znanju do živega z dokazom, prenesi razpravo na višji nivo.

***

Ne znati je treba dobro znati.
T. Guity

***

Znanje je moč.
Bacon

***

Znanje pravimo tistemu malemu delu neznanja, ki smo ga uredili in klasificirali.
Bierce

***

Znanost je organizirano znanje.
Herbert Spencer

Herbert Spencer

Družbica

Izdaja delavski svet Zelarne Ravne kot mesečnik v nakladi 6500 izvodov. Ureja uredniški odbor: Milan Božinovski, Alojz Janežič, Silvo Jaš, Marjan Kolar, Brane Zerdoner.

Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek. Tel.: 861 131, int. 6304 in 6753. Tiska: CGP Večer, Maribor.

Glasilo je po 7. točki 1. odst. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.

Fotografije za to številko so prispevali: S. Jaš, H. Merkač, M. Potočnik in kadrovska služba.

IZZIVI

Naš življenjski prostor

• BIVANJE • PRIDOBIVANJE ZNANJA • DELO •

Gornji konec doline se še vedno prazni

Na podružnični šoli v Podpeci pri Črni na Koroškem je bilo l. 1918 72 otrok, v šolskem letu 1986/87 pa so šolo zaprli, saj bi jo obiskovali le še štirje otroci. Šolsko poslopje propada, potrebno je korenite obnove. Najnujnejša vzdrževalna dela opravlja izobraževalna skupnost, ki je lastnica stavbe; vzdržuje prazno šolo!

Na podružničnih šolah Koprivna in Javorje je bilo še l. 1970 skupaj 100 otrok, v preteklem letu pa jih je bilo še 20; v Javorju le 6 in v Koprivni 14. Poslopja so lepa, obnovljena, v Koprivni celo opremljena tako, da ustrezajo pogojem za celodnevno šolo.

Na osrednji šoli v Črni se je v zadnjih 20 letih število učencev razpolovilo od 788 v letu 1965/66 na 350 učencev v letu 1986/87.

MLADI SE SELIJO TJA, KJER STA KRUH IN STANOVANJE

Teh nekaj uvodnih podatkov prikazuje nasproten pol problematike osnovnega šolstva v občini Ravne in pomeni nadaljevanje članka o žalostnih obetih naših osnovnošolcev na Ravnah (Informativni fužinar št. 7/1987). Občinska izobraževalna skupnost se istočasno ubada z dvema popolnoma nasprotnima problemoma: medtem ko išče rešitve za prenapolnjeni osnovni šoli na Ravnah, ukinja tako pomembno pridobitev, kot je celodnevna šola in istočasno ponovno uvaja dvoizmenski pouk, mora vzdrževati prazne in na pol prazne šole v zgornjem koncu doline.

Kako je to mogoče, kako je do tega sploh lahko prišlo? Odgovor je hkrati enostaven in zapleten, namreč: zaradi neskladnega razvoja v občini.

Razmišljanje (in spodbuda k razmišljanju) o tem je vsebina tega članka. Opozoriti želimo na negativne selitvene trende v občinskem prostoru, ki so značilni za preteklo obdobje, in ki se žal še nadaljujejo. Odseljevanje iz zgornje Mežiške doline ter koncentracija prebivalcev v industrijskih središčih, pri nas na Ravnah, je vzrok za tako neenakomerno izkoriščenost kapacitet družbene infrastrukture, ne le osnovnih šol, tudi

vrte bi lahko vzeli za primer. Tabela o poselitvi po matičnih okoliših občine problem nazorno prikazuje. Za vso občino je od popisa prebivalcev l. 1953 značilna dokaj hitra rast prebivalcev, znotraj občine pa se srečujemo s tremi različnimi trendi.

Prvič je to izredna stopnja rasti v občinskem središču in njegovi neposredni okolici ter nekoliko manjša, vendar še nadpovprečna rast na Prevaljah.

Naslednji značilen trend je umirjena rast v matičnem okolišu Mežica, ki pa se že nagiba v stagnacijo.

In končno tretji, najbolj problematičen demografski trend v širši okolici Črne, to je trend nazadovanja, upadanja števila prebivalcev ali depopulacija, kot to imenujemo v demografiji. Število prebivalcev se v celotnem povojnem obdobju zmanjšuje. V središču Črne sicer malenkostno narašča, zato pa se v vseh okoliških naseljih močno zmanjšuje. Tako se je npr. v Podpeci, kjer je šola zaprta, v 20 letih zmanjšalo za več kot polovico, v Jazbini je kar trikrat manjše.

Dejstvo torej je, da se prebivalstvo zgornje Mežiške doline intenzivno preseljuje v druga območja, največ v občinski center na Ravnah. Podrobne demografske analize in poznavanje razmer v tem okolju nam tudi brez posebnih študij pokažejo vzroke za tak tok selitev. Preseljujejo se predvsem mladi, aktivni prebivalci, kar seveda problem razvoja tega območja še otežuje. (Prebivalstvo ne samo, da se zmanjšuje, istočasno se tudi stara). Mladi pa se odseljujejo iz več razlogov, med katerimi menimo, da sta pomembna zlasti dva. To sta bližina delovnega mesta in možnost pridobitve stanovanja.

Poglejmo torej podrobneje problem delovnih mest in zaposlovanja v MO Črna na Koroškem, za katerega menimo, da spada med najpomembnejše razloge za praznjenje tega prostora. Skupno je v MO (krajevni skupnosti Črna in Žerjav) organiziranih 1287 delovnih mest, od tega 30% za ženske. Pretežni del jih je v industriji in rudarstvu, ter v gozdarstvu in lesni predelavi — kar 74%. Vsa ostala mesta so v funkciji oskrbe prebivalcev, v trgovini, šolstvu, zdravstvu. Struktura delovnih mest je torej zelo skromna. Po številu bi sicer lahko zadoščala za zaposlitev približno 2/3 aktivnega prebivalstva tega območja. Ker pa je poklicna struktura skromna, je dejansko zaposlenih v kraju svojega bivališča ali v neposredni bližini le nekaj nad 500 delavcev iz Črne in okolice. Vsi ostali — prek 1000 delavcev, dnevno odhajajo na delo v druge kraje občine, pretežno na Ravne, v nemajhnem številu pa tudi v druge občine (Dravograd, Slovenj Gradec, Titovo Velenje).

Dnevna migracija delavcev znotraj ene občine ali celo regije, kot je naša, sama po sebi ni problematična, je celo nujna. Normalno je, da ne more imeti vsako območje, sploh pa ne takšno s komaj 4000 prebivalci, celotne ponudbe delovnih mest za vso

množico poklicev, ki si jih ljudje izbiramo tudi ali predvsem na osnovi lastnih sposobnosti in nagnjenj. Vprašanje pa je, kakšen je še dopustni ali primerni obseg migracije, ter kakšne so povezave, predvsem prometne, med naselji. V primeru MO Črna je očitno, da je takšen obseg prevelik, saj povzroča (skupaj z drugimi problemi in pogoji bivanja) odseljevanje prebivalcev v bližino delovnih mest.

Naslednji pomemben razlog za odseljevanje prebivalcev iz tega območja, ki je v bistvu že posledica prejšnjega, je stanovanjska politika. Vemo, da je bila ravno zaradi močnega doseljevanja ljudi na Ravne, kjer so največje zaposlitvene možnosti, v mestu tudi najintenzivnejša stanovanjska gradnja (kar nam, mimogrede, tudi že povzroča vrsto preglavic, od pomanjkanja prostora za novogradnje, do oskrbnih, komunalnih, ... problemov). Obseg družbene stanovanjske gradnje v Črni in okolici je bil v preteklih letih skromen in je temeljil predvsem na potrebah po stanovanjih, ki so ju izrazile DO Rudniki svinca in topilnice

POSELITEV PO MATIČNIH OKOLIŠIH OBČINE RAVNE NA KOROŠKEM

Matični okoliš	Prebivalci			Nadaljevanje trends 2001	Naravna rast 2001	
	1953	1961	1971			
Črna	...	4.986	4.544	4.127	3.293	4.513
Mežica	...	2.983	4.157	4.208	4.310	4.658
Prevalje	...	6.242	6.612	7.466	9.174	8.092
Ravne na Koroškem	...	7.693	8.682	10.106	12.954	11.951
občina Ravne		21.904	23.995	25.907	29.731	29.214

Mežica ter obe temeljni organizaciji Lesne Slovenj Gradec. Druge delovne organizacije, ki zaposlujejo delavce iz tega območja, praktično stanovanj v tem delu občine niso kupovale. Raje so posilcem ponudile stanovanje v bližini delovnega mesta in s tem zmanjševale obseg delovne migracije, prevozne stroške ter vse druge probleme, ki so povezani z njo. Značilen primer je ravno Železarna Ravne, ki je šele v zadnjih letih deloma spremenila svojo stanovanjsko politiko. Odraz njene pretekle politike je naselje Javornik na Ravnah, kjer prebivajo v glavnem njeni delavci, doseljeni iz drugih območij občine, ali iz drugih občin.

Problem je tudi pri individualni gradnji. Razpoložljive lokacije v Črni so več ali manj zapolnjene, okolica pa je praktično v celoti razvrščena v I. kategorijo kmetijskih zemljišč, kjer gradnja ni dovoljena.

Problemov ali vzrokov, ki pogujejo takšen neenakomeren razvoj v občini je še mnogo, od problematike dejavnosti Rudnikov svinca in topilnice Mežica z gospodarskega in ekološkega vidika, do urejenosti prometne in druge komunalne infrastrukture, oskrbne opremljenosti (trgovina, storitvene dejavnosti, ...) in podobno. V podroben opis se tu ne bi spuščali. Dejstvo je, da so ti problemi spoznani ter da smo si z dolgoročnim razvojnim načrtom občine Ravne na Koroškem zastavili cilj, to odpraviti in zagotoviti pogoje za enakomerni razvoj ali kot smo ga imenovali, policentričen razvoj v celotnem prostoru. Tako smo med temeljne cilje zapisali tudi:

»... V občini bomo oblikovali politiko razvoja naselij tako, da bodo bolj izenačene življenjske in delovne razmere. Posebno skrb bomo posvetili izboljšanju življenjskega standarda in oskrbljenosti prebivalstva v

hrbovitih in obmejnih območjih, da bi s tem zmanjšali pomen razlogov za odseljevanje prebivalcev... Temeljna usmeritev razvoja v prostoru v naslednjih petnajstih letih mora torej biti ohranjanje poselitve celotnega, še posebej obmejnega prostora in zagotavljanje primernega družbenega standarda tudi izven urbaniziranih centrov. Temu cilju mora predvsem slediti razvoj gospodarstva in drugih družbenih dejavnosti s primerno disperzijo delovnih mest in storitev, nadalje stanovanjsko in komunalno gospodarstvo z zagotavljanjem primerne in urejenih bivalnih pogojev, ter kmetijstvo z zadrževanjem nadaljnje deagrariacije...«

Cilj je lepo zapisan, s planom sprejet kot naša obveznost in usmeritev za nadaljnje aktivnosti. Že v prvih letih po sprejemu dolgoročnih planskih dokumentov pa je očitno, da pri izvajanju konkretnih nalog ne upoštevamo teh dolgoročnih usmeritev in ciljev, zaradi česar se neskladja samo poglabljajo in negativni trendi nadaljujejo (število prebivalcev širše okolice Črne se z vsakim letom zmanjšuje!). Gradimo oz. načrtujemo

mo še vedno gradnjo pretežno na Ravnah, ob odpiranju novih delovnih mest se prostorski vidik in zahteva po disperziji ne upoštevata... Ali torej sploh želimo in zmoremo spremeniti razmere, ali pa bomo raje še naprej gradili nova stanovanja, šole, vrte, urejali komunalno infrastrukturo in se celo ukvarjali s socialnimi problemi, ki so značilni (in ki se že pojavljajo na Ravnah) za velika, natrpana mesta? Zavedati se moramo, da ima vsaka palica dva konca, torej, da bomo morali skrbeti za reševanje teh problemov na Ravnah, ki sami po sebi ne bodo lahko rešljivi, dodati še skrb za drago vzdrževanje praznih šol, nepopolnih vrtcev, opuščeni kmetijskih površin, nerentabilnih trgovin, ... skratka praznega obmejnega prostora!

Rešitve gotovo so, ne sicer enkratne, čez noč, to vemo, pa vendar so! Ohranitev vsake kmetije, obdelava vsakega hektara, izkoriščenost vsakega m² zgrajenih površin je pomembna in pomeni korak naprej k našemu skupnemu cilju! Zanj smo se zavezali vsi, torej sodelujmo! Pozivamo vas, da odgovorite na NAŠE IZ-ZIVE. Tudi ali še posebej, če se z našimi stališči ali argumenti ne strinjate. Povejte svoje! Podajte svoje predloge in ideje. Že v uvodu k naši rubriki smo zapisali, da želimo dialog. Pa ne, da ga želimo mi, sodelavci ECM, ki poskušamo te probleme zasledovati. Dialog je dejansko potreben nam vsem, saj gre za naš prostor, za naše pogoje bivanja in dela, za našo prihodnost.

Mateja Mešl,
Inštitut za gospodarski,
socialni in prostorski
razvoj
Ravne na Koroškem